

Peredi
kálvária

12-13. oldal

Megyei
választások

14-30. oldal

Autonómiáról
a szabadegye-
temen

49-58. oldal

www.onkormanyzas.sk

III. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM, 2013. december

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

59-62. oldal

Miért nem sikertörténet a komáromi nagygyűlés?

Tartalom

Miből és hogyan élnek a helyi önkormányzatok	4
Egy csallóközi település lett az Év Faluja	10
Pered és a perediek kálváriája	12
Új megyei elnököket és közgyűléseket választottunk	14
Milyen kulturális főváros volt Kassa?	31
A „kisiskolások éve” program eredményei és jövő évi terveink	33
Régióink – faluriportok (Vásárút, Csicsér, Korlát, Kisújfalú)	35
Az önkormányzatok finanszírozásáról és az autonómiáról a szabadegyetemen	49
Autonómia-modellek és az önrendelkezés gyakorlata	54
Miért nem lett sikertörténet a komáromi nagygyűlés	59

aggodalmak

Jövőre helyhatósági választásokat is tartunk Szlovákiában, ezért a múlt év búcsúztatójaként a parlamentben elfogadott közoktatási törvénymódosítás csak 2015 szeptemberében lép hatályba. Nem a kisujjamból szoptam ki a magyarázatot, hivatalosan hangzott el.

Nem kell ellenzéki politikusnak vagy kormányellenes szakértőnek lenni ahhoz, hogy – szépen fogalmazva – turpisságot gyanítson az ember az ügy hátterében, azaz – pőrén fogalmazva – azt feltételezze, hogy a kisembert, az ország polgárait akarják újfent csőbe húzni, mert egy „megfosztó” jogszabályról van szó, csak nem akarják, hogy a polgármestereknek a megmérettetés előtt szint kelljen vallaniuk, mi lesz falujuk iskolájával.

Elutasítom az ilyen politikai trükközést!

Éppen ezért: tudja meg mindenki, hogy ez a törvénymódosítás ormóttan és aljas módon korlátozza a helyi önkormányzatok iskolaalapítói és –fenntartói jogait. Ormóttanul, mert egy négyosztályos kisiskola esetében minimális létszámként ötven gyermeket határoztak meg a honatyák a minisztérium javaslatára, s ha csak egy is hiányzik, a jogszabály szerint az iskola bezárandó – negyvenkilenc gyerek utazhat valahová, el szülőfalujából. Aljas, mert ahhoz, hogy az iskola megmaradjon, a minisztérium beleegyezését kell kérni – vagyis nem a faluval együtt élő polgármester és a képviselők döntenek, hanem holmi hivatalnok – messze a fővárosban.

Aggódok!

Aggodalmaim a korrupcióval átszótt szlovákiai valóságunkban gyökereznek: a kisközösség számára jó döntés adott esetben nem igazságos, hanem megvehető lesz. Aggodalmaim táptalaja a rasszizmussal és nacionalizmussal megfertőzött társadalmi közhangulat - szociológiai felmérés igazolja, hogy Szlovákia lakosságának 75 százaléka fogékony az extrémizmus megnyilvánulásaira –, mi van, ha a magyarfóbiában szenvedő hivatalnokot még „megvenni” sem tudjuk, mi, magyarok? Aggodalmaim fokozója a csönd, amely az önkormányzatiságot megkérdőjelező, az állami dirigizmust visszahozó jogszabályt övezi a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása részéről – holott tavasszal országos konferencia összegzéseként mondták ki vezetői: amennyiben megszűnnek kisiskoláink, elsorvadnak kistelepüléseink is.

Mindezek alapján csak aggódva tudom a helyi politika szereplőinek és lapunk minden olvasójának üzeni-kívánni: boldog új évet!

Öry Péter

Miből és hogyan élnek a helyi önkormányzatok?

Kétszer is ülésezett ősszel a Szlovákiai Városok és Falvak Társulásának országos tanácsa, hogy megvitassa gazdálkodásának finanszírozási feltételeit, melyet a kormány részéről sok támadás ért azon a címen, hogy nem eléggé takarékos és nem tartja meg a 2013-as évre kötött, a közkiadások hiánycélját csökkentő, Memorandumként elhíresült megállapodást.

Mint ismeretes, a Társulás vezetése olyan memorandumot írt alá a kormánnyal a 2013-as gazdálkodásra vonatkozóan, melyben az összes szlovákiai települési önkormányzatra vonatkozóan elkötelezte magát a költségek 5 százalékos lefaragása mellett, a kormány pedig már nyár óta az egyes helyi önkormányzatokon akarta behajtani ezt a lefaragást, túlköltekezéssel vádolva a településeket. Mindeközben a Társulás az önkormányzati gazdálkodás egészének tekintetében a vállalás teljesítését adatolni tudta, ezért tiltakozott az ellen, hogy a kormány által kilátásba helyezett büntető intézkedések végrehajtására sor kerüljön.

Az országos tanács leszögezte, hogy az önkormányzatok bizonyíthatóan felelősen viszonyulnak a közpénzek felhasználásához és Szlovákia nemzetközi kötelezettségeinek teljesítéséhez. A velük szemben felhozott kifogások pedig azért nem állják meg a helyüket, mert a pénzügyi tárca és az egyes minisztériumok átvilágító jelentése figyelmen kívül hagyta a kompetenciáikból fakadó időbeli kötelezettségeiket.

A Társulás elnöke, Jozef Dvonč az október közepén megtartott zsolnai tanácskozáson igyekezett megnyugtatni minden résztvevőt, hogy a kormány megértéssel viseltetik az önkormányzatok iránt és minden vitás témát rendezni szeretne. Elmondta: felkérte a kormányt, hogy teljesítse a városokkal és községekkel szembeni minden kötelezettségét, fizesse ki a felhalmozott tartozásait, például az európai alapokból át nem utalt több mint 88 millió eurót, amit lényegében a helyi önkormányzatok kénytelenek hitelezni a kormánynak. Dvonč cserében a kormánnyal szembeni kötelezettségek teljesítésére

is felszólította a települések vezetőit, illetve beszámolt a 2014 – 2016-os költségvetési időszakra vonatkozó kormányzati elképzelésekről. Az utóbbihoz Vladimír Bajan, a Társulás alelnöke készített állásfoglalást, melyben a tervezet elutasítását javasolta, mivel a gazdasági-szociális érdekegyeztető tanácsba került anyag szerint a helyi önkormányzati szféra korábban megfogalmazott kifogásait a kormány teljeséggel figyelmen kívül hagyta.

A vitában a résztvevők az önkormányzati gazdálkodás kockázatait elemezték, rámutatva, ha a kormány nem módosít elképzeléseit, nehéz lesz teljesíteni az eredeti és átruházott hatáskörök finanszírozását. Jozef Turčányi alelnök a kollektív szerződéssel kapcsolatos törvény következményeire figyelmeztetett. Jelezte: ha a kormány nem juttat forrást az ebből fakadó kötelezettségek fedezetére, a kollektív szerződést el kell utasítania az önkormányzati szférának. A költségvetési szabályok módosításával ráadásul a kormány a községek eredeti hatásköreibe avatkozott be, ezért többen is javasolták: radikálisabb eszközökkel lépjenek fel érdekeik érvényre juttatása érdekében. Végül azonban a békésebb megoldást választotta a tanács, de határozatában elutasította a kormány 2014 – 2016-os, községekre vonatkozó költségvetési javaslatát és a 2014-es kollektív szerződés aláírását is, mivel az alkalmazottak bérezésének és munkajogi igényeinek a fedezetét a költségvetési előirányzat nem biztosítja.

A Társulás továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy a kormány minél előbb készítse el a közigazgatás komplex átvilágítását és értékelését, hogy a valós helyzetet alaposan és objektív módon

megismerje, s a mérhető és mérvadó mutatók alapján tegyen világos javaslatokat a közigazgatás problematikus területeinek rendezésére.

A tanács figyelmeztette a kormányt arra is, hogy számos járási ügyészség megtámadja a helyi adókról és illetékekről szóló törvény alapján a helyi ingatlanadókról meghozott önkormányzati rendeleteket, ezzel veszélybe kerül a 2013-as konszolidációs igyekezetük, de a helyi adók kivetésének a feltételei is alapvetően változhatnak a jövőben, ami rossz hatással lehet az önkormányzatok finanszírozására.

A SZVFT Tanácsa felkérte a kormányt az 564/2004. sz. törvény módosítására, hogy 2014. január 1-jétől újra a személyi jövedelemadók 70,3 %-a illesse meg a települési önkormányzatokat, fenntartható finanszírozásuk és fejlesztésük érdekében. A határozat azt is leszögezte: amennyiben a kormány elutasítja a Társulás javaslatait, november 14-én rendkívüli közgyűlésen dönt a szervezet a további lépéseiről és a tiltakozás radikálisabb formáiról.

Ezt a rendkívüli közgyűlést végül nem hívták össze. Az SZVFT Tanácsának november 11 -12-ei ülésén ugyanis az elnök, Jozef Dvonč arról számolt be: **a kormánnyal folytatott tárgyalások során megállapodtak abban, hogy a városok és falvak adóhányada az idei 65,4 %-ról 2014-ben 67 százalékra emelkedik,** majd fokozatosan növekedve visszatér a 2004-es 70,3 százalékra. Dvonč javasolta, hogy a jövő évi kongresszus vitassa meg és döntse el, hogy az adóhányadnak ezt a szintjét 2015. január elsejétől követeljük-e. A tanács tagjai több javaslatot fogal-

maztak meg a jövő évi költségvetési előirányzatok vonatkozásában, elfogadták az önkormányzati szféra dolgozóinak fizetésemelésére vonatkozó kormányzati döntést, de a kollektív szerződések többi részének vonatkozásában az eddigi szabályozás fenntartását szeretnék elérni. Megelégedéssel vették tudomásul, hogy a kormány az idei év végéig biztosítani fogja a városok és községek közismert és jogos kiadásainak fedezetét, és hogy a jövedelemadó-hányad lakosságátlagos szétosztását a 2004-ben meghozott eredeti törvény alapján hajtja végre. Kedvezően értékelték azt is, hogy a kormány a szociális szolgáltatásokról szóló törvényből törölte, hogy az önkormányzatok 60 napon belül kötelesek minden érdeklődőnek biztosítani a kért szolgáltatásokat, valamint hogy sikerült megtartani a 2014-ben hatályos finanszírozási rendszert is. Sikeres lépésnek tartják, hogy a helyi adók esetében 10 éves haladékat kaptak a 104. § 3. bekezdését (az ingatlanok adómentességét) érintő ügyési óvásokat illetően, valamint hogy az új közbeszerzési eljárásokat illetően átmeneti időszak bevezetésére kerül sor. Üdvözölték a kormányfőnek azt az ígéretét is, hogy minden olyan törvénymódosítás előtt, amely kedvezőtlenül érintheti a területi önkormányzatok gazdálkodását, mind a parlamentben, mind a kormánynál kifogással élhet a társulás az önkormányzatok bevételeinek és gazdálkodásának nagyobb stabilitása érdekében. Az elvi követelését az SZVFT fenntartja és továbbra is szorgalmazza a közigazgatás teljes átvilágítását, a hatáskörök rendszerének áttekintését, a megfelelő és szükséges finanszírozási eszközök megteremtését.

A városok és falvak finanszírozásának konszolidálása

(A Szlovákiai Városok és Falvak Társulásának elemzése)

1. Miért írta alá az SZVFT a memorandumot és vállalta a részvételt a konszolidációban

* A közigazgatás decentralizációját és a pénzügyi decentralizációt követően a községi költségvetések jelentős elemét képezik a közigazgatási szféra költségvetésének. A községi költségvetések az SZK 2013-as költségvetésének 14,4 %-át tették ki. A városok és falvak gazdálkodása ezért **nem elhanyagol-**

ható mértékű hatással van a 2013-as közigazgatási költségvetési hiánycél teljesítésére, melyet a 2013 – 2015-ös évekre meghatározott a közigazgatási költségvetés.

* A városok és falvak választott képviselői **tudatosítják felelősségüket** a közösségi források rájuk eső részének hatékony és célirányos felhasználásáért, ugyanígy az SZK költségvetésének hiánya és az államadósság mértéke terén is.

* Ezért fogadtuk el a Szlovák Köztársaság kormányának javaslatát tárgyalások lefolytatására, melynek eredményeként megszületett az Együttműködési Memorandum. Ebben kifejeztük **közös akaratunkat a 2013-as év közigazgatási finanszírozásának stabilizálási és konszolidációs céljainak megvalósítása mellett.**

* Az SZVFT 24. közgyűlésén a városok és falvak csaknem 800 küldötte, majd az SZVFT Tanácsa 2013. július 1 – 2-án megtartott ülése egyértelműen kinyilvánította, hogy **a köz költségvetés konszolidációját a helyi önkormányzati szféra is kiemelt feladatának tartja**, ezért aktívan részt vesz a feladat teljesítésében, és hosszú távon biztosítja a takarékoskodást költségvetése és törvényi kompetenciái mértékében.

2. A városok és falvak korábban is felelősséggel viszonyultak a konszolidációhoz

* Ennek példái a következők – a 2008. és 2009. évben meghozott válságellenes intézkedések elsősorban a városoktól és falvaktól vontak el forrásokat, és támogatták a polgárok és az állam bevételeinek növelését:

- az alkalmazottak és iparosok adómentes jövedelemhányadának növelése az önkormányzatok bevételeit két éven át több mint 200 millió euróval csökkentette,
- az adófajták keverékéből származó adóhányad elutasítását követően 70,3 %-ról 65,4 %-ra csökkentett jövedelemadó-hányad következtében a **várt bevételkiesés a községek esetében kb. 130 millió eurót tett ki, mely az állam kezében maradt.**

Felelős lépés volt ez a közpénzügyek támogatása vonatkozásában, hasonló-

képpen a költségvetési felelősségről elfogadott alkotmánytörvényhez, mely az adósságlafon rendszerébe bevonta a városok és községek költségvetését is. 2011-ben és 2012-ben a városok és falvak költségvetési többlettel gazdálkodtak a nagyfokú konszolidáció ellenére is. A későbbiekben olvasható számok is ezt bizonyítják.

3. Miért problematikus a memorandum teljesítése néhány város és falu esetében

A memorandum aláírásakor tudatosítottuk az egyezményes mutatók komoly kockázatait a városok és falvak 2013. évi gazdálkodása és tevékenysége szempontjából.

* **Az egyes városok és községek eltérő gazdasági helyzete** nem teszi lehetővé, hogy azonos és egységes konszolidációs feltételeket szabjunk meg több mint 2900 község, város és városrész vonatkozásában.

* A községek bevételeinek hosszú távú alakulása, különösképpen a természetes személyek jövedelemadójából származó bevétel, nem olyan mértékű, hogy abból a folyó költségvetésekben jelentős tartalékokat lehessen képezni.

* **Az átruházott államigazgatási feladatok következményei** – pl. az oktatásügyben, ahol takarékoskodás esetén nem tudnánk teljesíteni a törvényi kötelezettségeket, s ezért a következő év március 31-éig a források egy részét vissza kellene fizetnünk az állami költségvetésnek.

* **A tartozások és követelések állapota.** A városok és falvak gazdálkodási eredményének egyik összetevője a tartozások és követelések alakulása. Ezt az adatot a költségvetés kialakításakor nem veszik figyelembe, ennek a következményeit az SZK PM csak utólag számszerűsíti. A memorandum aláírásakor a városok és falvak nem ismerhették e mutató tényleges értékét. Pl. 2011-ben az SZK PM utólag, a változások elbírálását követően e mutató esetében módosította a városok és falvak eredeti költségvetési gazdálkodási eredményeit az ESA 95-ös módszertannal megállapított 29,2 millió eurós többletről 69,2 millió eurós hiányra, vagyis a különbség a községek kárára 98,4 millió euró lett.

* **A megtakarított források 2014-es felhasználásának kérdése.** Vita tárgyát képezte az is, hogy amennyiben a városok és falvak elérik a kért, kb. 137 millió eurós konszolidációs összeget, miként használják majd fel e forrásokat 2014-ben, és milyen módon befolyásolja majd a konszolidáció szintjét és a gazdálkodás eredményeit mindez.

4. Kockázatok, melyek a memorandum aláírását követően keletkeztek

* **Változások a közoktatás finanszírozási feltételeiben.** Komoly következményei vannak a konszolidáció mértékét illetően a közoktatás finanszírozási feltételeiben bekövetkezett változásoknak, elsősorban a regionális oktatási intézmények alkalmazottainak bérezése vonatkozásában – lásd az SZK kormányának rendeletét, mely előírta előbb a bérek 100 %-ának, majd 90 %-ának kötelező kiosztását az egyes iskoláknak, és az SZK kormányának döntését a pedagógiai alkalmazotti bértarifák 5 %-os emeléséről és a nem pedagógiai alkalmazottak hasonló mértékű béremelését.

* **A városok és falvak adóbevételeinek becslései.** Komoly beavatkozást jelentenek a városok és falvak aktualizált adóbevételei. 2013. június 27-én közzétették az aktualizált adóbevételei becsléseket a 2013. év végéig. E prognózis szerint a természetes személyek jövedelemadójából (szja) származó bevétel a községek esetében 1 256 millió euróról 1 233 millióra csökken, ami azt jelenti, hogy 2013-ban éves szinten nem nő a községek adóbevétele az szjából a tervezett 4,8%-kal, hanem csupán

kb. 2,9%-kal. Közben a 2013-as évben a városok és falvak kötelességeinek és feladatainak a sora bővült, az új teendőkre azonban nem kerültek leosztásra megfelelő mértékű pénzügyi eszközök. Éves szinten a kompetenciák száma több mint 110-zel növekedett.

5. Az SZVFT rendkívüli hangsúlyt fektet az együttműködési memorandum teljesítésére. A községek konszolidálásának egyezményes feltételei szerint számos intézkedést hoztunk.

* Kiadásra került az „Ajánlás a községeknek a 2013-as költségvetéseik előkészítéséhez és végrehajtásához” c. javaslat, melyben az SZK PM-mel együttműködve megfogalmaztuk azon alapelveket, amelyek érvényesítésével a 2013-as községi költségvetések jóváhagyása és végrehajtása során a memorandum céljai elérhetővé válnak.

* A konszolidáció tárgyát képezte a városok és falvak minden regionális közgyűlési tanácskozásának az idei év első hónapjaiban. Az SZVFT-n belül a városoknak és falvaknak összesen 60 regionális társulása van.

* Az együttműködési memorandum és a közkiadások konszolidálása vezértémája volt az SZVFT 24. közgyűlésének, valamint az SZVFT Tanácsa már említett júliusi ülésének.

* A memorandum teljesítésének az SZK PM általi kiértékelését követően a megfogalmazott következtetések alapján közös tanácskozásainkon szakmai szemináriumok sorát valósítottuk meg

az SZK minden kerületében, melyeken az SZK PM szakemberei és az SZVFT tájékoztatták a városok és falvak képviselőit és szakalkalmazottait a városok és falvak 2013-as költségvetési konszolidációja teljesítésének feltételeiről.

* Minden szakmai tanácskozáson és találkozáson megállapítottuk, hogy az önkormányzatok már hosszú távon takarékoskodnak és konszolidációs intézkedéseket hajtanak végre. Ezen okokból, de objektív okokból is egyes városoknak és falvaknak problémájuk lesz az együttműködési memorandumban lefektetett takarékosági paraméterek 100 százalékos teljesítésével. Meggyőződésünk, hogy ezt a tényt a szakmai tanácskozásokat követően az SZK PM is tudatosítani fogja.

Ezen okok miatt az SZVFT Tanácsa határozottan elutasította az SZK-kormány és az SZVFT által megkötött együttműködési memorandum megszűltetett aktuális eredményeinek az értelmezését, valamint a pénzügyminiszter városoknak és községeknek címzett dorgálásait. A községek eddigi hozzáállása a takarékoskodáshoz és a közkiadások konszolidálásához alapot ad arra, hogy elutasítsuk azokat a kijelentéseket, amelyek szerint a községek veszélybe sodorják a közigazgatás költségvetési gazdálkodása paramétereinek teljesítését, és jelentős kockázatot jelentenek a konszolidációs célok elérése szempontjából.

6. Néhány informatív számadat a városok és falvak takarékoskodásáról és felelős magatartásáról

Az állami költségvetési kiadásai alakulásának összevetése a városok és falvak költségvetési kiadásainak alakulásával.

Mutató	2009/2008	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012	2013/2008
Az ÁK kiadásai	10,6	15,0	-0,4	2,4	8,7	41,0
A községek kiadásai	5,9	9,9	-1,1	-7,9	2,8	8,9
A községek kiadásai pénzügyi műveletek nélkül	7,1	8,2	-5,9	-4,2	1,4	5,9
A községek kiadásai pénzügyi műveletek és oktatásügyi transferek nélkül	1,2	9,5	-5,0	-6,2	1,9	0,6

Míg az állami költségvetés kiadásai a válság kitörése óta, azaz a 2008-as évtől kezdődően 41 %-kal emelkedtek, a községek kiadásai a pénzügyi műveleteket leszámítva, vagyis összehasonlítható mutatók tekintetében csupán 5 %-kal emelkedtek.

* Tekintettel arra, hogy a városok és falvak teljes mértékben tiszteletben tartják az SZK kormányai által hosszú távon hangoztatott tézist, hogy **a szlovák társadalom számára kiemelt fontosságú az oktatásügy, fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy a községek oktatásügyre fordított kiadásai alapve-**

tően deformálják a községi költségvetések teljesítésének és a községek konszolidációs igyekezetének képét. Az eredeti hatáskörbe tartozó iskolák finanszírozásának fő forrása ugyanis a természetes személyek jövedelemadójából befolyó bevétel. A finanszírozás ezen forrásának hosszú távú vissza-

esése ellenére a községek oktatásügyre fordítható kiadásainak költségvetési tételében hosszú távon a számszerűsített községi költségvetési kiadások kb. 34 %-a fordítható erre a célra.

* Az oktatásügy saját irányt vett a községek egyéb tevékenységének vonatkozásában is, a takarékoskodás és konszolidáció helyett törvényi szabályozással kötelezik a községeket az oktatásügyre fordított kiadásaik növelésére, pl. az államigazgatási hatáskörök átruházásával és az alkalmazottak bérének emelésével, valamint a pedagógiai alkalmazottak ehhez kötődő bérezésének feltételeivel. Egyes községekben a 2013. évben megjelenik egyszeri tételként a szakköri tevékenységek megváltozott, eredeti községi hatáskörben történő finanszírozása is.

* Az önkormányzatok elvárják, hogy a konszolidációs paraméterek kiértékelésekor a városi és községi iskolák finanszírozásának lecsapódását figyelembe vegyék.

* Ha a községek kiadásait megtisztítjuk az oktatásügyre fordított kiadásoktól, azaz a 9. költségvetési osztályba sorolt tételektől, a 2008 – 2013-as éveket fellelő időszakban a községi kiadások csupán 0,6 %-os növekedést mutatnak. A községi kiadások illetően alakulása értelmében az SZVFT elvárja,

hogy az SZK kormánya teljesíti kötelezőségét az oktatásügyben végrehajtott fizetésemelés megfinanszírozása terén az egész 2013-as évre vonatkozóan minden külön feltételszabás nélkül.

* A takarékoskodás nem jelentheti kizárólagosan csak a lehető legtöbb kiadás megspórolását. A takarékoskodás a nem hatékony és célszerűtlen kiadások leépítését, valamint a községi közpénzek esetleges szétlopásának megállítását is jelenti. Már 2009-től kezdődően figyelemztettük az oktatási minisztereket, az SZK kormányait és az SZK NT képviselőit, hogy a szabadidő-központok, majd az iskolai klubok terén a közpénzekkel visszaélnek, sőt olykor az elsikkasztásokra kerül sor az szja-ból folyósított pénzeszegek átláthatatlan, szubjektív és mindenekelőtt ellenőrizhetetlen kritériumok szerinti szétosztása miatt, a kimutatott fiktív gyermekeknek köszönhetően, mivelhogy ez a jelenség rákos daganatként burjánzott el Szlovákiában, s már-már a községek oktatásügyi finanszírozási képességének csődjével fenyegetett. Ennek a rendszernek az előnyeit azok az intézményalapítók élvezték, akik szolgáltatásokat csak az 5 – 15 éves gyermekek kevesebb mint 1/3-ának nyújtottak. A többi gyermek és szülő az SZK területén diszkrimináció áldozata lett ellenére, hogy gyermekeik szakköri tevékenységeken vettek részt más intézményekben,

amelyek a szabadidő-központoktól, ill. iskolai kluboktól eltérően nem voltak jogosultak semmilyen pénzügyi támogatásra a községek vagy az állam részéről. A dolgok alakulása bizonyította, hogy az összes gyermek és fiatal egyenjogúsítása a szakköri tevékenységek terén szükséges és helyes volt. Az új feltételek többek közt lehetővé teszik nem csupán az SZK OTKSM, a községek és városok, hanem elsősorban a városok és falvak minden lakosa számára, hogy közvetlenül ellenőrizzék a közpénzek felhasználását. A jelenlegi rendszer lehetővé teszi, hogy már a szabadidő-központok és iskolai klubok igényeinek benyújtási folyamata alatt kiszűrjük a „holt lelkeket” és megtartsuk az ellenőrzést. Megmutatkozott, hogy a közforrások kihasználásának hosszú távú átláthatatlansága következményeinek és a pénzügyi decentralizációs elvek megsértésének következményeit felszámolni nem egyszerű. Erről tanúskodnak a szabadidő-központokban még mindig felbukkanó gyermekbizniszesetek, melyekre ezúttal éppen az SZK OTKSM-e hívta fel a figyelmet. Korábban saját regionális szervezeteink is több ilyen esetet tártak fel Szlovákiaszerte. **A visszatérést az oktatásügy finanszírozására fordított pénzek felhasználásának átláthatóságához és ellenőrizhetőségéhez jelentős hozadéknak tartjuk a közpénzügyi konszolidáció terén.**

7. A folyó kiadások összehasonlítása

Mutató	2009/2008	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012	2013/2008
Az ÁK folyó kiadásai	6,3	16,7	-1,4	6,8	2,9	34,5
A községek folyó kiadásai	5,4	1,3	1,0	2,0	- 6,5	2,8

A konszolidációs törekvések keretében a 2013-as évben az állam folyó kiadásai 2,9 %-kal növekednek, míg a községek folyó kiadása csökkennek 6,5 %-kal.

Közben a válság kitörése óta az állam kiadásai 2013-ban összességében 34,5 %-os emelkedést érnek el, míg a községek

folyó kiadásai csak 2,8 %-osat.

*Az utóbbi időben megint sok szó esik a községek vezetésére fordított költségekről, vagyis a polgármesterek, képviselők fizetésére, a községi hivatalok működtetésére stb. fordított költségekről. Milyen is a községek és az állam 1-es számú, az általános

közszolgáltatások költségvetési tételének alakulása, ezt mutatja az alábbi táblázat. (Az Általános közszolgáltatások költségvetési tétel tartalmazza a hivatalok működtetésére fordított kiadásokat, a képviselők, az állandó és eseti bizottságok, az állandó és eseti szervek, a műszaki háttér biztosításának stb. költségeit.)

Kiadások (ezer euróban)	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2008 (%)
01 - általános közszolgáltatások - ÁK	2 242 493	2 381 131	2 525 468	2 632 283	3 003 131	33,9
01 – általános közszolgáltatások - községek	839 667	798 028	904 492	1 033 519	871 974	3,8

* A tényleges kiadások ebben a tételben az állami költségvetésben 2008-tól 2012-ig 33,9 %-kal emelkedtek, míg a községek esetében csak 3,8 %-kal. Azt gondoljuk, ez az adat világosan dokumentálja, ki és milyen mértékben hajt végre konszolidációt, és hol kell elsődleges figyelmet fordítani a szerkezeti reformokra.

8. A konszolidációval összefügg a hatáskörök, köteleességek és feladatok nagysága is

* A 2008. évtől a 2013. évig a községek törvényben meghatározott feladatainak a száma 3 665-ről 4 934-re emelkedett.

* A községek új hatásköreinek és fel-

adatainak döntő pénzügyi forrásaként a hatásvizsgálatokban általában a természetes személyek jövedelemadója van feltüntetve, melynek behajtását az állami intézmények biztosítják.

* E községi jövedelemforrások alakulása a következő volt:

Évközi fejlődés %-ban	Valóság 2009	Valóság 2009	Valóság 2011	Becslés 2012	Prognózis 2013	Változás 2013/2008
Közigazgatási adóbevételek összesen	-11,6	2,2	8,7	-0,9	2,5	- 0,1
Községi adóbevételek – az állam által behajtottak	-16,6	- 6,7	18,0	1,7	3,1	-3,7

* Míg a közigazgatás költségvetésének adóbevételei a 2008 – 2013-as időszakban 0,1 %-kal csökkennek, addig a községek adóbevételei 3,7 %-kal csökkennek.

Az államtól eltérően a községek képesek voltak a válság idején is jól menedzselni adóbevételeiket és biztosítani azok hatékony behajtását. Mindezt annak ellenére, hogy a vállalkozások

és a mezőgazdaság érdekében végrehajtott törvényi változások korlátozták a községek helyi adók terén kialakított feltételeit.

Évközi fejlődés %-ban	Valóság 2009	Valóság 2009	Valóság 2011	Becslés 2012	Prognózis 2013	Változás 2013/2008
Közigazgatási adóbevételek összesen	-11,6	2,2	8,7	-0,9	2,5	- 0,1
Községi adóbevételek – helyi adók	-5,2	3,2	3,1	8,5	2,8	24,8

9. A községek részaránya a közigazgatás deficitjében

Ha feltételezzük, hogy a közigazgatás költségvetésében megközelítőleg 14,4 %-ot tesz ki a községek költségvetése, a közigazgatási költségvetési hiányban ennek nagyjából -314,8 millió euróban kellene megjelennie. **A községek gazdálkodásának várt eredménye viszont + 137,8 millió euró.**

Az arányos gazdálkodási hiány szintjét a közigazgatás költségvetési hiányában az értékelt évek egyikében sem érték el a községek, még 2010-ben sem, ami a válság legrosszabb éve volt.

A 2011-es év érdekessége, hogy a zárszámadások jóváhagyásakor a városok és falvak + 29,2 millió euró többletet mutattak ki. A kiigazításokat követően ez az adat a községek költségvetésében – 69,1 millió eurós hiánnyá változott.

Év/ millió euró	Többlet+, Hiány ESA 95	Közigazgatás ESA 95	A községek részaránya
2007	-35,6	-1 148,7	3,1
2008	4,1	- 1 476,6	X
2009	-282,8	- 4 289,5	6,6
2010	-542,0	- 5 047,5	10,7
2011	-69,1	- 3 497,7	2,0
2012	82,2	- 3 106,8	X
2013 (kvt.)	137,8	- 2 186,5	X

2012-ben a községek +82,2 millió euró többletet mutattak ki, ami a költségvetésben tervezett -25,5 millió eurós hiányhoz képest a közpénzek összessége szempontjából +107,7 millió eurós javulást jelentett.

es évben.

A lakáspolitikai területén a községekre átruházott állami feladatok hatásainak beszámítását követően a közigazgatás teljes hiányában a községek részaránya 2012-ben **1 %-os szintre csökkent.**

10. A községek részaránya a közigazgatás hiányában

A városok és falvak által kitermelt hiány a teljes maastrichti módszerrel mért hiánynak **a 3,32 %-át tette ki a 2012-**

A közigazgatás adósságának fejlődési irányát nézve is világosan megmutatkozik, hogy a községek stabilizáló szerepet játszanak a közigazgatási rendszerben.

ESA 95 módszerrel	Mérték-egység	2008	2009	2010	2011	2012
Kölségvetési adósság - maastrichti	mil. euró	18 613,0	22 331,0	27 625,3	30 507,3	37 866,9
Községi adósság	mil. euró	897,0	1 143,0	1 390,9	1 386,4	1 258,6
Községi adóssághányad	%	4,82	5,12	5,4	4,8	3,32

Állami Lakás-fejlesztési Alap (ÁLA)	mil. euró	489,2	538,6	612,5	667	598,3
Adósság az ÁLA hitelei nélkül	mil. euró	407,8	604,4	778,4	719,46	660,3
Adóssághányad az ÁLA hitelei nélkül	%	2,19	2,71	3,0	2,5	1,7
A központi szervek adóssága	mil. euró	17 684,3	21 362,3	25 825,0	28 771,7	36 166,6
A központi szervek adóssághányada	%	95,0	95,7	93,5	94,3	95,5

Az SZVFT ennek következtében elvárja, hogy a területi önkormányzatoknál végrehajtott konszolidációt követően a közigazgatás más szféráiban is intenzív konszolidációra kerüljön sor. Merthogy a községeknek további megszorító intézkedések életbe léptetését javasolják a gazdálkodási kockázatok látszatának felmerülése esetére is, ilyenkor takarékoskodniuk kell, le kell állítani a mozgó bérek kifizetését nemcsak a felelős választott tisztségviselők, hanem az alkalmazottak esetén is, ugyanakkor ez a mechanizmus nem vonatkozik pl. az állami üzleti társaságokra.

11. Az első költségvetési javaslatot a 2014 – 2016-os évekre az SZVFT nem tartja reálisnak

Jelezzük ezzel azt is, hogy nem várható el, hogy a községek a hosszú távon megtakarított pénzeszközöket ne használhassák fel 2014-ben fejlesztési célokra. **Elvárjuk ezért, hogy ez a tény leképződjön a városok és falvak 2014-es költségvetésében, és hogy ebben az évben alapvető módon átértékelődjön a városok és falvak költségvetési gazdálkodási többletére vonatkozó javaslat.**

Az SZVFT tárgyalni akar az SZK kormányfőjével a városok és falvak 2013-as költségvetési konszolidációjának mértékéről, tekintettel a községek költségvetési gazdálkodásának aktuális gazdasági feltételeire (pl. a megvalósított projektek kiadásainak megtérítésében fellépő hiányosságok, az adóprognózisok változásai, utólagos módosítások a községek gazdálkodási eredményeiben az SZK költségvetési zárszámadásának jóváhagyása előtt, bonyodalmak az oktatásügy különleges állami finanszírozásának rendszerében végrehajtandó konszolidáció során) az SZVFT Tanácsának döntése értelmében.

Az SZVFT 24. közgyűlése határozata értelmében az önkormányzatok köte-

lezték a Társulást, hogy követelje a természetes személyek szja-jából a városoknak és falvaknak kiosztásra kerülő adóhányadának felemelését az eredeti, 70,3 %-os szintre, melyben a pénzügyi decentralizáció megvalósításakor egyeztek meg, tekintettel arra, hogy az önkormányzatok már nem képesek teljesíteni törvényi kötelezéseiket és biztosítani vagyonuk felújítását, valamint a városok és falvak fejlesztését. A községeket megillető hányadot 2010-ben, a válságkezelő megoldások részeként csökkentették 65,4 %-ra.

12. A finanszírozási és informatikai szekció javaslatai

A községek költségvetésében kelljen feltüntetni a gazdasági eredmény tervezetét ESA 95 módszertanban is.

Tegyék lehetővé a községeknek tartalékalapjuk felhasználását hitelek törlesztésére, egyidejűleg törvényben szabályozzák, hogy hitelek előrehozott végtörlesztése esetén a községek nem szankcionálhatók.

Az SZK PM honlapján tegyék közzé a természetes személyek személyi jövedelemadójának új szétosztását a községek közt a 2013. évben.

A falu központja – a közösségi ház

Egy csallóközi település lett az Év Faluja

„Tiszta udvar, rendes ház.” Kisudvarnokban ezt a feliratot akár a településre vezető utak mentén álló kétnyelvű helységnévtáblákra is kifüggeszhetnék. Rendezett falukép, hamisítatlan vidékies hangulat köszön itt vissza a látogatóra – alig egy-két kilométerre az egyre komolyabb közlekedési gondokkal küzdő járási székhelytől, Dunaszerdahelytől. Egyfajta oázis, ahová jól esik betérni.

Kisudvarnok nyerte el a Szlovák Környezetvédelmi Ügynökség (SAŽP) által hetedik alkalommal meghirdetett Év Faluja címet – értesülhettünk a hazai sajtóból alig egy hónappal ezelőtt. A kiírás háttéréhez az is hozzátartozik, hogy a verseny győztese képviselheti Szlovákiát az Európai Unió tagállamai közötti, a Falvak Megújításáért Európai Díjért folyó küzdelemben. Ahogy sajtóközömben mondani szokás: a téma itt válik igazán blikkfangossá. A legszebb szlovák falu magyar, fogalmazott az egyik vezető hazai hírportál, egyetlen mondattal rámutatva a lényegre: az anyagi, önbecsülési és egyéb gondokkal küzdő dél-szlovákiai falvak is „dobhatnak nagyot” – csak türelem kell hozzá, meg persze vízió.

Kisudvarnok természetesen nem a semmiből nőtt ki – lássuk tehát, miképp nyerte el mai formáját.

A térségben végzett ásatások eredményei arról árulkodnak, hogy a ma mintegy 1070 lakost számláló falu helyén már a VI. században avar település állt. E kor emlékét őrzi a községet körülölelő földhányás, az úgynevezett „ring” maradványa is. Az írások 1252-ben említik első ízben, mint Pozsony várának a tartozékát; ekkor a várban szolgálatot teljesítő udvarnokok és családjaik lakták. Egy másik forrás szerint a település neve már 1138-ban szerepelt egy összeírásban. Tény, hogy az 1358-as pápai tizedjegyzék Odourként említi, míg egy 1586-ból, majd 1595-ből szár-

mazó okirat Nemes Kisudvarnokként emlékezik meg róla. Lakói főként mezőgazdasággal foglalkoztak; a település vezetői, a századosok, a vízivataros időkben katonai parancsnokok, békeidőben meg előljárók voltak. Tragikus év volt a település életében 1888 – ekkor a falu nagy része egy tűzvész során elpusztult. Sorsfordulót hozott Kisudvarnok életébe az 1946-os esztendő is, amikor a csehszlovák hatóságok több magyar családot Csehországba telepítettek; nagy részük később visszaköltözött. Azt már az újkori krónikák jegyezték fel, hogy a falu 1960 és 1990 között a szomszédos Nagyudvarnokkal élt kényszerházasságban; immár bő két évtizede azonban a saját útját járja. Ennyit a múlttól – lássuk, miről szól a jelen!

A siker receptje

„Dolgozni kell – ennyi...” – közli tömören Marczell Zoltán polgármester a tényállást, miután felvetem a sarkalatos kérdést: miképp volt képes egy kis csallóközi település ilyen látványos növekedési pályára állni? – Anélkül, hogy az 1990 előtti helyzet elemzésébe belemennék, bizton kijelenthetem: amikor különváltunk Nagyudvarnoktól, semmink nem volt. Se működő hivatalunk, se egy foci pályánk. Hogy pontos legyek: a községi vízvezeték-hálózat a nyolcvanas évek második felében azért nálunk is kiépült, de a rendszerváltás után az akkori településvezetésnek bizony a nulláról kellett kezdenie. Meg-

kezdtek a faluház építését, ami jó döntésnek bizonyult – egyszerűen szükség volt egy intézményre, amely összefogja a falu életét. A kulturális központot 1998-ban, a községi hivatalnak otthont adó épületet 2000-ben, az épület többi részét pedig még később sikerült befejezni. Nagyon nehéz kezdet volt; le a kalappal azok előtt, akik belevágtak...” Egyértelmű, hogy a közösség támogatása nélkül mindez nem valósulhatott volna meg – de a kisudvarnokiakban él a belső igény, hogy életüket folyamatosan fejlesszék, szépítsék. A megfélelő „hátszél” tehát adott.

„Erős és tudatos közösségépítés folyik Kisudvarnokban – folytatja a történetet Marczell Zoltán. – Jó minősítéseket elérő kóruossal büszkélkedhet a település, amelyet a széles környéken Pünkösdi Rózsa Vegyeskarként ismernek. Kisállattenyésztőink a csallóközi térség határain túl is ismert galambkiállításokat szerveznek minden évben, míg a helyi futballklub hat csapatot működtet – az előkészítőtől az öregfiúkon keresztül a női csapatig. A legfontosabb megtartó erő mégis a magyar tannyelvű kisiskolánk, amelynek négy osztályát 34 kisudvarnoki és nagyudvarnoki gyerek látogatja. A jelenlegi támogatási rendszer mellett nagyon nehéz fenntartani, de szerencsére akadnak támogatói – például az ipari parkunkban megtelepedett vállalkozók, akiknek adófelajánlásából sikerült új padokkal, interaktív táblákkal felszerelnünk az oktatási intézményt. Ami a gyereklétszámot illeti: a

tavalyi év amolyan mélypontnak számított, a jövőben javuló tendencia várható. Magyar nevelési nyelvű óvodánkat idén nyáron bővítenünk kellett egy osztállyal, mivel a gyerekek létszáma huszonháromról harminckettőre nőtt. Amíg óvodánk, iskolánk van, addig van jövőnk is.”

Huszonhetek

Visszatérve az Év Faluja címhez: országos szinten idén 27 település vállalta a megmérettetést. Kisudvarnokon kívül Elecske, Bagyan, Bánkeszi, Blatnica, Bosác, Vágvörösvár, Csúz, Helpa, Szvancairtvány, Jeszence, Kenyhec, Hernádmáté, Miklósvágása, Mocsonok, Mosóc, Mutne, Pálóc, Poroszká, Szbelléb, Szalánk, Nagysáró, Úrvölgy, Alsócsitár, Pered, Vagyóc és Felsőkubin szerette volna magáénak tudni a megtisztelő címet. A verseny meghirdetője, az SZK Környezetvédelmi Minisztériuma szerint a benevezett településeknek olyan eredményeket kellett felmutatniuk, amelyek a falu eredeti arculatának megőrzése mellett a fejlesztéshez való egyedi hozzáállásukat is tanúsítják. A beérkezett pályamunkák alapján a szakmai zsűri megállapította, hogy a versenybe benevező községek mindegyike komoly eredményeket tud felmutatni a gazdálkodás, a helyi vállalkozókkal való együttműködés, az oktatásügy és a kultúra fejlesztése, a szociális gondoskodás, valamint a hazai és határon túli fejlesztési alapok nyújtotta pályázati lehetőségek kihasználása terén. Pozitívumként értékelte azt is, hogy a községek egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a falukép tudatos fejlesztésére. A hét kategóriában zajlott verseny során a legjobban gazdálkodó községnek Szvancairtvány, a legösszetartóbbnak Pálóc lakossága, a „legzöldebbnek” Bosác, a legvendég-

szeretőbbnek pedig Blatnica bizonyult. Szbellébet a természeti környezet és a történelmi értékek megőrzése terén végzett tevékenységéért, Bagyant eredeti arculatának megőrzéséért, Nagysárót pedig a helyi és regionális szintű kapcsolatok megteremtéséért és ápolásáért jutalmazta a zsűri. A keleti végeken található Kenyhec a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtéséért különdíjban részesült, összesítésben a képzeletbeli dobogó második és harmadik fokára Úrvölgy és Poroszká állhatott fel.

„Első lépésben mind a hét kategóriában készítettünk egy átfogó anyagot a nevezéshez – közli szerényen az aranyérmes falu első embere –, majd részleteiben kidolgoztuk a település életét bemutató prezentációt. Győzelmünknek gyakorlati hozadéka van: növeli a településen élők önbecsülését, erősíti az összetartozást. A visszajelzésekből tudom: lakosaink örülnek neki.”

Mire kötelez a cím?

Természetesen további kemény munkára.

„Évekkel ezelőtt több kiindulópontot határoztunk meg, ezekhez mindig új feladatok, új kihívások társulnak – mondja a polgármester. – Nem szabad lebecsülni mindazt, amit közös munka eredményeképpen létrehoztunk; mindezt szinten kell tartani. Az elmúlt évekre visszatekintve kitűnik, hogy községünkben a beruházások nagy része a partneri kapcsolatoknak köszönhetően valósult meg. Építettünk például kerékpárutat, amelyben a Burgenlandi Turisztikai Szövetség volt a partnerünk. A projekt az osztrák-szlovák határon átnyúló együttműködési program támogatásával valósult meg. A többretegű partnerségi viszonyt példázza Kisudvar-

Marcell Zoltán polgármester:

„Községünkben erős és tudatos közösségépítés folyik...”

noknak a Tökési-ág Kistérség, valamint a Víziparadicsom Helyi Akciócsoport megalakításában és működtetésében vállalt szerepe. Ez utóbbinak, illetve az Európai Unió LEADER-programjának köszönhetően az akciócsoportot alkotó településekre mintegy kétmillió eurós támogatás áramlott. Sportlétesítményeket, játszótereket, illetve közműveket újjátottunk fel ebből a pénzből.”

Kisudvarnok vezetésének terve, hogy energetikailag önállóvá tegye a falut. A projekt első fázisa a napkollektorok kihelyezése volt, most a villamos áramot előállító fotovoltaikus panelek középső épületekre történő felszerelésén van a sor. A másik kijelölt csapásirány a kerékpárutak fejlesztése. Ha minden a tervek szerint halad, a közeljövőben további tizenkilenc kilométer hosszúságú bicikliút kanyarog majd a Csallóköz középső részében. Az építés 2014 tavaszán folytatódik.

Lehet mindebből valamiféle tanulságot levonni?

Természetesen. Például azt, hogy egy nulláról induló dél-szlovákiai kistérségnek is lehetnek merész tervei, víziói. Ha ehhez megfelelő mennyiségű tenni akarás társul, a siker – még ha ez alatt nem csak és kizárólag az országos elsőség értendő is – nem várat sokáig magára. Csak dolgozni kell rajta, a jól bevált recept szerint. Pontosan és szépen.

Lőrincz Adrián

A szerző felvételei

A településnek községi hivatala sem volt – hát épített magának

Pered és a perediek kálváriája

Összefoglaló a mátyusföldi nagyközség elnevezése körüli bonyodalmakról és fejleményekről.

A történet, amelynek valószínűleg még sokáig nem lesz befejezése, 1948-ban kezdődött, amikor több mint 700 magyar és német elnevezésű település kapott új megnevezést. Köztük Pered község is, amely 700 évig viselte ősi nevét. A mátyusföldi nagyközség egyike azoknak, amelyek olyan személyről kapták új nevüket, akivel a történelem folyamán semmilyen kapcsolatuk nem volt. Tešedíkovo formában Tessedik Sámuelről örökölte új megnevezését, akit egyesek szlovák történelmi személyiségnek tartanak, s mint már jeleztük, az evangélikus lelkész életútja soha nem kapcsolódott Pered községhez.

Az 1994-es táblatörvény szerint azok a települések, amelyeket szlovák történelmi személyekről neveztek el, csak akkor tüntethetik fel a község nevét a falu elején és végén magyarul, ha azt népszavazáson a résztvevők legalább 80 százaléka akarja. A perediek 1995. március 6-án szavaztak és döntöttek el, hogy a törvénynek megfelelően, benyújtják igényüket a község történelmi nevének feltüntetésére is. A Mečiar-kormány belügyminisztériuma ugyan tudomásul vette a szavazás eredményét, de a miniszteri rendelet a helységnévtábla jóváhagyását és elkészítését illetően soha nem született meg. A helyi önkormányzat saját költségéből helyezte el a helységnévtáblát.

Az eredeti Pered megnevezés visszaállítását megcélzó népszavazáson, 2012. március 10-én, több mint 2000 lakos szavazott arról, hogy a település visszkapva régi, történelmi elnevezését, s hivatalosan – szlovákul is, magyarul is – Pered néven szerepelhessen még az ország térképein is. A népszavazá-

son a választásra jogosultak 64 százaléka vett részt, a szavazók kétharmada a név megváltoztatása mellett döntött. A perediek több mint egy évet vártak a kormány döntésére. A törvény értelmében a döntést megelőzően a kérvényt a belügyminisztérium által felállított terminológiai bizottság bírálta felül. A vita a Pered név értelmezése körül bonyolódott tovább. Túlságosan magyarnak hangzik, a település nevének szlovák eredetűnek kell lennie – jelentette ki a bizottság néhány tagja. A név megváltoztatásával pedig sérülne az államnyelvről és a települési igazgatásról szóló törvény. Nem segítettek azok az érvek sem, hogy a Pered szónak a magyar nyelvben nincs jelentése, s hogy a Pered elnevezést 1948-ig használták, még az első Csehszlovák Köztársaság idején is.

Az ügygel kapcsolatban több párt is kinyilvánította véleményét. A Magyar Községek Pártja állásfoglalásban jelentette ki, hogy elfogadhatatlannak tartja a kormány döntését a történelmi név hivatalos használatának elutasítását illetően. Öry Péter, a párt alelnöke szerint „a kormány döntése több olyan tényre

is rávilágít, amely a demokratikus jogállamba vetett hitet kérdőjelezi meg. A kormány nem vette figyelembe azt a kezdeményezést, amely a szubszidiaritás elvére épül, és a polgárok akaratát tükrözi. Döntésével egyúttal azt is bizonyította, hogy nem a lakossági akaratot képviseli, hanem a kisebbségek által lakott települések esetében ragaszkodik a nemzetállam építésének koncepciójához.”

Érsek Árpád, a Most-Híd parlamenti képviselője állásfoglalásában jelezte, „amennyiben a kormány elutasítja a történelmi Pered elnevezés visszaállítását, az egyértelműen azt jelzi, hogy Robert Fico jelenlegi kormánya a II. világháború utáni politikai stílust osztja, amelyet a kisebbségekkel szembeni hatalmi politika és a kollektív bűnösség elvének érvényesítése jellemez.”

A kormány döntésével kapcsolatban a Népi Platform pártelnökei is nyilatkozatot adtak ki. A nyilatkozatot aláíró Bugár Béla (Most-Híd), Ján Figel' (KDH), Pavol Frešo (SDKÚ) pártelnökök szerint a Pered elnevezés ószláv eredetű, a Prěděslav rövidített megne-

A községi hivatal és a kultúrház épülete

vezése. A szlovák sajtó hasábjain maguk a szlovák történészek hívták fel a figyelmet arra, hogy ennek az állításnak nincs semmilyen valós történelmi alapja.

A Szlovák Helsinki Bizottság elnöke, Petőcz Kálmán is kifejtette álláspontját. Véleménye szerint „nem létezik ésszerű és demokratikus magyarázat arra, miért ne lehetne ott a Pered megnevezés is... Egyszerűen olyan történelmi megnevezés, amelyet a község lakóinak nagy része vissza szeretne kapni.” Petőcz azt is leszögezte: „A helyi népszavazás eredményének megtagadásával Pered lakosait egyértelműen diszkriminálja a kormány.”

A nyilatkozatok, sajtóértekezések hetekig tartó folyamatát radikálisan oldották meg a KDSZ (Kétnyelvű Dél-Szlovákia) mozgalom névtelen aktivistái, amikor 2013. október 25-én a település nevét jelző táblákat Tešedíkovóról Pered feliratúra cserélték. A tábla nem maradt sokáig, két napra rá a közútkezelő vállalat leszerelte és eredeti állapotába állította vissza. A közúti táblák megrongálása miatt feljelentést tettek ismeretlen garázdálkodók ellen.

Október 30-án, Robert Kaliňák belügyminiszter Érsek Árpád interpellációjára válaszolva kijelentette: „A Balaton sem lesz Blatenské jazero, Bratislava sem lesz Pozsony.” Szerinte a törvény kimondja, a települések elnevezésének államnyelvűeknek, tehát szlovák nyelvűeknek kell lenniük. A peredi népszavazást az érvényes törvényekkel szembenállónak minősítette. Eközben a járási rendőrfőnök 6 hónaptól 2 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegette meg a tábla lecsereelőit. Az aktivisták a Tešedíkovó megnevezésű táblákat elküldték a belügyminiszternek, valamint Jana Dubovcová ombudsmannak, hangsúlyozva, hogy a Pered megnevezés a falu nevét jelenti szlovákul is, hiszen Szlovákiában több olyan település is van, amely neve magyarul és szlovákul is teljesen megegyeznek: például Baka, Bajka, Zalaba, Pozba, Kalonda, Bátka stb.

Az ügyben megszólalt Mészáros Alajos, az MKP európai parlamenti képviselője is, aki egy egységes kisebbségvédelmi csomag szükségessége mellett érvelt, amely alapvető intézkedéseket tartalmaz az őshonos kisebbségek vé-

Borsányi Gyula
polgarmester

delme érdekében. A tervezet indoklásánál Mészáros Alajos a Pered név visszaállítására is kitért, rámutatva, hogy a szlovák kormány milyen arrogánsan utasította el a kisebbségi közösség természetes kérését.

A kormány október 16-án hozta nyilvánosságra döntését, amely ellen a törvény két hónapos fellebbezési időt biztosít. Pered község önkormányzata a Szlovákiai Magyarok Kerekasztala jogi szakértőinek segítségével és a falu ügyeit eddig is kitűnően képviselő jogászával együtt intézkedik. „A népszavazás feljogosít bennünket ügyünk védelmére. Igazunk tudatában mindent megteszünk polgáraink akaratának elismertetéséért” – nyilatkozta Borsányi Gyula, a falu polgármestere.

A témában megkérdezett peredi polgárok véleménye is sokatmondó. Némelyikük nem tartja lényegesnek, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzon, hiszen megélhetési gondjai előbbre valók ennél. Van, aki nagyon is határozottan

cselekedne. A többség azonban támogatja, akarja a történelmi név visszaállítását. Nem politikai indíttatásból, hanem természetes, élő, mindennapi okokból. A megkérdezettek között szlovák nemzetiségűek is voltak. Elmondták, nagyszülei, szülei is csak alkalomadtán használják a Tešedíkovó elnevezést – mindig Peredre mentek, perediek voltak.

Az ügy érdekessége, hogy jelentkezett az Oslóban élő Konkoly Thege Miklós, Tessedik Sámuel leszármazottja, aki levélben kifogásolta, hogy őse nevét a család megkérdezése, beleegyezése nélkül felhasználták. Az angol nyelvű tiltakozólevelet az Európai Unió illetékes bizottságának, Bauer Edit EP-képviselőnek, Martonyi János jelenlegi, és Jeszenszky Géza volt magyar külügyminiszternek, František Kašickýnak, Szlovákia norvégiai nagykövetének, valamint Robert Kaliňák szlovák belügyminiszternek, Berényi Józsefnek, az MKP elnökének és Borsányi Gyulának is elküldte. A tiltakozólevéllel kapcsolatos lehetőségeket képviselőink vizsgálják.

A demokrácia értelmezése és gyakorlása korhoz, kultúrához, történelmi helyzethez köthető. Szlovákiai képlekenysége sokszor megdöbbentő, hullámzásai olykor-olykor még a legalapvetőbb emberi jogokat is sértik. Az erőszakos nemzetépítés, a hatalom önmagát, önmaga létjogosultságát bizonygató görcsös igyekezete, a mindenkori bünbakkeresés, az álságos, a hamis politizálás egy idő után visszaüt. Már ideje lenne, hogy a sors azokat sújtsa, akik azt megérdemlik!

Szabó Frigyes

Az 1914-1918 I. világháborús emlékmű

Új megyei elnököket és közgyűléseket választottunk

Rendkívül alacsony részvétel mellett került sor az idei megyei választásokra. A szavazás első fordulójában, november 9-én, amikor a kerületi önkormányzatok képviselőjelöltjeiről és elnökjelöltjeiről még mind a nyolc megyében szavazhattunk, a Szlovák Statisztikai Hivatal összesen 4 463 039 választásra jogosult polgárt tartott nyilván, ám az országosan 5 932 szavazó körben a szavazólapokat mindössze 897 536 személy vette át, vagyis a részvételi arány 20,11 százalékos volt csupán. Mint-hogy az önkormányzati kerületi szervek megválasztásáról szóló 303/2001. számú törvény részvételi küszöböt nem szab meg a választások sikeressége és eredményessége szempontjából, megválasztásra került mind a 408 megyei képviselő, sőt, Eperjes, Trencsén és Zsolna megyében az elnököt is megválasztották (minthogy ezekben a megyékben a jelöltek egyikét a választók több mint a fele támogatta).

Ennek megfelelően a választások második fordulójára csak az úgynevezett déli megyékben került sor, vagyis a Pozsonyi, a Nagyszombati, a Nyitrai, a Besztercebányai és a Kassai önkormányzati kerületekben. A november 23-ai szavazás iránt az érdeklődés még kisebb volt, mint az első fordulóban: a jogosult 2 771 648 választópolgár közül a 3 584 szavazó körét mindösszesen 479 370 személy kereste fel, vagyis a második fordulóban a részvételi arány mindössze 17,29 százalék volt.

A közvetlen demokrácia csődje?

A választások iránt megnyilvánuló közöny leginkább a politológusokat gondolkodtatta el, akik a húsz százalék alatti részvételben már-már a közvetlen demokrácia elveinek megbukását, de legalább is megkérdőjelezését vélik felfedezni. Emlékeztetnek arra, hogy a fejlett demokráciákban, ahol a polgárok szabad akaratára bízzák, élnek-e általános választójogukkal, a helyi és regionális választások iránt általában nagy az érdeklődés, hiszen az emberek tudatosítják, a hozzájuk legközelebb álló „közigazgatási hatalmat” választják meg, vagyis a velük szinte állandó kapcsolatban álló közigazgatási szervek működése, szolgáltatásainak mi-

nősége függ szavazataiktól. Ráadásul a helyi és regionális szinten megválasztott politikusok tevékenysége ellenőrizhetőbb, mint mondjuk egy parlamenti képviselőé, munkájuk szinte naponta számonkérhető, ami ugyancsak nem mondható el az országos szintű politikusokról. Ez egy viszonylag egyszerű „képlet”, amely azonban sajnálatos módon Szlovákiában nem működik, így bár a választások eredménye érvényes és a törvényeknek minden tekintetben megfelel, a megválasztott politikusok legitimitása azonban igencsak gyenge, ami a demokrácia és a jogállamiság szempontjából káros. (Talán ezért emlékeztettek néhányan arra, hogy a választásokon való részvétel több európai országban nemcsak jog, hanem kötelesség, amely elmulasztása törvénysértésnek minősül, mint például Belgiumban, Cipruson, Görögországban vagy Luxemburgban, igaz, a választásokon való kötelező részvétel bevezetését egyik elemző sem vetette fel megfontolandó javaslatként.)

A szavazás iránt megnyilvánuló gyér választói érdeklődés az említett politikaelméleti kérdésen túl azért is központi témája lett a választások értékelésének, mert erre hivatkozva felmerült a politikusok részéről, hogy újra kell szabni az országot, s vissza kell térni a „hárommegyés plusz főváros” felosztáshoz (a kormányfő ezt a Szlovákiai Városok és Falvak Társulásának közgyűlésén is elmondta, lapunk legutóbbi számában bő terjedelemben foglalkoztunk a kérdéssel). Az idei megyei választások kapcsán legtöbbször idézett politológusok – Martin Klus és Michal Horský – nyilvánosan is eszmecserét folytattak a választói magatartásról, s alapjában három fő problémát azonosítottak be, amivel indokolható az

alacsony részvételi arány. A két szakember szerint a megyei önkormányzatok munkája, helye, küldetése és szerepe a közigazgatásban nem tudott az elmúlt tizenkét évben a közbeszéd tárgyává válni, aminek alapvetően az az oka, hogy az országos terjesztésű írott sajtó, illetve az országosan sugárzó rádió- és televízióadók a választási kampányidőszakot leszámítva szinte semmilyen formában nem foglalkoznak a közszolgáltatások és –igazgatás e fontos láncszemével. (Mindketten egyetértettek abban is, hogy ezt az űrt a megyei önkormányzatok által kiadott lapok nem tudják kitölteni, minthogy alapvetően az egyes vezetők aktivitásainak a lenyomatait csupán, a megyei önkormányzatokat és intézményeiket nem képesek egy egységes rendszer fontos részeként prezentálni.) Ez pedig azt eredményezi, hogy az emberek nem vagy csak nagyon felületesen ismerik a megyei önkormányzatok mindennapi életükre gyakorolt hatásait.

Hatáskörök és területi felosztás

A másik okot az elemzők a megyei önkormányzatok jog- és hatásköreinek meghatározásában, illetve azok bonyolultságában látják. Michal Horský megfogalmazásában „mindegy, hogy a régiók száma három, öt vagy hét lesz. Addig, amíg a megyék nem kapnak olyan gazdaságirányítási és –szervezési jog- és hatásköröket, lehetőségeket, mint például a szomszédos Ausztria tartományai, s amelyek által valóban hozzá tudnak járulni a régiók közti gazdasági és szociális különbségek felszámolásához, az általuk nyújtott szolgáltatások bővítéséhez és minőségük javításához, az ott lakók általános és szociális biztonságához, komfortjához, nem lesznek vonzóak a választók számá-

ra”. A politológus professzor kitért még arra, hogy bár vannak fontos jogköreik a megyéknek manapság is, például a szociális szolgáltató rendszer működtetésében vagy az egészségügyi szolgáltatások biztosításában, de az emberek számára ezek nem világosak. „A beteg nem érti meg, miért nincs gondja a nagyszombati kórháznak, és miért van a galántainak, az egyik miatt állami, a másik miatt megyei, mitől kap az egyik több pénzt egy beavatkozásra, a másik meg kevesebbet. A beteg azt tudja, van biztosítása, ő rendesen fizet, ezért elvárja, hogy meggyógyítsák. És joggal mondja: őt nem érdekli, ki, hogyan és mennyiért dolgozik, csak gyógyítsák meg.”

A Szlovákiában kialakított önkormányzati régiók művi úton, politikai megfontolások alapján jöttek létre, ezért nem tudnak azonosulni velük az emberek – ez lehet az elemzők szerint a harmadik oka annak, hogy a kerületi önkormányzati szervek megválasztását nem tartják fontosnak az emberek. Martin Klus szerint Szlovákiában a történelmi és kulturális hagyományok, a gazdasági és természeti-földrajzi adottságok és a lakosság szocializálódási feltételei okán huszonkét természetes régiót azonosítottak be a szakértők, ezt vette alapul az első Dzurinda-kormány közigazgatási reformért felelős biztosa, Viktor Nižňanský, amit szakértői tárgyalások és hatékonysági hatásvizsgálatok alapján tizenhatra szűkített. A politológus emlékeztetett arra, hogy a parlament kormányzó többségének baloldali szárnya azonban a nacionalista ellenzékkel szövetkezve az önkormányzati megyék határainak meghatározásakor az 1997-ben kialakított államigazgatási kerületek mellett szavazott, amelynek viszont semmi köze nem volt a természetes régiókhoz. „A művi úton kialakított államigazgatási kerületek egyetlen politikai célt követtek: csökkenteni a magyarok erejét, olyan területi egységeket kialakítani, ahol arányuk nem éri el a negyven százalékot sem, hogy ne legyen módjuk jelentős hatást gyakorolni ezekben a területi egységekben az események alakulására”. Klus a rossz területrendezésre konkrét példaként a csallóközi és a erdőháti régiók egy megyébe sorolását említette, de azt is elmondta, hasonló a helyzet Besztercebánya megyében. A megyeszékhelyen – ő maga is onnét származik – „semmit nem tudnak a Gömöréről, fogalmuk

sincs az ottani emberek gondjairól, igényeiről”. Ugyanakkor a megyei elnökválasztás második fordulóját – amely során még kevesebb ember járul az urnákhoz – is azért találták ki a politikusok, hogy teljességgel kiiktassák egy magyar elnök esetleges megválasztásának a lehetőségét.

Túlkínálat pártokból, jelöltekből

A polgárok részéről megnyilvánuló gyér érdeklődéssel szöges ellentétben állt az ideai megyei választásokon a politikai pártok és mozgalmak, illetve a független jelöltek participációs ambíciója, aktivitása. Szeptember utolsó napján éjfélig adhatták le javaslatukat a megyei elnöki posztra, illetve a kerületi önkormányzatok képviselőire a pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, valamint a független jelöltek, s a számok magukért beszélnek: a nyolc megyei elnöki posztért 66 jelölt „szállt ringbe”, közülük tíz függetlenként, az összességében 408 képviselői mandátum megszerzéséért pedig 2 510 jelölt indult. 37 párt és politikai mozgalom kapcsolódott be jelöltjein keresztül a választásokba, köztük több olyan is, amelynek létéről a nagy nyilvánosság ezidáig nem is tudott, és mert a sajtó a kampány során sem tért ki rájuk és programjaik értékelésére-értelmezésére, a választások után is legfeljebb egy-egy kisközösségben váltak érdekessé, mert a jelöltségen keresztül a rokonok, barátok, szomszédok megtudták egymásról, ki milyen pártnak, mozgalomnak a tagja.

Az elnöki poszt betöltése iránt a legnagyobb érdeklődés Pozsony megyében volt, ahol 12 jelölt indult (Besztercebányán 11, Kassa megyében 10), a legkevesébe Zsolna megyében vonzotta az érdeklődőket az elnöki bársonyszék, ahol csupán 5 jelöltet regisztrált a megyei választási bizottság jegyzője. A képviselői helyeket illetően Eperjes megyében volt tapasztalható kiemelkedő érdeklődés, hiszen a 62 mandátumért összesen 460 jelölt versengett. **A 36 induló párt és mozgalom közül végül 17 jutott országosan legalább egy mandátumhoz, a legsikeresebb a kormányzó Smer-szociáldemokrácia párt (Smer-SD) lett, amely 161 mandátumhoz jutott, a Kereszténydemokrata Mozgalomnak (KDH) 57 képviselője lesz a megyei közgyűlésekben, a pártok rangsorában a harmadik helyet a parlamenten kívüli Magyar Közös-**

ség Pártja (MKP) szerezte meg, a statisztikai hivatal kimutatása szerint 37 mandátummal. (A parlamenti pártok közül 31 képviselői helyet szerzett a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió – Demokrata Párt (SDKÚ-DS), 17 mandátumhoz jutott a Most-Híd és 9 képviselője lesz a megyei önkormányzatokban a Szabadság és Szolidaritás (SaS) pártnak. A többi párt összesen 23 mandátumot szerzett, minthogy rendkívül sikeresek voltak a független jelöltek, közülük 73 kapott bizalmat a választóktól.)

Három megyében már a választások első fordulójában eldőlt a verseny az elnökjelöltek között. A már említett Zsolna megyében az öt jelölt közül az elnöki posztot eddig is betöltő **Juraj Blanár** (a Smer-SD jelöltje a Zöldek Pártja (SZ) és a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) támogatásával) szerezte meg a megválasztásához szükséges szavazatmennyiséget, vagyis a leadott szavazatok több mint a felét (egészen pontosan 54,01 százalékát). Eperjes megyében **Peter Chudík** (a Smer-SD jelöltje a Modern Szlovákia Pártja (SMS) és a Mi Kerületünk (Náš kraj) párt támogatásával) nyolc további jelölttel szemben szerezte meg a szavazatok 53,78 százalékát és védte meg elnöki tisztségét. Új elnöke lett viszont Trencsén megyének: hat politikus közül a Smer-SD jelöltje, **Jaroslav Baška** a szavazatok 53,45 százalékával végzett az első helyen.

A további öt megyében a november 23-án megtartott második forduló hozott csak eredményt. Pozsonyban a hétpárti jobboldali koalíció (SDKÚ-DS, SZ, Polgári Konzervatív Párt (OKS), MKP, SaS, KDH, Most-Híd) jelöltje, **Pavol Frešo** a szavazatok 74,2 százalékát megszerezve nyert a szavazatok 25,8 százalékát megszerző smeres **Monika Flašíková Beňovával** szemben. Nagyszombat megyében a Smer-SD, az SNS és a Szlovákia Kommunista Pártja (KSS) által támogatott független jelölt, az eddigi elnök, **Tibor Mikuš** a szavazatok 60,3 százalékának megszerzésével védte meg helyét, akinek az ellenfele a második fordulóra egyedüli magyar jelöltként bekerült **Berényi József**, az MKP jelöltje (az OKS támogatásával) volt, aki a szavazatok 39,7 százalékát szerezte meg. Nyitra megyében is az eddigi elnök, **Milan Belica** (Smer-SD jelöltje) győzött a szavazatok 55,6 százalékának megszerzésével, ellenfe-

le, **Tomáš Galbavý**, a Most-Híd, MKP, SDKÚ-DS, SaS, OKS és az Új Többség (NOVA) jobboldali koalíció jelöltje a szavazatok 44,4 százalékát kapta. Besztercebánya megyében ezzel szemben elnökváltásra került sor, a szavazatok 55,5 százalékával **Marian Kotleba**, a Mi Szlovákiánk – Néppárt (ĽS – Naše Slovensko) jelöltje nyert. Az eddigi elnök, **Vladimír Maňka** (a Smer-SD jelöltje az SZ, az MKP, a KDĽ, az SMS, a Demokráciaért Mozgalom (HZD) és a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom – Néppárt (ĽS – HZDS) támogatásával) a szavazatok 44,5 százalékát szerezte meg. Kassa megyében az eddigi elnök, **Zdenko Trebuľa** (a Smer-SD jelöltje az MKP és a Most-Híd támogatásával) a szavazatok 53,1 százalékával megvédte posztját, ellenfele, **Rudolf Bauer**, a Szlovák Konzervatív Demokraták (KDS) párt jelöltje a szavazatok 46,9 százalékát szerezte meg.

Kotleba-jelenség

A megyei választások eredményének értékelését nagymértékben befolyásolta, hogy a Besztercebányai Kerületi Önkormányzat élére a választópolgárok nagy többséggel Marian Kotlebát választották meg. A politikusok és több sajtótermék is „sokkoló hatású” eredményként értékelte a korábban a baloldal bástyájának számító régióban történeteket, a nemzetközi sajtóban pedig a történetekről úgy számoltak be, hogy egy „neonáci sikerét” hozta a választások második fordulójára. A politikusok a szélsőséges nézeteiről ismert Kotleba sikerét igyekeztek egymás nyakába varrni, ennek megfelelően elutasítani saját felelősségüket, aminek egyik kézzel fogható bizonyítéka, hogy egyetlen párt sem kezdeményezett személyi változást saját országos, illetve megyei vezetésében, holott országos hírű és nemzetközileg is ismert politikusokat utasított maga mögé a Mi Szlovákiánk – Néppárt jelöltje. (Az első fordulóban a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió – Demokrata Párt egykori miniszterét, ma is parlamenti képviselőjét és megyei elnökét, Ľudovít Kaníkot, a második fordulóban pedig a Smer-szociáldemokrácia párt országos alelnökét, európai parlamenti képviselőjét, a megye eddigi elnökét, Vladimír Maňkát.)

Szakmai lapként nem kívánunk a politikusok között kialakult kölcsönös vádaskodásokkal és semmittevésükkel

foglalkozni, magával a jelenséggel viszont – ha csak röviden is – kénytelenek vagyunk, mert az intolerancia terjedésének egy állomását látjuk a választások besztercebányai eredményében, amely egyre nő és lassan megmérgezi egész társadalmunkat. A megállapítás nem feltevésen, hanem egy konkrét, 2011-ben elvégzett reprezentatív felmérésen alapszik, amelyet az Etnicitás- és Kultúrakutató Központ „A jobboldali extrémizmus megítélése a közvéleményben” című, 2012-ben megjelentetett publikációjában értékelt ki. (A tanulmány megtalálható a központ www.cvek.sk című honlapján a dokumentumok között.) A csaknem százoldalas tanulmányból mi most csak néhány összegző adatot tudunk felsorolni, de azok is igazolják, hogy Kotleba sikere nem meglepetés, eredményességének oka a társadalmi közhangulatban keresendő. (A közhangulat megváltoztatása, a szélsőséges nézetek és magatartások kiváltó okának megszüntetése pedig a politikusok közös feladata - lenne!)

A reprezentatív felmérés 1 030 megkérdezettjének mindössze a nyolc százaléka fogadja el vagy támogatja nyíltan az extrémizmust, 82 százalék kimondottan elutasítja („nem szeretném, ha a szomszédságomban neonáci lakna”). Ellenben a felmérést készítő kérdezők azt is vizsgálták, mit értenek az emberek a fogalom alatt, s kiderült, az extrémizmus elsősorban a durva viselkedést, a fizikai támadásokat, a verekedéseket kiprovokáló magatartást, illetve a vulgáris politikai megnyilatkozásokat jelenti számukra. A demokratikus rendintézményeinek lebontására vonatkozó szándékokat, a repressziós hatalmi intézkedéseket az ország polgárai ellen vagy az alkotmányban rögzített emberi és szabadságjogok korlátozását nem tekintik annak a megkérdezettek többsége – holott ezek az extrém politika valós veszélyei. Ennek megfelelően alakult ki a valós kép az extrémizmus társadalmi megítéléséről, hiszen a szélsőséges nézeteket és magatartásokat szóban elutasító emberek csaknem negyven százaléka „nem szívesen látna vezető állami tisztségben kisebbséghez tartozó személyt”, több mint a fele nem ért egyet azzal, hogy „saját ügyeiket maguk intézzék” a kisebbségek, csaknem 70 százaléka pedig úgy véli, otthon, családi körben használhatják nyelvüket a magyarok, de hivatali kapcsolatokban és nyilvános helyeken „államnyel-

ven” beszéljenek. A romák esetében a megkérdezettek több mint a fele vár el állami-hatalmi beavatkozást – represzsiót – a népcsoporttal szemben, és úgy véli, rájuk nem vonatkoznak az emberi jogok vagy azok egy része. Azt is szorgalmazzák, hogy szaporodásukat korlátozzák és megkérdezettek csaknem 80 százaléka vélekedik úgy, hogy a roma gyerekek ne látogathassák a többségi nemzet fiataljaival együtt az iskolákat (osztályokat). Összegzésként tehát azt kénytelenek megállapítani az Etnicitás és Kultúrakutató Központ szociológusai, hogy a szlovák társadalom mintegy 75 százaléka „fogékony” az extrém nézetek és magatartások iránt.

A megyei választások besztercebányai eredményének mélyreható okait az idő rövidsége miatt az említett központ nyilván nem elemezte, magát a végkifejeletet is csak egy munkatársa, Jarmila Lajčáková értékelte röviden. Szerinte a „Kotleba-jelenség” nem sokkoló és nem megdöbbentő, hanem veszélyes, a téltenségnek pedig nincs helye, mert az beláthatatlan következményekkel járhat a társadalom, az ország jövője szempontjából. Ám ha a szakértő „Kotleba-jelenségről” beszél, nem mehetünk el szó nélkül a választások második fordulójára legvégén jelentkező, mindezidáig „magyarkártyának” minősített esemény mellett sem, nem hagyható szó nélkül Robert Fico kormányfő nagyszombati kampányszereplése. Mert ne feledjük: ő nem azzal kampányolt Tibor Mikuš elnökjelölt mellett, hogy Berényi József személyes felkészültsége és vezetői készsége kételyeket ébreszt benne, ezért félti a megyében élő embereknek nyújtott közszolgáltatások folyamatosságát, elérhetőségét és színvonalát, hanem azt, fogjanak össze a szlovák pártok, és ne engedjék meg, hogy a megyei elnöki posztot egy magyar töltsse be egy szlovák városban. Nem hagyható szó nélkül, mert ha a kutatóközpont szociológusai szerint az extrém nézetekre és magatartásokra fogékony az a „mezei polgár”, aki nem látna szívesen vezető tisztségben kisebbséghez tartozó személyt kis országunkban, akkor ugyan ezen vélemény alapján extrémizmussal fertőzöttnek kell minősítenünk Robert Ficót is, még akkor is, ha ő az ország kormányfője. Vagy éppen azért! Hiszen a Kotleba-jelenség nem sokkoló, nem döbbenetes, hanem veszélyes.

Neszméri Sándor

A megyei választásokon jelöltek indító pártok és politikai mozgalmak szlovák neve és annak hivatalosan is használt rövidítése, valamint a pártok szlovákiai magyar közéletben meghonosodott megnevezése

Smer – szociális demokrácia (**Smer-SD**) – Smer-Szociáldemokrácia párt

Kereszténydemokrata hntie (**KDH**) – Kereszténydemokrata Mozgalom

Strana maďarskej komunity (**SMK-MKP**) – Magyar Közösség Pártja

Szlovák demokratiká a keresztánka únia – Demokratiká strana (**SDKÚ-DS**) – Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió – Demokrata Párt

Most – Híd, strana spolupráce (**Most-Híd**) – Most – Híd, az együttműködés pártja

Szloboda a Solidarita (**SaS**) – Szabadság és Szolidaritás párt

Szlovák národná strana (**SNS**) – Szlovák Nemzeti Párt

Komunistická strana Slovenska (**KSS**) – Szlovákia Kommunista Pártja

Nová väčšina – Dohoda (**NOVA**) – Új Többség – Egyezés

Občianska konzervatívna strana (**OKS**) – Polgári Konzervatív Párt

Strana zelených (**SZ**) – Zöldek Pártja
Nezávislé fórum – Független Fórum

Zmena zdola, Demokratická únia (**Zmena zdola-DÚ**) – Alulról Jövő Változás, Demokratikus Unió

Ludová strana – Hntie za demokratické Slovensko (**ĽS-HZDS**) – Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom – Néppárt

Národ a Spravodlivosť – naša strana (**NaS**) – Nemzet és Igazság

Ludová strana – Naše Slovensko (**ĽS NS**) – Mi Szlovákiánk – Néppárt

Strana občanov Slovenska (**SOSKA**) – Szlovákia Polgárainak Pártja

Nový parlament (**NP**) – Új Parlament

Nová demokracia (**ND**) – Új Demokrácia

Strana Rómskej únie na Slovensku (**SRÚS**) – Szlovákiai Romák Uniópártja

7STATOČNÝCH – Regionálna strana Slovenska – Hét Mesterlövész–regionális párt

Magnificat Slovakia – Magnificat Slovakia

Keresztánka fudová strana (**KĽS**) – Keresztény Néppárt

Strana moderného Slovenska (**SMS**) – Modern Szlovákia Pártja

Hntie za demokraciu (**HZD**) – Demokráciáért Mozgalom

Konzervatívni demokrati Slovenska (**KDS**) – Szlovákiai Konzervatív Demokraták párt

Strana občianskej ľavice (**SOL**) – Polgári Baloldali Párt

Náš kraj – a Mi Kerületünk

Agrárna strana vidieka (**ASV**) – a Vidék Agrárpártja

Szlovák fudová strana (**SĽS**) – Szlovák Néppárt

Priama Demokracia (**PD**) – Közvetlen Demokrácia párt

ÚSVIT – Hajnal

99% - občiansky hlas – 99% Polgári Hang

Strana rómskej koalície (**SRK**) – Roma Koalíció Pártja

Európska Demokratická strana – Európai Demokrata Párt

Strana zelených Slovenska (**SZS**) – Szlovákiai Zöldek Pártja

Demokratická strana (**DS**) – Demokrata Párt

A választásokon független jelöltek is indultak, a szavazólapokon **NEKA** (Nezávislý kandidát) volt a jelölésük.

A megyei elnökválasztás 1. fordulójának végeredménye

Pozsonyi Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Pavol Frešo	SDKÚ - DS,SZ,OKS,SMK-MKP,SaS, MOST - HÍD,KDH	57 777	48,38
Monika Flašíková - Beňová	SMER - SD	28 781	24,1
Daniel Krajcer	NOVA	16 205	13,56
Oskar Dobrovodský	NaS - ns	6 434	5,38
Jaroslav Paška	SNS	3 972	2,48
Zdenka Beňová	ĽS Naše Slovensko	1 894	1,58
Rastislav Blaško	NEKA	1 653	1,38
Anton Čulen	SMS	1 194	0,99
Karol Ondriáš	KSS	1 184	0,99
Roman Ruhig	NP	704	0,58
Gabriel Karácsony	PD	388	0,32
Peter Marček	SOSKA	236	0,19

Nagyszombati Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Tibor Mikuš	NEKA	31 310	40,04
József Berényi	SMK-MKP,OKS	14 339	18,33
Ivan Uhliarik	KDH,SDKÚ - DS	14 284	18,26
József Nagy	MOST - HÍD	14 174	18,12
Andrej Richnák	NP	3 765	4,81
Jozef Ravasz	SRÚS	317	0,4

Trencsényi Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Jaroslav Baška	SMER - SD	43 745	53,45
Jozef Lohyňa	KDH,OKS,SaS,NOVA,MOST - HÍD, SDKÚ - DS	16 111	19,68
Juraj Smatana	Zmena zdola, DÚ	10 058	12,29
Peter Palko	KSS	4 164	5,08
Lubomír Žabár	NEKA	4 110	5,02
Marián Herdel	NEKA	3 641	4,44

Nyitrai Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Milan Belica	SMER - SD	47 127	46,87
Tomáš Galbavý	MOST - HÍD,SMK-MKP,SDKÚ - DS, SaS,OKS, NOVA	37 548	37,34
Peter Oremus	NEKA	10 220	10,16
Regan Belovič	7 STATOČNÝCH	1 889	1,87
Stanislav Kováč	Zmena zdola, DÚ	1 785	1,77
Robert Dick	MS	1 171	1,16
Viliam Mokraň	KL'S	803	0,79

Zsolnai Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Juraj Blanár	SMER - SD,SZ,SNS	63 165	54,01
Miroslav Mikolášik	KDH,SDKÚ - DS,SaS,MOST - HÍD	33 156	28,35
Igor Ryban	NEKA	15 710	13,43
Ivan Pavlisko	L'S Naše Slovensko	2 471	2,11
Juraj Pavlovič	KSS	2 430	2,07

Besztercebányai Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Vladimír Maňka	SMER - SD,SZ,HZD,L'S-HZDS,SMS, SMK-MKP,KDH	60 960	49,47
Marian Kotleba	L'S Naše Slovensko	26 251	21,3

Ludovít Kaník	SDKÚ - DS, MOST - HÍD, SaS	18 571	15,07
Karol Konárik	SNS	5 056	4,1
Ondrej Binder	NEKA	4 022	3,26
Ladislav Fízik	ASV	2 521	2,04
Andrea Jenčíková	NP	1 401	1,13
Emil Samko	KĽS	1 346	1,09
Jaroslav Sekerka	KSS	1 314	1,06
Pavel Chovanec	ÚSVIT	1 067	0,86
Jozef Sásik	SĽS	714	0,57

Eperjesi Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Peter Chudík	SMER - SD, SModS, NÁŠ KRAJ	69 455	53,78
Ján Hudacký	KDH, MOST - HÍD, SDKÚ - DS	39 105	30,27
Dorota Bujňáková	NP	3 932	3,04
Štefan Straka	KSS	3 712	2,87
Anton Korba	NEKA	3 357	2,59
Ján Bajus	Zmena zdola, DÚ	3 286	2,54
Lubomír Vasilišín	7 STATOČNÝCH	2 748	2,12
Vladimír Klein	ĽS Naše Slovensko	2 207	1,7
Jozef Mihalčín	SĽS	1 343	1,03

Kassai Önkormányzati Kerület

Név	Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók, függetlenek	Szavazatok száma	Arány %
Zdenko Trebuľa	SMER - SD, MOST - HÍD, SMK-MKP	48 487	48,57
Rudolf Bauer	KDS	24 487	24,53
Dominika Palaščáková	NOVA	5 957	5,96
Rastislav Masnyk	SDKÚ - DS, SaS	5 482	5,49
Vladimír Gürtler	7 STATOČNÝCH	2 933	2,93
Marek Ďurán	ĽS Naše Slovensko	2 923	2,92
Jaroslav Džunko	NEKA	2 608	2,61
Jozef Holečko	NEKA	2 508	2,51
Lukáš Sisák	KSS	2 453	2,45
Ivan Kuhn	OKS	1 980	1,98

A 2013-as megyei képviselőtestületi választások végeredménye

Pozsonyi Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
SDKÚ-DS,SZ,OKS,SMK-MKP,SaS,MOST-HÍD, KDH	34	1
NEKA	6	2
NaS – ns	1	3
Nezávislé fórum	1	3
Smer-SD	1	3
Zmena zdola, DÚ	1	3

A Pozsonyi Kerületi Önkormányzat összetétele (44 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Ondrej Dostál	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 124	15,36
Pavol Baxa	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	2 835	10,56
Dušan Pekár	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	7 994	9,77
Ivo Nesrovnal	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	6 679	8,16
Zuzana Schwartzová	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	6 088	7,44
Lukáš Pokorný	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	5 432	6,63
Vladimír Sloboda	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	5 372	6,56
Attila Horváth	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 381	5,35
Alžbeta Ožvaldová	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	2 423	36,26
Ildikó Virágová	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	1 402	20,98
Pavol Galamboš	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	2 452	11,05
Juraj Lauko	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	2 298	23,85
Anna Zemanová	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	1 711	17,76
Martin Berta	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	3 654	10,36
Igor Bendík	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	3 624	10,27
Jana Cigániková	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	3 576	10,14
Juraj Kadnár	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	3 448	9,77
Martin Zaťovič	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 083	16,15
Peter Šramko	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	3 461	13,69
Juraj Káčer	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	3 290	13,01
František Šebej	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	6 475	5,65
Ladislav Snopko	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	5 878	5,13
Tatiana Mikušová	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 415	3,85
Eduard Demel	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 363	3,80
Gabriela Ferenčáková	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 228	3,69
Peter Mach	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 105	3,58
Ján Karman	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	4 068	3,55
Martin Macejka	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	1 445	10,80
Oliver Solga	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	2 950	27,76
René Bílik	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	2 483	23,36
Ivan Patoprstý	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	817	32,25
Gabriella Németh	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	1 137	40,53
Ladislav Gujber	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	1 366	53,11
István Pomichal	SDKÚ, KDH, Most-Híd, SaS, SMK, OKS a Strana zelených	1 059	36,42

Peter Fitz	Smer	847	34,08
Elena Pätoprstá	Zmena zdola, DÚS	4 075	3,55
Oskar Dobrovodský	Národ a spravodlivosť	1 927	14,40
Marta Černá	Nezávislé fórum	3 158	11,76
Peter Ágoston	nezávislý	2 022	9,11
Marián Haramia	nezávislý	2 306	17,24
Peter Švaral	nezávislý	749	33,30
Roman Maroš	nezávislý	974	32,16
Rudolf Kusý	nezávislý	4 427	19,96
Richard Červienka	nezávislý	1 249	34,14

Nagyszombati Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
Smer-SD	12	1
SMK-MKP	11	2
KDH, SDKÚ-DS	7	3
NEKA	6	4
Most-Híd	4	5

A Nagyszombati Kerületi Önkormányzat összetétele (40 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Miloš Tamajka	Smer	2 435	9,05
Radovan Prstek	Smer	1 728	8,18
Martin Lidaj	Smer	1 601	7,58
Ján Kovár	Smer	1 551	7,34
Stanislav Chovanec	Smer	3 606	17,93
Jozef Hazlinger	Smer	3 071	15,27
Augustín Hambálek	Smer	4 059	4,12
Ľubomír Antal	Smer	4 015	4,08
Bystrík Stanko	Smer	3 958	4,02
Katarína Jelačičová	Smer	3 810	3,87
Marta Gubrická	Smer	3 718	3,78
Silvia Hojerová	Smer	3 583	3,64
Gabriel Bárδος	SMK	8 614	6,66
Zoltán Hájos	SMK	8 565	6,63
László Bacsó	SMK	8 507	6,58
József Menyhárt	SMK	8 238	6,37
József Kvarda	SMK	8 177	6,33
Iván Fenes	SMK	8 002	6,19
József Berényi	SMK	4 671	6,83
Krisztián Forró	SMK	3 698	5,41
László Biró	SMK	3 576	5,23
Gergely Agócs	SMK	3 136	4,59
László Pék	SMK	3 126	4,57
Peter Dvoran	KDH, SDKÚ	1 259	8,67
Iveta Babičová	KDH, SDKÚ	1 929	7,17

Peter Ottinger	KDH, SDKÚ	1 611	5,99
Roman Sova	KDH, SDKÚ	1 670	7,90
Vladimír Butko	KDH, SDKÚ	4 782	4,86
Štefan Bošňák	KDH, SDKÚ	4 465	4,54
Jozef Pobiecký	KDH, SDKÚ	3 806	3,87
József Nagy	Most-Híd	8 794	6,80
Arpád Érsek	Most-Híd	8 077	6,25
Gábor Gál	Most-Híd	3 608	5,28
Ervin Chomča	Most-Híd	3 050	4,46
Milan Domaracký	nezávisly	1 961	13,51
Alena Jelušová	nezávislá	1 691	11,65
Remo Cicutto	nezávisly	2 007	7,46
Jozef Drahovský	nezávisly	1 701	6,32
Ľubomír Parížek	nezávisly	1 815	8,59
Zdenko Čambal	nezávisly	3 180	15,81

Nyitrai Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
SMER-SD, KDH	32	1
SMK-MKP	14	2
NEKA	4	3
MOST-HÍD, SDKÚ-DS, SaS, OKS, NOVA	3	4
SNS	1	5

A Nyitrai Kerületi Önkormányzat összetétele (54 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Alexander Bačík	Smer, KDH	4 340	4,91
Alena Frtúsová	Smer, KDH	4 193	4,75
Emília Nichtová	Smer, KDH	3 922	4,44
Miloš Zaujec	Smer, KDH	3 908	4,42
Ján Janáč	Smer, KDH	3 711	4,20
Igor Varga	Smer, KDH	3 648	4,13
Jaroslav Ivan	Smer, KDH	3 046	3,45
Ján Vančo	Smer, KDH	6 636	4,01
Helena Kováčová	Smer, KDH	6 078	3,67
Renáta Kolenčíková	Smer, KDH	6 045	3,65
Róbert Bakyta	Smer, KDH	5 584	3,37
Miloslav Hatala	Smer, KDH	5 505	3,33
Marián Radošovský	Smer, KDH	5 252	3,17
Pavol Meňky	Smer, KDH	5 172	3,12
Juraj Horváth	Smer, KDH	5 153	3,11
Martin Nemky	Smer, KDH	4 805	2,90
Juraj Buzinkai	Smer, KDH	4 641	2,80
Miloslav Krajčík	Smer, KDH	4 633	2,80
Marek Oremus	Smer, KDH	6 134	7,12

Ladislav Marenčák	Smer, KDH	5 840	6,78
Helena Bohátová	Smer, KDH	5 636	6,54
Karín Jaššová	Smer, KDH	5 360	6,22
Igor Sádovský	Smer, KDH	5 272	6,12
Tibor Matuška	Smer, KDH	5 179	6,01
Juraj Šimuněk	Smer, KDH	4 982	5,78
Dušan Kollár	Smer, KDH	4 895	5,68
Peter Baláž	Smer, KDH	4 540	12,17
Pavol Goga	Smer, KDH	3 232	8,66
Marián Kéry	Smer, KDH	2 725	12,56
Karol Zaťko	Smer, KDH	2 911	7,80
Vladimír Klučiar	Smer, KDH	1 965	9,06
Ľubomír Bošanský	Smer, KDH	2 847	7,63
Árpád Horváth	SMK	5 532	6,62
László Stubendek	SMK	5 368	6,42
Csaba Földes	SMK	5 163	6,18
Olga Szabó	SMK	5 131	6,14
Attila Petheő	SMK	4 954	5,93
Norbert Becse	SMK	4 330	5,18
Tihamér Gyarmati	SMK	4 195	5,02
Tibor Csenger	SMK	3 163	3,58
Gyula Borsányi	SMK	2 263	9,03
Zsolt Baranyay	SMK	2 004	8,00
Štefan Jancsó	SMK	1 922	7,67
Iván Farkas	SMK	4 653	24,52
László Szigeti	SMK	4 418	23,28
Imrich Hugyivár	SMK	3 655	19,26
Jozef Jobbágy	Most-Híd, NOVA, OKS, SaS SDKÚ	4 377	5,24
Ján Greššo	Most-Híd, NOVA, OKS, SaS, SDKÚ	6 578	3,97
Martin Alföldi	Most-Híd, NOVA, OKS, SaS, SDKÚ	2 402	9,59
Juraj Soboňa	SNS	2 570	6,88
Serafína Ostrihoňová	nezávislá	2 532	11,67
Zita Cseri	nezávislá	2 933	3,32
Peter Oremus	nezávislý	5 623	3,40
Karol Gerhát	nezávislý	3 119	8,36

Trencsényi Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
Smer-SD	25	1
NEKA	11	2
KDH, OKS, SaS, NOVA, MOST-HÍD, SDKÚ-DS	8	3
Zmena zdola, DÚ	1	4

Trencsényi Kerületi Önkormányzat összetétele (45 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Mária Hajšová	Smer	1 720	12,53
Peter Marušinec	Smer	2 135	6,78
Pavol Bagin	Smer	2 059	6,54
Jozef Trstenský	Smer	3 292	11,83
Dušan Bublavý	Smer	2 805	10,08
Anna Halinárová	Smer	2 230	8,01
Kvetoslava Hejbalová	Smer	1 943	6,98
Jozef Božik	Smer	4 266	19,64
Iveta Randziaková	Smer	2 254	10,38
Erich Dvonč	Smer	1 860	8,56
Mária Janíková	Smer	1 682	7,74
Karol Janas	Smer	2 835	7,65
Igor Steiner	Smer	2 595	7,00
Jozef Stopka	Smer	5 306	4,54
Ján Cipov	Smer	4 039	3,45
Mohamed Hemza	Smer	4 034	3,45
Štefan Gaman	Smer	3 735	3,19
František Tám	Smer	3 599	3,08
Štefan Mjartan	Smer	3 405	2,91
Richard Takáč	Smer	3 054	2,61
Ján Bodnár	Smer	2 976	2,54
Milan Panáček	Smer	2 140	12,91
Tibor Jankovský	Smer	3 003	3,41
Milan Berec	Smer	2 649	3,01
Juraj Ondračka	Smer	2 438	2,77
Eva Bočincová	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	2 158	6,85
Juraj Hort	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	2 102	6,68
Ján Bielik	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	2 552	9,17
Eleonóra Porubcová	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	3 517	3,01
Renáta Kaščáková	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	4 018	4,56
Ján Krátky	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	2 626	2,98
Ľuboš Chochlík	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	2 394	2,72
Štefan Škultéty	KDH, SDKÚ, Most-Híd, NOVA, SaS, OKS	2 242	2,54
Juraj Smatana	Zmena zdola, DÚS	2 624	7,08
Zuzana Máčeková	nezávislá	2 046	14,91
Rudolfa Novotná	nezávislá	1 486	10,83
Viliam Cibik	nezávislý	2 001	6,36
Pavel Halabrín	nezávislý	1 544	27,37
Anna Abramovičová	nezávislá	1 267	22,46
Viera Zboranová	nezávislá	2 124	5,73
František Matušík	nezávislý	1 998	5,39
Katarína Macháčková	nezávislá	5 587	4,78
Marián Michalec	nezávislý	1 899	11,45
Miroslav Kubičár	nezávislý	1 811	10,92
Tomáš Vaňo	nezávislý	2 937	3,33

Zsolnai Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
Smer-SD	19	1
KDH, SDKÚ-DS, SaS, MOST-HÍD	16	2
NEKA	16	2
SNS	3	4
LS-HZDS	2	5
NOVA, OKS	1	6

Zsolnai Kerületi Önkormányzat összetétele (57 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Miroslav Minárčik	Smer	1 493	16,55
Ján Podmanický	Smer	6 259	9,02
Jozef Grapa	Smer	4 098	5,90
Jaroslav Velička	Smer	3 322	4,78
Jozef Cech	Smer	3 103	4,47
Ľubomír Bláha	Smer	2 381	12,47
Ján Neznámy	Smer	2 112	11,95
Vladimír Macášek	Smer	1 696	9,79
Ján Blcháč	Smer	5 001	10,48
Marián Vojtík	Smer	3 537	7,41
Katarína Tomášová	Smer	2 728	3,59
Ladislav Andreánsky	Smer	3 320	6,95
Tatiana Červeňová	Smer	3 649	4,81
Milan Litva	Smer	991	37,46
Igor Choma	Smer	6 452	3,45
Juraj Popluhár	Smer	5 839	3,12
Jozef Štrba	Smer	5 680	3,03
Robert Ficek	Smer	4 866	2,60
Ľubomír Sečkář	Smer	3 869	2,06
Peter Weber	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	1 124	12,46
Alexander Slafkovský	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	3 251	6,81
Jozef Repaský	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	2 637	5,52
Imrich Žigo	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	3 997	5,27
Jozef Straka	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	2 945	7,71
Albín Maslaňák	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	2 151	5,63
Michal Slašťan	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	3 767	11,12
Stanislav Bella	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	3 251	9,59
Peter Caban	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	2 573	7,59
Ján Bednárik	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	2 305	6,80
Vojtech Koleják	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	3 311	14,97
Peter Dobeš	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	4 564	2,44
Martin Barčík	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	4 112	2,19
Andrej Sočuvka	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	4 050	2,16
Štefan Kristofčák	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	2 332	10,54

Martin Kapitulík	KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ	3 878	2,07
Tomáš Zanovít	SNS	2 924	3,85
Dušan Lauko	SNS	2 544	7,51
Štefan Zelník	SNS	5 150	2,75
Jozef Marec	HZDS	2 797	4,03
Andrea Šimurdová	HZDS	2 723	3,92
Milan Gura	NOVA, OKS	2 550	3,67
Martin Šenfeld	nezávislý	2 576	3,71
Anton Bukna	nezávislý	2 127	12,03
Dušan Mičian	nezávislý	2 246	12,97
Ivan Poláček	nezávislý	1 201	6,93
Branislav Tréger	nezávislý	4 862	10,18
Peter Vons	nezávislý	4 381	5,77
František Výrostko	nezávislý	4 294	5,66
Peter Kašuba	nezávislý	3 176	4,18
Zdenko Kozák	nezávislý	2 852	3,76
Igor Janckulík	nezávislý	4 082	10,69
Milan Vrabeľ	nezávislý	2 706	7,09
František Poleta	nezávislý	2 481	6,50
Ivan Šaško	nezávislý	2 011	9,09
Patrik Groma	nezávislý	5 265	2,81
Monika Kavecká	nezávislá	4 768	2,55
Róbert Kašša	nezávislý	4 539	2,42

Besztercebányai Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
SMER-SD, KDH	25	1
NEKA	13	2
SMK-MKP	5	3
SDKÚ-DS, NOVA, SaS	2	4
ĽS Naše Slovensko	1	5
ĽS-HZDS, HZD	1	5
SNS	1	5
SZ	1	5

Besztercebányai Kerületi Önkormányzat összetétele (49 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Ľubica Laššáková	Smer, KDH	5 571	4,46
Ján Šulaj	Smer, KDH	5 528	4,43
Ladislav Topoľský	Smer, KDH	4 961	3,97
Jakub Gajdošík	Smer, KDH	4 657	3,73
Nadežda Babiaková	Smer, KDH	1 817	55,94
Jaroslav Demian	Smer, KDH	2 766	7,11
Jozef Tokár	Smer, KDH	2 288	5,88

Ján Račák	Smer, KDH	2 075	5,33
Radoslav Vazan	Smer, KDH	1 536	16,10
Branislav Hámorník	Smer, KDH	4 145	9,15
Ján Chromek	Smer, KDH	2 378	25,43
Andrea Baníková	Smer, KDH	1 994	21,32
Eva Cireňová	Smer, KDH	2 205	13,63
Július Laššan	Smer, KDH	2 152	13,30
Peter Mináč	Smer, KDH	3 455	5,65
Michal Bagačka	Smer, KDH	3 166	5,18
Mírko Trojčák	Smer, KDH	3 352	20,14
Ondrej Kollár	Smer, KDH	2 114	12,70
Jozef Ježík	Smer, KDH	5 357	10,13
Milan Čarnoký	Smer, KDH	4 880	9,23
Miroslav Kusein	Smer, KDH	4 847	9,17
Juraj Družbacký	Smer, KDH	4 187	7,92
Kamil Danko	Smer, KDH	2 482	28,72
Vladimír Flimer	Smer, KDH	2 822	10,40
Božena Kováčová	Smer, KDH	2 576	9,50
Péter Csúsz	SMK	3 192	7,04
Peter Juhász	SMK	4 792	7,84
Ladislav Rigó	SMK	3 352	5,48
František Auxt	SMK	3 182	5,21
László Jámbor	SMK	1 973	11,85
Slavomír Pöbiš	SDKÚ, SaS, NOVA	2 071	5,32
Pavol Baculík	SDKÚ, SaS, NOVA	2 797	6,17
Milan Spodniak	HZDS, HZD	2 473	5,45
Karol Konárik	SNS	5 067	4,06
Miroslav Suja	Strana zelených	2 496	12,66
Marian Kotleba	Naše Slovensko	8 678	6,96
Ľubomír Motyčka	nezávislý	5 024	4,02
Peter Gogola	nezávislý	4 993	4,00
Eva Wolframová	nezávislá	3 233	8,31
Ján Šufliarský	nezávislý	2 475	12,55
Štefan Matejkin	nezávislý	1 318	13,81
Stanislav Horník	nezávislý	2 300	11,66
Juraj Pelč	nezávislý	2 534	5,59
Ján Šeševička	nezávislý	2 256	13,95
Jozef Šimko	nezávislý	2 927	4,79
Lenka Balkovičová	nezávislá	5 118	9,68
Ján Tomáš	nezávislý	1 363	15,77
Ladislav Kukulík	nezávislý	3 861	14,23
Daniel Gelien	nezávislý	2 592	9,55

Eperjesi Önkormányzati Kerület

Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
SMER-SD	35	1
KDH, MOST-HÍD, SDKÚ-DS	19	2
NEKA	6	3
NOVA	1	4
ÚSVIT	1	4

Eperjesi Kerületi Önkormányzat összetétele (62 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Boris Hanuščák	Smer	5 365	8,80
Andrej Havrilla	Smer	3 626	5,94
Miroslav Bujda	Smer	2 978	4,88
Ján Ferko	Smer	2 635	6,02
Tibor Focko	Smer	2 468	5,64
Jozef Fedorko	Smer	2 383	5,44
Michal Druga	Smer	2 234	5,10
Štefan Bieľak	Smer	3 345	10,51
Pavol Slovík	Smer	2 587	8,13
Jozef Harabin	Smer	1 927	6,05
Vladimír Ledecký	Smer	2 034	17,13
Miloslav Repaský	Smer	1 255	10,57
Jozef Janiga	Smer	3 298	5,35
Michal Sýkora	Smer	3 173	5,15
Adrian Kaliňák	Smer	1 633	49,02
Alžbeta Havrančíková	Smer	2 434	3,95
Jozef Kičura	Smer	5 940	3,05
Miroslav Benko	Smer	4 886	2,51
Vladimír Jánošík	Smer	2 484	11,18
Peter Molčan	Smer	2 443	11,00
Miroslav Čekan	Smer	2 150	9,68
Nadežda Sirková	Smer	2 234	12,08
Michal Lukša	Smer	1 779	9,62
Emil Chlapeček	Smer	4 768	2,45
Radoslav Čuha	Smer	4 587	2,35
Peter Bizovský	Smer	3 778	13,04
Peter Sokol	Smer	2 975	10,27
Peter Obrimčák	Smer	1 446	18,47
Peter Pilip	Smer	2 992	15,24
Milan Cocuľa	Smer	2 008	10,22
Ján Ragan	Smer	4 481	8,35
Jaroslav Makatúra	Smer	3 008	5,60
Juraj Kuročka	Smer	2 916	5,43
Ľubomír Lukič	Smer	2 909	5,42
Jozef Berta	Smer	2 453	4,57

Jozef Grivalský	KDH, SDKÚ, Most-Híd	1 970	6,19
Pavel Hudáček	KDH, SDKÚ, Most-Híd	1 953	6,13
Milan Majerský	KDH, SDKÚ, Most-Híd	1 462	12,31
Milan Baran	KDH, SDKÚ, Most-Híd	3 471	5,63
Jozef Švagerko	KDH, SDKÚ, Most-Híd	2 958	4,80
Alena Madzinová	KDH, SDKÚ, Most-Híd	2 706	4,39
Igor Wzoš	KDH, SDKÚ, Most-Híd	2 590	4,20
Jozef Mezovský	KDH, SDKÚ, Most-Híd	2 376	3,85
Stanislav Kahanec	KDH, SDKÚ, Most-Híd	5 421	2,78
Štefan Kužma	KDH, SDKÚ, Most-Híd	4 844	2,48
Andrea Turčanová	KDH, SDKÚ, Most-Híd	4 805	2,46
Peter Krajňák	KDH, SDKÚ, Most-Híd	4 717	2,42
Anton Gašpár	KDH, SDKÚ, Most-Híd	4 702	2,41
Ján Ahlers	KDH, SDKÚ, Most-Híd	4 694	2,41
Marian Damankoš	KDH, SDKÚ, Most-Híd	4 577	2,35
Eduard Vokál	KDH, SDKÚ, Most-Híd	2 800	12,61
Ján Holinka	KDH, SDKÚ, Most-Híd	1 758	9,51
Martin Jakobov	KDH, SDKÚ, Most-Híd	1 960	25,04
Marek Fedor	KDH, SDKÚ, Most-Híd	2 630	4,90
Pavol Ceľuch	nezávislý	4 492	7,36
Anna Aftanasová	nezávislá	2 880	9,94
Jozef Kandráč	nezávislý	2 327	8,03
Martin Šmilňák	nezávislý	3 052	5,00
Pavel Hagyarí	nezávislý	4 701	2,41
Ján Vook	nezávislý	1 981	10,09
Ivan Hopta	Úsvit	3 158	7,21
Patrik Mihaľ	NOVA	3 233	5,30

Kassai Önkormányzati Kerület

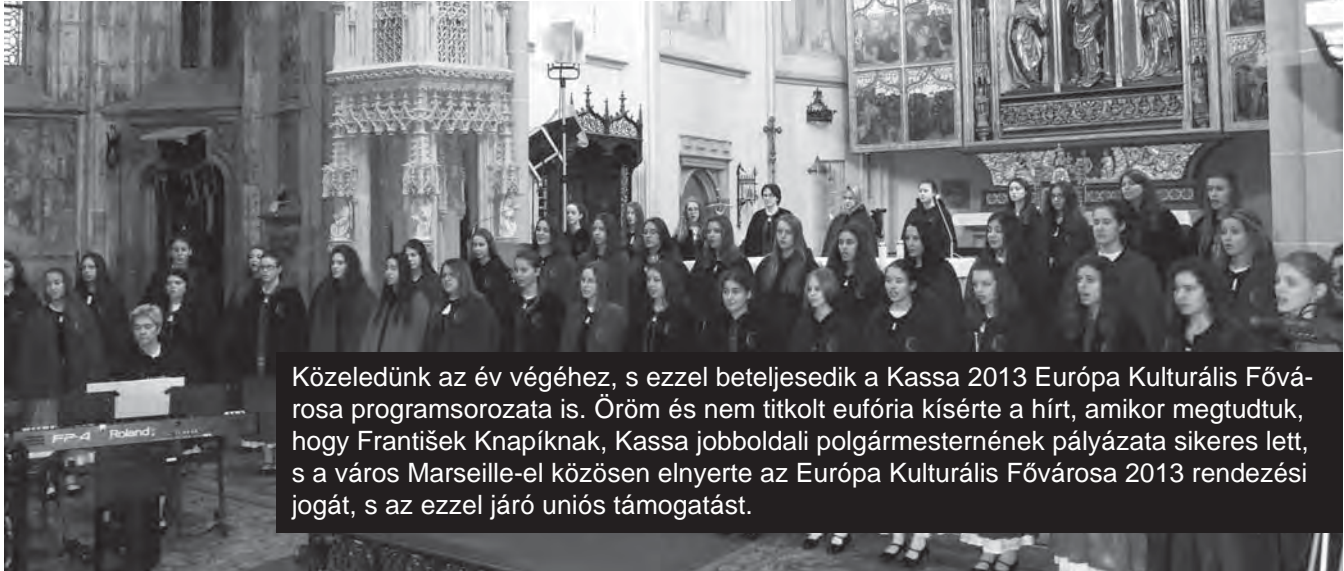
Pártok, politikai mozgalmak, koalíciók és függetlenek	Képviselők száma	Sorrend
SMER-SD	26	1
KDH, SDKÚ-DS, MOST-HÍD	15	2
NEKA	11	3
SMK-MKP	4	4
KDS	1	5

Kassai Kerületi Önkormányzat összetétele (57 képviselő)

Név	Politikai hovatartozás	A körzetben szerzett szavazatok száma	A szerzett szavazatok aránya
Jozef Burian	Smer	1 508	4,11
Mária Grüllingová	Smer	1 883	4,61
Jozef Andrejčák	Smer	1 348	26,43
Jaroslav Hlinka	Smer	2 375	10,01
Renáta Lenártová	Smer	2 176	9,17
Anna Jenčová	Smer	1 926	8,12

Jozef Konkoly	Smer	3 509	5,22
Michal Rečka	Smer	2 256	3,36
Emil Ďurovčík	Smer	6 679	8,06
Viliam Zahorčák	Smer	6 522	7,87
František Farkaš	Smer	4 645	5,60
Ján Mihalečko	Smer	4 630	5,59
Jana Cibereová	Smer	4 512	5,44
Ľubica Rošková	Smer	4 061	4,90
Jozef Makohus	Smer	3 271	3,94
Ján Babič	Smer	2 301	7,78
Štefan Bašták	Smer	1 811	6,12
Karol Horník	Smer	1 533	5,18
Boleslav Lešo	Smer	2 354	22,35
Štefan Staško	Smer	2 263	21,49
Iveta Rušinová	Smer	2 713	6,11
Janka Brziaková	Smer	2 466	5,55
Juraj Sobek	Smer	3 138	3,76
Róbert Puci	Smer	2 986	3,58
Jozef Horváth	Smer	2 981	3,57
Jana Mondiková	Smer	2 714	3,25
Marek Vargovčák	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 803	4,91
Rastislav Trnka	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 727	4,70
Jozef Figel'	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 651	4,50
Igor Jutka	KDH, Most-Híd, SDKÚ	2 137	5,23
Daniel Rusnák	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 975	4,83
Iveta Kijevská	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 953	4,78
Vladimír Saxa	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 653	6,96
Štefan Petrik	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 982	2,95
Július Beluscák	KDH, Most-Híd, SDKÚ	1 918	2,85
Ján Paľovčík	KDH, Most-Híd, SDKÚ	2 784	3,36
Pavol Burdiga	KDH, Most-Híd, SDKÚ	2 164	7,31
Marián Hojstrič	KDH, Most-Híd, SDKÚ	3 601	8,11
Stanislav Vospálek	KDH, Most-Híd, SDKÚ	2 909	6,55
Rastislav Javorský	KDH, Most-Híd, SDKÚ	2 662	5,99
Gejza Sačko	KDH, Most-Híd, SDKÚ	2 982	3,57
István Zachariaš	SMK	2 794	4,16
László Köteles	SMK	2 474	3,68
László Iván	SMK	2 276	3,39
Csaba Furik	SMK	2 771	3,32
Rudolf Bauer	KDS	3 400	8,32
Ľubica Blaškovičová	nezávislá	1 721	4,69
Alfonz Halenár	nezávislý	2 241	5,48
Eva Antónyová	nezávislá	1 098	21,53
Ján Kokarda	nezávislý	2 006	2,98
Igor Petrik	nezávislý	1 728	24,26
Kamil Münnich	nezávislý	904	12,69
Juraj Nagy	nezávislý	1 904	6,43
Pavol Bečarik	nezávislý	3 071	6,92
Michal Komara	nezávislý	2 764	6,22
Marek Čižmár	nezávislý	2 931	3,51

Milyen kulturális főváros volt Kassa?

Közeledünk az év végéhez, s ezzel beteljesedik a Kassa 2013 Európa Kulturális Fővárosa programsorozata is. Öröm és nem titkolt eufória kísérté a hírt, amikor megtudtuk, hogy František Knapíknak, Kassa jobboldali polgármesterének pályázata sikeres lett, s a város Marseille-el közösen elnyerte az Európa Kulturális Fővárosa 2013 rendezési jogát, s az ezzel járó uniós támogatást.

Kár, hogy a projekt felkészülési időszakában többször megtorpant, amit a helyhatósági választások után a politikai garnitúra cseréje okozott, melynek következtében a városi önkormányzat lecserélte egyebek mellett a Kulturális Fővárosa non-profit szervezet vezetését is. Ám mivel a kormánypárt képviselői kerültek a városvezetésbe, felgyorsult az anyagi források folyósítása a kulturális minisztérium részéről, és nagyobb figyelem összpontosult Szlovákia rövidke történelmének legjelentősebb kulturális projektjére.

2013. január 19-én és 20-án vette hivatalosan kezdetét az évad, s mindjárt az ünnepélyes megnyitó műsorában is voltak magyar programok Magyarország Kassai Főkonzulátusa és a Thália Színház szervezésében. A hivatalos megnyitó fő műsorát formája és tartalma miatt utólag számos bírálat érte. A monarchia jegyeit magán viselő város mai lakóit is meglepte, hogy főként importált műsorszámok kaptak helyet az ünnepi nyitógálán, így nyomaiban sem jelent meg Kassa évszázadokon át nagy jelentőséggel bíró kultúrája és szellemisége. Utalások ugyan voltak a város nagy szülőit, de csak utalások. Ezek sorában helyet kapott Márai Sándor is, akinek a már korábban felállított szobra környékét nevezték el Márai térnek. Volt színházi előadás, kiállítás és könyvbemutató is, ami az ő nevéhez fűződött.

Kassa további jelentős személyiségei is reflektorfénybe kerültek. Kiállítás és a róla megjelent monográfia mutatta be Oelschläger Lajos építész munkásságát. Kiállítás nyílt az Argentínában élő Gyula Košice képzőművész műveiből is, az ugyancsak évtizedek óta romos állapotban levő és valóban európai rangú kiállító terem átépített kassai uszodában - a Kunsthallban.

A Kulturális Főváros program keretében például sor került a Thália Színház, az Állami Színház, a Galéria és az Állami Bábszínház épületeinek felújítására is. De feltétlenül szólni kell néhány további, a város jellegét meghatározó építészeti remekmű és kulturális intézmény megújulásáról. Ezek közé tartozik a gótikus katedrális, a Szent Erzsébet dóm belső és külső felújítása, amely a tervek szerint az év végére elkészül.

A több mint százéves kassai, egykori Felső-Magyarországi Múzeum, amely a Klimkovits család gyűjteményén alapult, 1903-ban nyitotta meg a kapuit. Az eredetileg kétszintes, de a felújítás után a padlástér beépítésével háromszintessé vált neoreneszánsz épület megújult, s így a mai Kelet-szlovákiai Múzeum újabb kiállítóteremmel gyarapodott. Pincéjében biztonságos elhelyezést nyert a Kassai aranykincs, amely 2 920 arany érmét tartalmaz, 3 medalliont és egy reneszánsz aranyláncot. Az öt évig tartó felújítás alatt a vándorló kin-

csek is végérvényesen visszakerültek a helyükre, a kassai múzeumba.

A számos zenei, színházi és képzőművészeti „hivatalos” rendezvény sorába az eredeti tervektől eltérően végül több magyar műsor is bekerült - köszönhetően Magyarországi Kassai Főkonzulátusának. Tekintettel a városnak a magyar történelemben betöltött szerepére, a városban és a régióban élő magyar közösségre, valamint az eseménysorozat nemzetpolitikai súlyára, a főkonzulátus elérte, hogy rendezvényei a hivatalos program részévé váltak.

A főkonzulátus első nagyszabású rendezvénye január 31-én volt. A „Creative Transgressions” címet viselő kortárs magyar képzőművészeti kiállítás 10 olyan alkotó munkáját mutatta be, akik merészen lépnek át műfaji, technikai és tematikai határokon, keresnek újszerű nézőpontokat és izgalmas kifejező módokat a festészet, a szobrászat, a fotózás és az installáció területén. A tárlat a Löffler Béla Múzeumban került megrendezésre.

A Rackajam együttes koncertjére májusban, a „Use the city” fesztivál keretében került sor a Fő utca nagyszínpadán, az Immaculata szoborcsoportnál. Még ennek a hónapnak a végén került sor a Muzsikás népzenei együttes koncertjére a Thália Színházban.

Júniusban Hang-szer-szám címen magyar népi hangszerbemutató volt a Thália Színház Márai Stúdiójában, koncerttel és táncházzal kiegészítve. A gyermekközönségnek szánt programban bemutatásra került a tárogató, a klarinét, a dudu, a cimbalom, és a tekerőlant.

Magyarország egyik legjelentősebb kortárs zeneszerzője, a filmrendezőként, performerként, narrátorként és előadóművészként egyaránt ismert Szemző Tibor és a Takarmánybázis nevű zenei formáció júniusban lépett fel Kassán. A Regionális Televíziók Nemzetközi Fesztiválján a szakmai résztvevők mellett fellépett az Egy Kiss Erzsébet Zene nevű zenekar. A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület képviselte Budapestet és Magyarországot Kassán a Mazal Tov! Zsidó Kulturális Fesztiválon. A Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Budapest Klezmer Band közös hangversenyére az evangélikus templomban került sor, emellett koncertet adott a Tzomet zenekar és a Z mirim diák klezmer zenekar is. A felújított Amfiteátrumban került sor a már hagyományos Cassovia Folkfest keretében a Magyar Állami Népi Együttes fellépésére.

Ugyancsak itt került sor Zsuráfszky Zoltán, a Honvéd Táncegyüttes művészeti igazgatója által rendezett és koreografált nagyszabású Benyovszky táncjátékra, melynek zenéjét a Ghymes együttes két alapítója, Szarka Gyula és Szarka Tamás szerezte. A kassai bemutatón a Honvéd Együttes, a kassai Železiar, a nagyidai Ilosvai néptánc együttes és afrikai táncosok is felléptek. A Szegedi Kortárs Balett a Közép-európai Színházak Fesztiválja keretében a Testek filozófiájával és a IX. szimfóniájával örvendeztette meg a kassai közönséget. A 2013-as rendezvények egyik központi helyéül szolgáló, felújított Kaszárnya Kultúrparkban lépett fel szeptemberben a Budapest Bár együttes, a következő hónapban pedig a Dresch Quartet. A kortárs magyar táncművészet képviselői közül még a Tünet Együttes Aprópó táncszínházi előadására és a Fehér Tánc Társulat Taó Te című produkciójának bemutatására került sor októberben a New Dance Days keretében a Kaszárnya Kultúrparkban. A főkonzulátus által szervezett programok sora a Fonó zenekar adventi koncertjével ért véget a Szent Erzsébet Székesegyházban.

A Gótikus Út Gyöngyszemei rendezvényt sorozatban a nyíregyházi Pro Musica leánykar novemberben a Szent Erzsébet Székesegyházban adott hangversenyt Szabó Dénes Kossuth-díjas karnagy vezetésével. A „Párhuzamos történetek, Budapest és Kassa – főváros és régióközpont a XVI. század második felében” című kiállítás a felújított Kelet-szlovákiai Múzeumban került bemutatásra. A Budapesti Történeti Múzeum által készített kiállítás január 26-áig tekinthető meg Kassán.

A kulturális évad alkalmából Kassa város történetét és látványosságait bemutató rendhagyó történeti útikalauz készült, mely a Kassára látogatók számára nyújt átfogó képet a város kulturális örökségéről, és egyúttal a fiatal magyar és szlovák történelmszereplők együttműködését megalapozta egy újszerű, város-történetbe sűrített történelmi párbeszéd elindításával. Az angol nyelvű útikönyv 11 történelmi korszakra épülő fejezetből áll és 1-1 műemlékből vagy műemlékcsoporthoz kiindulva mutatja be Kassa történetét, legfontosabb látványosságait és a hozzájuk fűződő virtuális örökséget. Az útikönyv szerkesztői Galyer Veronika, az MTA TK Kisebbségkutató Intézetének tudományos munkatársa, Slávka Otčenášová, a Pavol Jozef Šafárik Egyetem oktatója, továbbá Zahorán Csaba, a Terra Recognita Alapítvány elnöke.

Miskolc 15 éve testvérvárosa Kassának. Kulturális és gazdasági téren eddig

is kiválóak voltak a kapcsolatok a két város között, idén ez kiegészült azzal is, hogy a megyeszékhely programokkal járult hozzá a Kassa Európa Kulturális Fővárosa eseménysorozathoz. Miskolc Ház néven két napon keresztül az Aupark bevásárlóközpont földszintjén, és párhuzamosan a Magyar Udvarpanzió- és Étteremben zenés programokkal, gasztronómiai kóstolóval, kézműves termékekkel, turisztikai programcsomagajánlatokkal várta az érdeklődőket.

Kassa az Európai Kulturális Főváros 2013 projekt megvalósításával ismeretesebbé vált Európa kulturális térképén. A programokban bővelkedő kulturális és művészeti tevékenység folyamatosságát a K13 állami támogatással működő szervezet tagjai fogják tovább gondolni és fejleszteni. A záró ünnepély programja, amelyet december 11-én és 14-én tartottak, gyakorlatilag az összes kulturális intézményt és a város utcáit is érintette. Elmondható, hogy ez az esztendő jelentős impulzust adott a város kulturális tevékenységének, és nem a program végérvényes befejezését jelenti. „Az alapokat leraktuk, tovább kell építkezni. Ez csupán az első lépés volt azon az úton, mely azt bizonyítja, hogy a kultúra és a művészet Kassa nélkülözhetetlen tartozéka marad” – jelentette ki Ján Sudzina, a Kassa Európa Kulturális Fővárosa 2013 non-profit szervezet igazgatója.

Havasi Péter

A „2013 a külföldi magyar kisiskolások éve” program eredményei, jövő évi terveink

A „2013 a külföldi magyar kisiskolások éve” program eredményei, jövő évi terveink

A korábbi számokban programunk meghirdetéséről, pályázati kiírásainkról, Kárpát-medencei körutunkról, nyári programelemeinkről, valamint őszi terveinkről írtam bővebben. Most őszi-téli tapasztalatainkról, valamint az éves program eredményeiről szeretném tájékoztatni az olvasókat.

Nyári továbbképzéseink után újabb események vártak a kisiskolásokat körülvevő közösségekre. Szeptember 13-án és 14-én a külföldi magyar közösségek kulcsembereinek megszólítása és bevonása céljából **Kárpát-medencei gyermekorvos találkozót** szerveztünk. A magyar gyermekorvosok, és – amelyik régiókban vannak – házi-, családi orvosok azok a személyek, akik valamennyi szülővel találkoznak. A szülők bíznak bennük, ezért hallgatnak véleményükre az iskolaválasztás kérdésében. A rendezvény nemzetpolitikai és szakmai panelekből állt, közel negyven külföldi és tíz magyarországi vezető gyermekorvos részvételével. A kezdeményezés új volt, hiszen eddig még nem volt lehetőség arra, hogy a Kárpát-medencei gyermekorvosok ilyen szakmai fórum keretében találkozzanak.

Felvidékről több mint tíz gyermekorvos érkezett rendezvényünkre, egyikük a rendezvényről és annak üzenetéről a következő sorokat írta nekünk: „Az eredeti célja a találkozónak a külföldi magyar gyerekek anyanyelvi oktatásának népszerűsítése, vagyis hogy minél több magyar gyerek iratkozzon be magyar tanítási nyelvű iskolába. Mit tehet ennek érdekében a gyermekorvos? Összefoglalva, hogy magyarként éljen. Ragaszkodjon az anyanyelv használatához a hivatalos levelezéseiben is, minden esetben, ahol ezt a törvény megengedi. Buzdítsa a magyar szülőket a magyar utónevek magyar helyesírás szerinti anyakönyveztetésére. El kell érniük, hogy a magyar szülők megértésük, hogy az anyanyelv nemcsak kommunikációs eszköz, hanem a gondolkodás eszköze is. A gyermek fejlődésében az anyanyelv integráló szerepet tölt be,

és igazán gondolkodó, szabadon élő egyéniségeket nevel.”

A fenti gondolatok is rámutatnak arra, hogy minden korosztályt egy gondoskodó közösség vesz körül. A közösség odafigyelésén, tudatosságán múlik, hogy például az óvodások és a kisiskolások tehetségüket kibontakoztató, nemzetükért tenni akaró felnőtté válnak.

Szeptember végére elkészült a program **módszertani csomagja** is, amelyet az előzetes egyeztetések alapján dolgoztunk ki szakembereink segítségével. A módszertani csomag a differenciált oktatás, a tehetséggondozás, az óvoda és iskola közti átmenet és a művészeti oktatás területén ad gyakorlati segítséget a külföldi magyar pedagógusoknak. Első könyvünk címe: *Játék a zenével – avagy zenei készségfejlesztő játékok óvodásoknak és kisiskolásoknak*, a könyv mellékleteként CD-t jelentettünk meg, amely címe: *Mondókák és Dalok őszi és tavaszra*. Második könyvünk *Különlegesség* címmel a differenciált módszertanához ad gyakorlati tanácsokat. Harmadik könyvünk címe: *Módszertani nevelés kora gyermekkorban*, amely egy művészeti nevelési kaleidoszkóp. Idén is van csomagunkban vizuális anyag: *Hegyen-Völgyön Muzsika* címmel a Kolompos Együttes műsorait, a mesefeldolgozás sokszínű lehetőségeit tartalmazza a DVD, amely a Kárpát-medencei körút anyagából készült. A módszertani csomagot 4000 példányban nyomtattuk ki, és valamennyi külföldi régióba eljuttattuk, ahol szakmai

partnereink segítenek azok szétosztásában.

A módszertani csomaghoz kapcsolódóan valamennyi külföldi régióban pedagógusok **továbbképzését** támogattuk. A továbbképzés keretében régióként 100-100 pedagógus sajátíthatta el a módszertani csomag szerzőitől az általa fontosnak tartott és régiójába újat hozó módszertani gyakorlatokat. Így a Kárpát-medencében összesen közel 500 pedagógus vett részt a régió-specifikus továbbképzéseken.

Az idei évben támogatást nyújtottunk módszertani segédanyagok elkészítésére is. Sok régióban egyes **módszertani segédanyagok** más-más fázisban állnak, ezért a módszertani segédanyagok elkészültének valamely elemét tudjuk támogatni, így például Kárpátalján az ének-zene oktatásához szükséges anyagot, Horvátországban módszertani segédanyagok beszerzését, a Vajdaságban módszertani segédanyagok sokszorosítását, Erdélyben és Felvidéken módszertani segédanyagok beszerzését és eljuttatását.

Szeptember 27-én a **www.mienkavaros.hu honlapunkon** kisiskolások számára játékot indítottunk. A játékban ügyességi-műveltségi feladatokat kellett megoldani a gyerekeknek, akik közül a leggyorsabbak, legügyesebbek, legaktívabbak egy Csodasarkot nyerhettek, amelyet egy külföldi magyar kisiskolás osztálynak ajánlhattak fel. A Csodasarkok 100 ezer forint értékben tartalmaz fejlesztő játékokat, könyveket, CD-ket,

amelyekkel a gyermekek közösségben játszhatnak. Csodasarkunk támogatásához szponzorok is csatlakoztak: a Magyar Fejlesztési Bank Zrt., a MOL NYrt., az OTP Bank, a Szerencsejáték Zrt., az Uniqa Biztosító, az Aegon Biztosító. Alig több, mint egy hét után már 700-an játszottak velünk, a játék végére közel 2000 játékos 5000 megoldását böngészhetjük. A gyerekek lelkesen játszottak, sok pedagógus és szülő is kapcsolatba lépett velünk, mert fontosnak tartják a célt, hogy a kisiskolások közösségükért, egy külföldi magyar közösségért játszhattak.

Még karácsony előtt valamennyi nyeresémet igyekszünk minden intézménybe eljuttatni. Felvidékről három kisiskolás nyertesünk van. Vágkirályfa kisiskolájában az egyik osztály közösen játszott a nyereségért. Öröm volt látni, ahogy a gyerekek így összefogtak, a tanító néni a feladatok megoldását megszer-

vezve a szülőkkel együtt nyolc hétig segítette az ügyes és kitartó kisiskolásokat. A gútai kisiskolásoknak egy magyarországi nyertesünk ajánlotta fel nyereségét, valamint Dunatőkésre is hamarosan érkezik egy Csodasarkok. Összegezzük hát a 2013 a külföldi magyar kisiskolások éve program eddigi eredményeit számokban:

- 2000 Gárdonyi-könyv valamennyi külföldi magyar kisiskolába.
- Kárpát-medencei körút 15 fős körútcsoporttal, 22 helyszín, 5000 kisiskolás meglátogatása.

- Három pályázati kiírás.
- Közel 80 résztvevő a Ringató és Közösségépítő továbbképzésünkön.
- Közel 40 Kárpát-medencei gyermekorvos részvétele konferenciánkon.
- 2000 játékos, 5000 beküldött feladat a Miénk a város! című játékban.
- Régió-specifikus továbbképzéseken valamennyi régióban több mint 500 résztvevő.
- 4000 db 500 oldalnyi írott és CD-t, DVD-tartalmazó módszertani csomag eljuttatása a külföldi magyar pedagógusokhoz.

Terveink a 2014. évre

A felmérések alapján a szülők az oktatási intézményt az alapján választják gyermeküknek, hogy felnőttként tudjanak boldogulni. A Nemzetpolitikai Államtitkárság 2014. évi tematikus programjának célcsoportja a felsősök, az 5-től a 8. osztályos diákokig, a diákok szülei és pedagógusai.

Programunk középpontjába a tehetség gondozást, a személyiségfejlődést, a pályaválasztást, a tudomány megszerettetését, valamint a tanórán kívüli önképzést állítjuk. A fentiekből kiindulva célunk tehát, hogy segítsük a szülőket és a diákokat abban, hogy sikeresek legyenek, tehetségüket kibontakoztathassák és a későbbiekben is boldoguljanak. Ezúton szeretnék köszönetet mondani az Önkormányzati Szemle azon olvasóinak, akik idejüket programunkat is segítették, figyelemmel kísérték. Öröm volt megtapasztalni azt az összefogást, amelyben pedagógusok, szülők, kisdíjak, polgármesterek, lelkesek, gyermekorvosok, a kisiskolások köré fonódó közösségek tagjai aktívan részt vállaltak, szívügyüknek érezték a kisiskolások segítségét, támogatását.

Áldott karácsonyi ünnepeket és összefogásban, odafigyelésben és eredményekben gazdag 2014. évet kívánok!

Répás Zsuzsanna
nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkár

Vásárosok útján

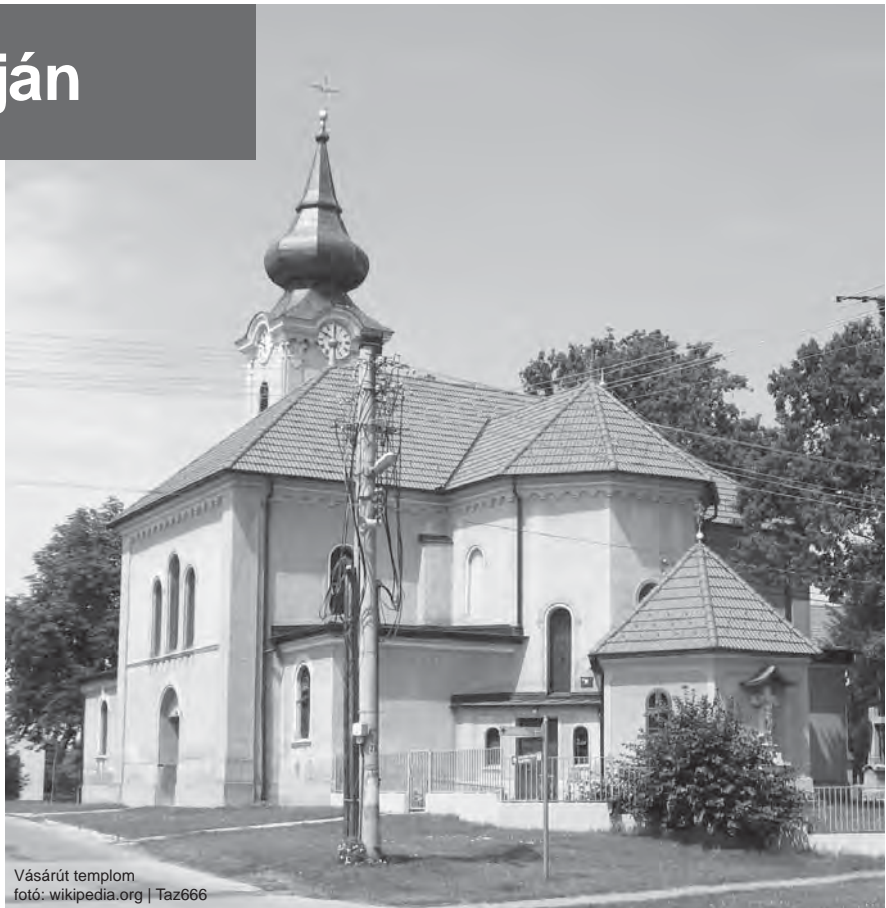
A járási székhelyhez, Dunaszerdahelyhez közel fekvő, csaknem 2200 lakost számláló Vásárút az Alsó-Csallóköz nagyobb települései közé tartozik. Mint a nevéből is kiderül, a Pozsony felé vezető kereskedelmi útvonal haladt rajta keresztül. A trianoni döntésig Pozsony vármegyéhez tartozott, az új közigazgatási felosztás óta a Nagyszombati kerülethez.

Volt idő, amikor a ma is nagyrészt magyarok lakta község nagyobb rangot viselt; 1752-től nemesi mezőváros volt, és vásártartási jog illette meg. Már 1235-ben „Vasarut”-ként említik, a pozsonyi káptalan és prépostság birtokaként, s fekvéséből adódóan halászhelyként. A 16. századi birtokösszeírás 36 portáról számolt be, ami a korabeli viszonyoknak megfelelően elég nagy települést jelzett.

Ősi temploma fából épült, ezt azonban a Duna elsodorta, s helyébe a 17. század hatvanas éveiben új templom épült, amely 1757-ben a mainak adott helyet. Utóbbi Ipolyi Arnold is említi, akinek leírása alapján a templom mögött állt egy tágasabb épület, amely a helység kórházaként szolgált. Az egyetlen volt a Csallóközben, melyet a prépost és a káptalan alapított jobbágyai számára. Az őslakosok kezdettől halászzal foglalkoztak (ezt jelképezi a község címere is, amelyben ladik, csáklya és evező szerepel), később állatvásáraitól vált ismertté. A 17. században Bocskai és Bethlen Gábor seregei táboroztak itt, 1849-ben pedig adáz harc dúlt a határban. 1848-ban maga Kosuth Lajos is megfordult Vásárúton, amikor katonákat toborzott. Ennek emlékére emelték 1994-ben, halálának 100. évfordulójára a templomkert közelében álló emlékművet. A falu neves szülőitől közül említést érdemel Döme András, aki 1836-1869 között volt Vásárút plébánosa, s aki összegyűjtötte nagybátyjának, a pozsonyi kanonoknak Kazinczyval és Baróti Szabó Dáviddal folytatott levelezését.

„Határa mindent megterem”

Fényes Elek 1851-ben így írja le Vásárutat: „Pozsony vármegye magyar települése, a kis Duna jobb partján, a pesti országról, Komáromtól 5

Vásárút templom
fotó: wikipedia.org | Taz666

1/2 mérföldnyi távolságra. Lakja 1019 katolikus, 3 evangélikus, 5 zsidó. Van katolikus parókiája, temploma, vendégfogadója, több urasági tiszt lakása, és gazdasági épülete. Határa mindent megterem, dohánya a megyében a legjobb, legkapósabb. Erdeje a Duna mentében sok vadat táplál. Baromvásárairól híresek.”

Pozsony vármegye monográfiája szerint a 19. század végén „Vásárút magyar kisközség az Alsó-Csallóközben, körjegyzőségi székhely, 197 házzal és 1589 róm. kath. vallású lakossal, holott a megelőző népszámlálás alkalmával a lakosok száma csak 1387 volt s így e nagy számbeli emelkedés méltán feltűnik.”

Kontinuitás, kihívások

Bár mostanában nehéz idők járnak, Zsoldos Roland polgármester, aki harmadik éve irányítja a település sorsát, sok sikerről tud beszámolni. Az igazsághoz tartozik, hogy elődje, Kovács Ferenc (negyed századon át vezette az önkormányzatot) idejében sem aludt a település. Vásárúton tehát megvan a kontinuitás. Ráadásul a fontosabb beruházások már a pártállam éveiben elkészültek, mindent felépítettek, amit

lehetett. 1987-ben készült el a futballstadion, és felépítették a szolgáltatások házát. Utóbbi a fordulat után sikerült befejezni, s némi átalakítással többfunkciós épület lett belőle. Van itt bank, különböző üzletek, könyvesbolt, preszszó. Ugyancsak a rendszerváltás előtt épült az egészségügyi központ (két körzeti orvos, nőgyógyász, gyermekorvos, fogorvos, neurológus rendel itt, de van gyógyszertár is), ráadásul a vezeték ivóvíz már 1968-ban bekerült a községbe. Igaz, eleinte sok gondot okozott, mert magas volt a vastartalma, és a sok „vízjavító” kísérletezés után végül 2002-ben sikerült csatlakozni a dunaszerdahelyi vezetékhez; azóta kifogástalan az ivóvíz Vásárúton is. A gázosítást, immár a rendszerváltás után, két év alatt oldották meg. De van itt minden, ami egy nagyközségnek dukál: posta, több élelmiszerüzlet, községi könyvtár. 1995-től van kábeltévé, amit egy helyi vállalkozó üzemeltet.

De mivel is telnek a hétköznapi Vásárúton?

„Készülünk az új kihívásokra – mondja a polgármester –, főleg azokra, amelyek az európai uniós új költségvetés kiírásával kapcsolatosak. Eddig is próbálkoztunk, de az utóbbi években nem igazán

voltak programok. Még a Radičovákormány idején sikerült elnyernünk közel 600 ezer eurós támogatást a környezetvédelmi minisztériumtól egy ököudvar kiépítésére. Ezt a pénzt azonban még most sem tudjuk meríteni, mivel a mostani kormány részéről még folyik a közbeszerzési eljárások ellenőrzése. Természetesen ezen kívül is folyamatosan pályázunk, ahol csak lehetőség adódik, ami elég sok kiadással jár. De hát készen kell lenni. Ezen kívül saját erőből is igyekszünk fejleszteni. Idén ősszel például a halottasházat újítottuk fel, de ki van dolgozva egy tervezetünk a község háza fűtésrendszerének a korszerűsítésére és ablakcserékre. Mindezt az energiatakarékosság jegyében. Hiszen itt van az „átkosból” megörökölt hatalmas község háza, szolgáltatások háza, kultúrház, egészségügyi központ. Az akkori technológia természetesen a korabeli energiaárákhoz idomult, ezért ma mindent modernizálnunk kell. Hála istennek, a falu vezetése innovatív, haladó gondolkodású, és a képviselőket nem kell sokat győzködni, mire van szükség.”

Befejeződtek a Leader-programok, mondja a polgármester, hozzátéve, hogy szeretne köszönetet mondani a Tőkési Ág Kistérség akciócsoportja vezetőjének, Marczell Zoltánnak, az ő segítségével több falu pályázhatott. A vásáruitiak ennek a programnak a segítségével két sportpályát tudtak átadni az iskola udvarában, egy salakos tenispályát és egy aszfaltozott kosárlabdapályát.

A civil szféra is aktív

Zsoldos úr kihangsúlyozza, hogy Vásáruiton mindig is aktívak voltak a tömegszervezetek, legyen szó akár a nyugdíjasklubról, a kulturális vagy az ifjúsági bizottságról, a horgászokról, vadászokról, vagy a tűzoltókról (120 éves volt tavaly a szervezet, s az állomás az évfordulóra új tetőszerkezetet kapott). A vöröskereszt szervezetéről se feledkezzünk meg, amely újra szerveződött, s amellett, hogy újból szerveztek véradást, bekapcsolódnak a közösségi rendezvények szervezésébe. Vezetőjük Csáky Henrietta. A Csemadok helyi szervezetét pedig nemrég Házi Attila vette át. A községben hagyományosan megtartják a falunapot, akárcsak a rétesfesztivált, de pályázati támogatással rendezték meg a Tök Jó

Bulit is. A rendezvényeikhez ragaszkodnak, hiszen tisztában vannak vele, hogy azok a közösségi összetartozást építik.

Ami azt is jelenti, hogy tovább énekel a Vásáruiti Dalárda, amelynek nemrég jelent meg újabb, második cd-je, de aktív sportolás is jellemzi a vásáruiti fiatalokat. Itt elsősorban a jól szereplő asztaliteniszezőket és a futballt kell említeni. A focipályát is felújították, majd a stadion tetőszerkezetét is. S hogy nem csak a „profisportnak” van létjogosultsága, bizonyítja az a futóverseny, amelyet idén három falu (Csallóközkürt, Felsővámos, Vásáruiti) között tartottak, már második alkalommal. Lehet, hogy ebből is hagyomány lesz? S mert valahol a horgászat is a sport tartományába sorolható, örvendetes, hogy sokan ápolják ezt a nemes hagyományt, sőt gyermek-horgászversenyeket is szoktak rendezni.

A földtől elszakadva

Vásáruiton természetesen nem csak fesztiválok vannak és szellemi építkezés, de valódi fészekrakás is folyik. Kis lépésekkel haladva, mondja a polgármester. „Nyolc telket biztosítunk éppen az építkezni vágyóknak, jelenleg ott az infrastruktúra kiépítése folyik. Megvannak az építési engedélyek, a konkrét tervek.” És elmondja még, szeretnék a község központját is felújítani, ha lehet, európai uniós támogatásból, míg a Vásáruiti Polgári Társulás egy színpad terveit készítette el, de itt még geológiai vizsgálatokat kell végezni. Az utóbbi pár évben három utcában kiépítették az esővíz-elvezető rendszert.

Vásáruiton, valószínűleg azért, mert a „szociban” a szövetkezet adott munkát a lakosság zömének, a rendszerváltás után lassan alakult ki a vállalkozói szféra. A munkanélküliségi arány napjainkban az országos átlagnak felel meg. A legtöbb munkavállaló a fővárosban és Dunaszerdahelyen keresi meg a kenyerét, de a kisvállalkozók (akikből bőven akad) távolabbi vidékekre is felkerekednek.

A község fejlődésének némileg korlátot szab, hogy bár nagy, de behatárolt a katasztere. Magyarán: nincs hová építkezni. Ami szabad terület (főleg a község közepén), az a nyitrai katolikus püspökség tulajdonában van, azzal pe-

dig szinte lehetetlen megállapodni. Telek-, illetve szántóföldcsere lehetősége is felmerült, ám a püspökség ajánlata a község számára rendkívül előnytelen volt. Egyrészt a község is tervez a meglévő szolgáltatások háza emeletén építeni 12 bérlakást, másrészt magánvállalkozók is építenek. Lakásokat is, szolgáltatások házát is. Ezzel elindulhat a bérlakás-program, bár a polgármester kerüli ezt a kifejezést.

Azon már meg sem lepődik az ember, hogy a szennyvíz kérdése Vásáruiton is megoldatlan. Évtizedek óta másról sem szól az állampropaganda, mint a Csallóköz alatt levő, kincset érő ivóvízkészlet védelméről, ám a gyakorlatban a szennyvíztisztítás tekintetében Szlovákia egyik legelhanyagoltabb régiója éppen a Csallóköz. Pedig az uniós normák szerint a 2000-nél nagyobb lélekszámú településekben már meg kellett volna oldani a szennyvíztisztítást. „Vagy belépünk a dunaszerdahelyi agglomerációba, vagy keressük a saját megoldást. Külön gond, hogy mi az ötös védettségi fokozatba tartozunk. Még az előző polgármesterek egyezsége szerint a tisztítóállomás Nyárasdon lesz, ezért együtt kell lépniük. Ígéretések vannak, hogy lesz pályázati kiírás erre a területre is, akárcsak a kultúrházra. A tervrajzunk mindenesetre készen van” – mondja a község első embere.

Kármentés a kommunizmus után

Lormusz János plébános, aki hat esztendeje lelkipásztora a vásáruiti gyülekezetnek, derűs ember benyomását kelti, és nem panaszkodik. Nehéz vállalási életről beszélni, mondja Lormusz atya, különösen mostanában, amikor annyi negatív hatás éri az embert. És a mai ember hajlamos magába fordulni. Vásáruiton nagyon érezni az elmúlt rendszer okozta károkat, akár a gondolkodásban, akár az életvitelben, s ennek nyomai kitapinthatók mind a családban, mind az egyes emberek életében. Nem csoda, hogy a hit, a hitélet, a hit megvallása és annak gyakorlása, beleértve a templomba járást is, nem a legmegnyugtatóbb. Talán a csallóközi átlagnak megfelelő. Nem szabad megelégedniük a középszerűséggel. Mindegyikünknek, akár nekem, mint lelkipásztornak, akár a templomba járó híveimnek korunk kihívást jelent, hogy még nagyobb odafigyeléssel, erősebb hittel, türelemmel, buzgósággal és ki-

tartással szolgáljuk Krisztust és a halhatatlan lelkeket, mondja a plébános, aki felsorolja, hogy Vásárút több neves szülöttel is dicsekedhet. Itt látta meg a napvilágot (1873-ban) Németh Károly piarista tanár-áldozópap, akinek számos írása maradt fenn. Karcsu Antal Arzen ferences szerzetespap és rendfőnök is itt született 1827-ben. Neki több vallásos és tanügyi cikke jelent meg a korabeli szaklapokban, de több könyvét is kiadták. 1892-ben ugyancsak Vásárúton született Házi Jenő, Sopron főlevéltárosa és az MTA levelezőtagja, aki életvitelében elkötelezett hívó volt mindhaláláig. 1943–1949 között a Soproni Katolikus Konvent elnöke volt, így, mint világi ember, nagy befolyással bírt a város vallási életére. Minden tőle telhetőt megtett a keresztény szellemiség és a magyarság érdekeinek védelmében a szomszédos német befolyás terjedésével szemben. A kommunista diktatúra idejében is konformizmusra képtelen, megalkuvást nem ismerő ember maradt. 1986-ban halt meg.

Mindezekről büszkén mesél Lormusz atya, aki megmutatja nekünk a tágas templomot, a templom melletti parkot, benne a feszülettel, a lurdi barlanggal. Amolyan kis oázis ez a faluban, ahol az államfordulat után ledöntötték a Szentháromság oszlopot, így megmentői révén az is itt talált menedékre. Ha már az egykori kálvária nem kelthető életre, remélhető, hogy legalább ez visszakerül egyszer eredeti helyére.

Ami bizakodásra ad okot: a vásárúti magyar iskolában 2008-ban 240 gyerek

járt hittanra, pontosabban ezt választotta az etika helyett. Most már kevesebb a gyerek, de közel kétszázan járják ezt az utat ma is. A szomszédos vámosi kisiskolában pedig valamennyi gyermek a hittant választja. Mint Lormusz atya mondja: nem létezik olyan rossz, amiből az Isten ne tudna jót csinálni.

A jurtás iskola

Vásárút alapiskolája, amely 2011-ben ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját, nem mondható kicsinek. Nem is szorult rá, hogy kibővítsék, az önkormányzat néhány éve mégis egy igazgatás alá vonta a helyi óvodával. Tette ezt azért, hogy az öregedő óvodaépületre pályázati támogatást szerezhessen. A két intézmény azóta a közös József Attila Alapiskola és Óvoda nevet viseli. Az iskolában 31 alkalmazott dolgozik, közülük 24 pedagógus.

A tanulók létszáma itt sem növekszik, míg 2011-ben például 222 gyermek koptatta itt a padot, tavaly 206 tanulóval kezdték az iskolai évet. Ez a szám idén valamelyest kétszáz alá esett. Sajnos, még rosszabbak a kilátásaik, tudtuk meg Bognár László igazgatótól, mert több a végzős, mint az elsős. Pedig mindent megpróbálnak a gyerekek ittmarasztalása érdekében. Ezért például a néphagyományok és a népi kultúra megőrzésére helyezik a hangsúlyt, már alapiskolás kortól. Sőt már az óvodában táncházat szerveznek a gyerekeknek, amit az egyik óvó néni tanít. Az iskolában lucáznak, balácsolnak a gyerekek, és minden évben megtartják a kisége-

tést. Elek Ica tanító néni kezdeményezésére Szent Iván-éjszakát is tartanak, ilyenkor az iskolában alszanak az alsó tagozatos diákok, vendégeket hívnak, jurtát állítanak, sőt az iskolának volt saját jurtája is. Itt is a kézművességre, a népi játékokra helyezik a hangsúlyt. Tavalyelőtt például a felső tagozatosok számára „kamasz estet” rendeztek. A gyerekek óriás smile-t ábrázoló csoportképpé álltak össze, amit a tornaterem tetejéről lefényképeztek, de voltak különféle sportrendezvények, játéktér egy osztályban, kozmetikai terem a lányoknak, közös főzőcske a tanítókkal. Nagy sikere volt Strédl Terézia „Veronika válaszol” elnevezésű felvilágosító estjének is. Emelett természetesen megtartják a hagyományos ünnepeket is.

A szakköri kínálat is bőséges, kezdve a sporttevékenységgel, mind a lányok, mind a fiúk részére, folytatva a már említett kézműves szakkörrel, sakk szakkörrel, rovásíró szakkörrel. Utóbbiban különösen szép eredményeket érnek el minden évben. Már többször voltak díjazottjaik a kárpát-medencei versenyen, és két ízben adtak otthont az országos rovásíró versenynek. Nagyon eredményesen működik a Kis Virgonc nevű színjátszó csoportjuk. Tagjai arany minősítést értek el a Duna Menti Tavaszson. Fellépnek a környék iskoláiban, de szerepeltek már Magyarországon is. Említést érdemel a „7mérőföldes csizmában heted7 határon át” elnevezésű meseverseny, amelyet Mózes Hajnalka tanító néni indított el az iskolában. Minden évben szerveznek nyári táborát a gyerekeknek.

A Vásárútról tovább tanuló gyermekek megállják a helyüket. Tavalyelőtt például valamennyi végzős érettségivel végződő középiskolát választott. A diákok vissza-visszajárnak felnevelő iskolájukba, de mint az igazgatótól megtudtuk, többen tértek vissza az alma máterbe, és tanítanak itt az egykori diákokból is. Mérnökök, szakemberek kerültek ki innen szép számban.

Az iskola és az óvoda felújítása során elvégezték a hőszigetelést, a nyílászárókat újakra cserélték, s amellet, hogy minden osztályban fehér kerámiatáblát helyeztek el, két informatikai termet is kialakítottak. Természetes, hogy az iskolának jó a kapcsolata az önkormányzattal, rendezvényeiket támogatják, de maga az iskola is szokott pályázni. Legutóbb például az Ecopolis Alapítvány-

Vásárút iskola
fotó: wikipedia.org | Taz666

tól nyertek szép összeget, amelyből kerti tavat és ökotantermet alakítanak ki.

Poharunkban jó bor, vígság

November 16-ától Vásárút főterén, a Kossuth téren kopjafa áll. A Vásárúti Dalárda fennállásának 7. évfordulója alkalmából állították, azzal a céllal, hogy legyen egy hely, ahol emlékezni és ünnepelni lehet. Az emlékfát megalkotója, Illés Béla faragóművész, valamint Zsapka Zsolt, a helyi Dalárda vezetője leplezték le. Az emlékműn a kárpát-medencei motívumok jegyében a következő felirat olvasható: „Poharunkban jó bor, vígság – az élet vize habzódjon. Csillagunk fénye messzire és sokáig ragyogjék. Férfierőnket ez a föld táplálja, hol az ősök nyugszanak, ehhez segítsen a Boldogságos Szűzanya.”

Zsapka Zsolt szerint a kopjafaállítás eredeti célja az volt, hogy ez által a kórus számára is legyen egy hely, ahol emlékezni és ünnepelni tudnak. A kopjafa leleplezését követően folytatódott az ünnepi műsor a helyi kultúrházban, ahol idén ötödik alkalommal került megrendezésre a „Dallá vált világok” című népdalköri találkozó. A rendezvényt a Csemadok vásárúti alapszervezetének elnöke, Házi Attila nyitotta meg, aki ünnepi beszédében a magyar népdalok és népi hagyományok megőrzésének és továbbadásának fontosságát hangsúlyozta. Ezt teszi a falu büszkesége, a Vásárúti Dalárda is. Az együttes magját a 15 éven át működő vegyeskar

férfi tagjai alkotják. A megalakulástól számított viszonylag rövid idő alatt közel 150 meghívásnak tettek eleget, nemcsak idehaza, de Szlovéniában és Magyarországon is. Fontosnak tartják főképpen a szűkebb régió, a Csallóköz népdalkincsének közvetítését. Előadásaikban gyakran jelenik meg a különböző hangszeres kíséret, például a tökcitera. Míg 2008-ban a hagyományörzők országos versenyének kerületi fordulójában harmadik helyezést értek el, 2010-ben a Tavaszi szél vizet áraszt országos népdal- és népzenei verseny döntőjében már arany fokozatot sikerült szerezniük. Egy évvel később a Bíborpiros szép rózsza országos döntőjében szintén arany sávós minősítést szereztek, tavaly pedig Arany Páva díjasok lettek. Ezidáig két hanghordozójuk jelent meg, illetve egy lemezen közreműködőként szerepeltek.

A községben a falusi műkedvelő színjátszás is több mint négy évtizedes hagyományra tekint vissza, kisebb-nagyobb megszakításokkal. A Vásárúti Komédiások nevű színjátszó csoportot a Csemadok helyi alapszervezete működteti.

A rétesgyár

Talán nem túlzó az állítás, hogy a vásárúti rétes híre nemzetközi, még inkább a rétesfesztiválé, amit immár minden évben hagyományosan megtartanak. A rétesek közül is a legjobb a Bugár Krisztina látványpékségében kapható, amely a község főterén van. Aki elárulja, nagyon nehéz volt a kezdet, hiszen

tíz éve, amikor kezdte, már kialakult a piac, és ott kellett helyet keresni. Egyetlen lehetősége volt: jobb árut kínálni, mint a többiek. Ez úgy látszik, sikerült, mert a pékség ma már az összes környező járást ellátja finomabbnál finomabb rétesrel. Meg knédllivel, gombóccal, lángossal, pogácsával, kaláccsal. A recept egyszerű: a túró legyen túró, és nem kivonat. „Tudnék én is olcsóbban termelni, hogy nekem jusson több, de azt csak rövid ideig lehet csinálni.” Krisztina asszony bevallja, eredetileg arra gondolt, hogy csak úgy maga dolgozzon. „Egy év után majdnem tönkrementem. Akkor azt mondtam, így nem lehet. Könnyelni, szállítani, gyártani, mindent egyedül. Felvettem néhány embert, de ma már 20 alkalmazottunk van. S most már állandóan csöng a telefon, és a megrendelők közt megtaláljuk a külképviselettől kezdve a nagyobb cégeket is. Hogy hányféle a Bugár Krisztina-féle rétes? Túrós, buktatúrós mazsolával, meggyes, epres, meggyes-mákos, meggyes-diós, almás-mákos, almás-diós, fahéjas, szőlős. Meg még más is, amit nem győztem lejegyezni. Az idei, immár VII. Réteshúzó Fesztiválon újra sikerült országos rekordot dönteni. Az új rekord az a 31,43 méter hosszú rétes, amelyet Bugár Krisztina pékségének csapata készített. Több mint 15 kg lisztből készült a tészta. A rétesbe 60 kiló almás, valamint 20-20 kg mákos és diós töltelék került.

A hely szelleme

Vásárút jellegzetessége, hogy népessége, ha enyhén is, de növekszik, és nem csak a betelepülőknek köszönhetően. Bár az utóbbi időben azok is megjelentek. A legjellemzőbb az egykori elvándorlók visszatelepülése volt, különösen a kilencvenes évek elején. Míg a nyolcvanas években vérszesen fogyott a lakosság, 1991-ben a község közel 100 építkezési telket mért ki, és mind gazdára talált. Egy évtized leforgása alatt egy kis falunyival, 120 fővel növekedett a lélekszám! Ráadásul a község lakosainak átlagéletkora alacsonyabb a szlovákiai átlagnál. Minden községnek van egy hangulata, akár keressük, akár nem, lépten-nyomon belé botlunk. A falu utcáin járva valami furcsa, nehezen megfogalmazható érzés keríti hatalmába az embert. Talán leginkább úgy írható le, hogy Vásárút familiáris, családias hangulatot áraszt magából. S ez lehet a jövő záloga is.

Az Ung-vidék egyik legjobban működő települése

A 750 éves Csicsser

Egy Ung-vidéki település van már csak talpon a „felvidéki 90-esek“ versenyében. Míg 2001-ben a régió öt településén volt 90% fölött a magyar lakosság aránya, a legutóbbi népszámlálás óta egyedül csak Csicsser büszkélkedhet azzal, hogy a legmagyarabb falu ebből a szempontból ebben a régióban. Ez is utal arra, hogy a kelet-szlovákiai lehetőségekhez és a körülményekhez mérten Csicsserben valami jól működik. Hogy megtaláljuk a választ arra, mi és miért működik jól, az alábbiakban szemügyre vesszük a falu jelenlegi helyzetét, közösségi életét, önkormányzati tevékenységét, a faluvezetés által elért eredményeket és a terveket.

Komoly múltra építenek

Csicsser község a kelet-szlovákiai síkságon, a Latorca folyó jó termőfölddel megáldott vidékén fekszik 96-109 m tengerszint feletti magasságban. A 13. században már állt a plébániája. 1284-ben említik templomát először. A községnek 1458-ig vámszedési joga volt. A 14–19. század között a Csicsery, Orosz és Ormós családok birtoka. A 14. században súlyos birtokviszályok színhelye volt a település. 1359-ben a leleszi kolostor kirablásával bosszulták meg Csicsery Jánosnak a megyegyűlésen való meggyilkolását. 1365-ben az itteni földesurak jobbágyai kétszer is betörték Nagykaposra. A Csicseryek ha-

talmát jelzi, hogy birtokközpontjukon várkastélyt is emeltek. Legtöbb lakos Csicsserben 1869-ben élt, 1369 fő. Ekkor Ung vármegye legnagyobb települései közé tartozott. Lakosai hagyományosan földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoztak. A községnek jelenleg 891 lakosa van és több mint 2500 hektár területen gazdálkodik. Noha a falu első írásos említése 1263-ból származik, a település határa már a régi időkben is lakott volt, ezt bizonyítják a feltárt régészeti leletek. Csicsserben három iskolában kezdődött el a tanítás, amelyeket az egyes plébániák mellett alapítottak. A község legrégebbi emléke a jelenlegi református templom, ami a 12-13. század fordulóján román stílusban emelt

Szent György-templom helyén áll. A templom a 17. században lett a reformátusoké és nem is adták vissza. Római katolikus templomát 1796 és 1800 között építették egy 1765-ben emelt fatemplom helyén. A görög katolikus temploma 1900 és 1903 között épült neoklasszicista stílusban. Elődje egy 1750 körül épített fatemplom volt. A falu Szeplőtelen Szűz Mária tiszteletére szentelt kápolnáját a 18. század végén a Lónyay család építtette.

Kerek évfordulót ünnepeltek idén

Csicsser első írásos emléke – mint már említettük - 1263-ból származik, amikor egy bizonyos Csicsseri Szobeszlav fiának ajándékozta földje egy részét. Ennek a dokumentumnak az évfordulóját ünnepelte a település idén július 26-27-én. Az ünnep előestéjén a helyi szabadtéri színpad előtti téren kopjafát avattak, amit a kerek évfordulóra készítettek. „E kerek jubileum emléket avatjuk most fel! Egy kopjafát, emlékoszlopot, mely emlékeztet majd bennünket, hogy apáink, anyáink, elődeink itt éltek, ide kötötte őket sorsuk. Emlékeztet majd, hogy megmaradtunk a történelem viharában, megmaradtunk hitünkben, nemzetünkben, nyelvünkben és közösségünkben” – hangsúlyozta akkor Varga Imre, Csicsser polgármestere az

avatáson elmondott beszédében. Az ünnepségre a 750. évforduló alkalmából elhozták a Szent Korona másolatát, melyet díszes menet kíséretében a település templomában és kultúrházában is kiállítottak. A jubileum alkalmából egy újonnan kiadott könyvet is bemutattak a falu történelméről. A mű több mint száz oldalon ismerteti Csicsér múltját az első emlékektől napjainkig. A kötet bőséges fényképmellékletet is tartalmaz. A település látványosságait, intézményeit, a közösség életét bemutató képek között ritkaságszámba menő, régi fotográfiák is helyet kaptak. Az önkormányzat minden csicseri családot megajándékozott a kötet egy példányával.

A nagyszabású esemény főszervezője a helyi önkormányzat volt, mint általában a többi közösségi programnak, ugyanis Csicserben nem működik olyan civil szervezet, amely kulturális rendezvények szervezésével foglalkozna. Ennek ellenére a faluban nincs hiány értékközvetítő közösségi eseményből. A község támogatásával színtársulatok lépnek fel, nyugdíjas napok és nagyszabású falunapok valósulnak meg, a helyiek rendszeresen megemlékeznek a magyarság jeles napjairól is. A rendezvények szervezéséből és lebonyolításából az önkormányzat mellett főleg a Magyar Közösség Pártja helyi szervezete veszi ki a részét. Az alapszervezet aktivitását mutatja az is, hogy az MKP létezése óta legyen szó bármilyen választásról, a párt jelöltjei kiemelkedően sok szavazatot kapnak a faluban.

Csicserben működik az Ung-vidék legaktívabb néptáncgyűjtése, a Napraforgó Néptáncsoport. A csicseriek nagyon büszkék a táncosokra, akik a község rendezvényeinek gyakori fellépői, emellett rendszeresen adnak elő a környéken és távolabbi helyszíneken is, valamint több versenyen is részt vettek már. Értéket közvetítenek és a falu hírnevét öregbítik. Az önkormányzat, amiben tudja, támogatja őket, nyilatkozta Varga Imre polgármester, akitől azt is megtudtuk, hogy egy sikeres pályázatnak köszönhetően hamarosan felújítják a táncosok teljes ruhatárát és kellékeit. A néptáncosok mellett gyakori fellépő a csicseri rendezvényeken a helyiekből álló ökomenikus férfikórus, amely 1994-ben alakult meg. Aktív tevékenységet folytat a községben továbbá a rokkantnyugdíjasok egyesülete, valamint a csicseri vadásztársaság is.

Az MKP Országos Elnökségének futballcsapata a pütkösi futballteránon Csicserben, 2012-ben

Minden hétre jut egy meccs

A helyi közösségi életben nagy szerepet játszik a labdarúgás. A faluban jelenleg négy hivatalos csapat működik. A diákok és az ifik után a Csicseri „A”, illetve „B” csapatnak szurkolhatnak a foci szerelmesei. Az „A” csapatra különösen büszkék a helyiek, hiszen őszi bajnokok lettek a VI. ligában. A polgármestertől megtudtuk, hogy a sportpályához tartozó lelátót, valamint az öltözőt a közelmúltban teljesen felújították. Egy községi alkalmazottnak pedig csak az a feladata, hogy ellássa a futballpálya körüli teendőket. Noha a jó minőségű gyeppel borított pályán kívül egy aszfaltozott sportpálya is van a településen, a faluvezetés mihamarabb szeretne egy műfüves, multifunkciós sportlétesítményt is építeni, terveik szerint pályázati támogatásból.

Ha már sportról van szó, meg kell említeni a pütkösi futballtornát, aminek nagy hagyománya van a községben. „Mióta az eszemet tudom, e napon a

falú apraja-nagyja a focipályáján mulatja az időt játékosként vagy szurkolóként, illetve a lacikonyha vendégeként. E tornák keretében megmérkőztek annak idején az iparosok a szövetkezetesek ellen, az alvég a felvég ellen, a nők a nőtlenek ellen. Ezt a tradíciót a mai napig folytatjuk”- tájékoztatott Muník István, csicseri önkormányzati képviselő, a helyi MKP elnöke. Varga Imre hozzátette még, hogy a helyiek évtizedekig önerőből valósították meg az eseményt, 1995 óta a falu vállalja magára a főszervezői teendőket. Több egymást követő évben a helyi öregfiúk csapata a papok csapatával mérte össze az erejét. Több mint 10 éven keresztül a kassai görög katolikus érsek is kilátogatott Csicserbe, sőt futballozott is a pütkösi tornán. Tavalý az MKP válogottját fogadták, idén a szomszédos Bés község veterán futballistái játszottak izgalmas mérkőzést a helyi foci nagy öregjeivel, közölte a polgármester. Ami a további sportágakat illeti, a 2. ligában szerepelnek az asztaliteniszezők, akiknek saját terem áll rendelkezésre a fel-

Varga Imre, polgármester

készüléshez. A község a testépítőknek is kedvez, hiszen bárki által igénybe vehető erősítőterem működik Csicszerben.

Csökkenő támogatás, növekvő munkanélküliség

Közel ötven éve működik a település határában a régió egyik legnagyobb vállalata, a Vajáni Hőerőmű. Az óriás-cég közelsége azon túl, hogy a munkalehetőségek terén előnyös a csicseriek számára, a falu kasszájába is jelentős összeget hozott éveken keresztül. Mivel az erőmű tíz évvel ezelőtt kiépült salaklerakatának jelentős része a csicseri kataszteri területen fekszik, a felhalmozódott salakmennyiségtől függően a vállalatnak térítési kötelezettsége van a település irányába. Volt olyan időszak, amikor az évi 200 000 eurót is meghaladta a község kasszájába befolyt összeg, jelenleg az összeg alig több 20 000 eurónál. A térítés összege a károsanyag-tartalom mérséklésével és a villamosenergia-termelés csökkenése által lett kevesebb az évek során. A közelmúltban olyan hírek láttak napvilágot, hogy a Vajáni Hőerőművet lassan leépítik, majd bezárják. Noha az elmúlt években tömegével bocsátották el az alkalmazottakat, az erőmű esetleges leállítását követően több mint ötszáz környékbeli dolgozó válna munkanélkülivé. A hőerőmű mellett a legtöbb munkást foglalkoztató Cargo Szlovákiánál és a Szlovák Vasutaknál is nagyfokú elbocsátások voltak az utóbbi időben. A leépítések hasonlóan érintették az összes Ung-vidéki települést. Ahogy azt Varga Imrétől megtudtuk, a községben is nagyarányú a munkanélküliség. Sokan nagyobb távolságokra ingázva, vagy külföldön próbálnak megélhetést biztosítani maguknak, családjuknak. A község jelenleg harminc alkalmazottat foglalkoztat, beleértve a helyi óvoda és általános iskola dolgozóit is. A helyi munkaadók közé tartozik még az 1998 óta működő Csicseri Agrárszövetkezet, ahol hatvan ember dolgozik.

Nem kérnek a gumiégetőből

Fontosak az új munkahelyek, de nem bármilyen áron. 2011-ben egy bártfai vállalat kereste meg a csicseri önkormányzatot azzal, hogy használt gumiabroncsok és további hulladékok feldolgozását végző üzemet terveznek építeni a település határában. A cég azon a föld-

területen szeretne működni, amelyen korábban a Slovaft egyik részlege üzemelt. Ez jelenleg Csicser kataszterébe tartozik. A tervek szerint évi tizenhatezer tonna használt gumiabroncsot, továbbá használt motorolajat és más újrahasznosításra szánt óriásmolekulájú hulladékot dolgoznának fel. Az eljárás során hőbontást (pirolízist) alkalmaznának. A község önkormányzata elejétől fogva ellenzi a gyár megépülését, tartva a környezetszennyezéstől. Varga Imre polgármester véleménye szerint elsősorban az egészség és a környezet védelme. „A cég által tervezett újrahasznosítási eljárás még ismeretlen Szlovákiában, sőt olyan hírek is a tudomásunkra jutottak, hogy már több településen megjelentek hasonló tervekkel, de sehol sem jártak sikerrel a lakosság tiltakozása miatt. Így teljes mértékben érthető a helyiek aggodalma és ellenállása. Az állítólagos száztíz új munkahely megteremtése sem változtatja meg a véleményünket. Nem szeretnénk kísérleti alanyai lenni ennek az ismeretlen technológiának” – mondta a polgármester, majd azt is kifejtette, hogy az ügygel jelenleg a környezetvédelmi minisztérium foglalkozik. A cég képviselői mindent elkövetnek, hogy megépíthessék az üzemet.

Az iskolában romaprogram működik

Ahogy a régió legtöbb településén, úgy Csicszerben is jelentős létszámú roma közösség él. Arányuk a faluban 10 százalék körül mozog, de sokan közülük magyarnak vallják magukat. A helyi általános iskolában, ahol idén 48-an kezdtek meg tanulmányaikat, a diákok több mint 50 százaléka cigány származású. Az intézményben roma programot

működtetnek a társadalmi integráció javítása érdekében. Két roma asszisztens közreműködésével egész napos foglalkozásokat biztosítanak a rászoruló diákok számára. A hagyományos iskolai tevékenység mellett a gyerekek a mindennapi élethez tartozó, valamint a különféle érdeklődési körökbe illő tevékenységet is folytathatnak. Bizonyára a szociálisan hátrányos helyzetű roma gyerekek felülreprezentáltsága az oka annak, hogy több magyar szülő a közeli nagykaposi vagy a vajáni általános iskolába járattja a gyerekeit.

Várják a turistákat

A településen két, önkormányzati tulajdonban lévő turistaház is fogadja a vendégeket. A létesítményeknek csak időnként - főleg a nyári szezonban - vannak lakói. A községi programok fellépőit, vendégeit is rendszeresen ezeken a helyeken szállásolják el. A falu határában déli része a Latorca folyó védett természeti környezetében fekszik. Ez egyben madárvédelmi terület is, ami a közelmúltban bekerült a környék vízi madarait és azok életterét védő projektbe. A természetbarátok egy erre a célra kiépített tanösvényen haladva tekinthetik meg a település határában elterülő táj szépségeit. A tervek szerint a közeljövőben ugyanitt 95 hektárnyi erdőt nyilvánítanak rezervátummá – a falu ettől sokat vár, az idegenforgalom „beköszönését” a faluba, ami esetleg új munkahelyeket is teremtené.

Eredmények és tervek

Csicszerben az elmúlt évek során megoldották a vízelvezetést, felújították a járdákat és több útszakaszt is rendbe tettek. Mivel nem kaptak ígéretet arra,

hogy a közeljövőben felújítják a megye fenntartása alá tartozó főutat, ezért az önkormányzat kibérelte és önerőből aszfaltozza le a településen áthaladó szakaszait. A munkálatok felével már készen vannak, a többit a jövő évben tervezik befejezni. Az autóbusz-megállókat is felújítják jövőre, illetve egy új játszóteret is kialakítanak az iskolaudvarban. A kellékeket már megvásárolták, tavasszal össze is szerelik.

A község rendszeresen nyújt be pályázatokat. Ilyen forrásból tervezik kiépíteni az optikai kábellel összekötött térfigyelő kamerarendszert az egész település területén. A fejlesztés a bűnmegelőzést is szolgálja, valamint a helyi internet sebessége is jelentősen javulhatna a technológia által. Határon átnyúló együttműködés keretében a magyarországi tuzsériakkal és a kárpátaljai Aknaszlatinával közösen kulturális programokat terveznek a közeljövőben. A nyertes projektnek köszönhetően nemcsak rendezvényeket szerveznek

majd, hanem hamarosan hozzákezdnek a község által már korábban megvásárolt régi parasztház rendbetételéhez is. Az épületből helyi hagyományokat bemutató tájház lesz. Csicsér testvértelepülésével, az anyaországi Gulács községgel folyamatos az együttműködés. A két település egy sikeres pályázat eredményeként hamarosan közös vállalkozásfejlesztési projektbe kezd.

A tizenkilenc éve polgármesterként tevékenykedő Varga Imre örömmel tájékoztatót, hogy sokan építkeznek a faluban, és új, illetve visszatérő lakók is érkeznek, akik vagy a családi birtokok felújítása után, vagy új ingatlanok vásárlása által telepednek le a faluban. „Úgy gondolom, ez annak is az eredménye, hogy igyekszünk élhető körülményeket biztosítani, perspektívát nyújtani” – mondta el a falu első embere.

A fent leírtak is alátámasztják, hogy az idén jubiláló település sikeresen kihasználja az adott lehetőségeket. A si-

keres működéshez hozzátartozik, hogy a hőerőműtől származó térítés által az elmúlt tíz évben hatalmas anyagi előnyökre tett szert a község, és ez meg is látszik a faluképen. Viszont emellett az önkormányzat sorra nyeri a pályázatokat, és folyamatosan jönnek az új ötletek, melyek a tapasztalatok szerint előbb-utóbb meg is valósulnak. A faluvezetés számára kiemelt jelentőséggel bír a helyi közösségi élet szervezése, az összetartás növelése, melynek középpontjában a nemzeti kultúra ápolása áll. A tapasztalatok azt mutatják, hogy inkább ez játszik szerepet a nemzeti identitás megőrzésében, mint a fejlett infrastruktúra.

Varga Tibor

A messze földön híres bazaltbánya

1342-ben említik először Conradfeulde néven, s a Szécsényi család birtoka volt. Kőfejtőjét, olasz bányászok irányításával 1895-ben nyitották meg. Az itt kitermelt jó minőségű bazaltot többek között a rimaszombati, a kassai és a nagyszombati főtér, valamint a pozsonyi vár terének építésénél is felhasználták, de a prágai híres macskakövek is innen származnak, sőt még Afrikába is jutott belőle. Fénykorában tíz bánya ontotta a követ, s a legjobb kőfaragók

álltak a bánya szolgálatában. A rendszerváltás után aztán megcsappant a bazaltkő iránti kereslet, s az sem igen vigasztalhatja a korlátiakat, hogy szinte a régió összes bányáját bezárták, így erre a sorsra jutott a szomszédos csomai bánya is. A már nyolcvanéves Cosentino Mihály bácsi, aki szintén olasz bányászok ivadéka, könnyeivel küszködve veszi számba az elmúlt évtizedek történéseit. A kilencvenes évek végén a bányát végleg bezárták. Egy losonci ügyvéd vásárolta fel bagóért a bányát és a hozzá tartozó épületeket, s bár egy magyar cégnek bérbe adta, az pár hónap

után végleg csődöt mondott, a bányászokat sem fizették ki, s még a gépeket is elhordták. Ma már csak egy-egy rom utal az egykor virágzó bányára.

Amíg a közúti közlekedés ki nem épült, kisvasúton szállították a követ a szomszédos Balogfala vasútállomására. A kisvasútnak már nyoma sincs, pedig ahogy Cosentino Mihály bácsi mondja, milyen jól jönne most egy kis turistalátványosságnak. A bányatulajdonosok a bányászok számára egész házsört építettek ki, ezt nevezték a helybeliek kolóniának, s ahogy Agócs Attila néprajzkutató, aki véletlenül velem egy időben

Innen csak elmenni lehet

(Hangulatképek az egykori "kis Moszkvából")

Nincs még harminc éve, hogy a csodájára jártak. A kőbányája messze földön híres volt, lakói olasz és német kőfaragók többnyire elmagyarosodott leszármazottai. Fénykorában 1 700-an is lakták, ma már alig 350-en. Ha a madár még nem is, a buszközlekedés már messzire elkerüli. Kis Moszkva emlegették a Gömörben, elfeledett zsákfalú lett Korlát, amely még kampány idején sem érdekli a politikusokat. Nem is lepődik meg senki, hogy Kotleba viszi a prímet a megyei választásokon.

jár a településen, megjegyzi, az ötvenes években még kőfaragókat oktató szakiskola is működött a faluban.

Volt strand, mozi, foci és orvosi rendelők is

De volt strand, orvosi rendelők, gyerekotthon, területi ligát játszó focicsapat, mozi – az egész környék a zsákfalut látogatta. „Megéltem négy rendszer-váltást, de ilyen borzalmasat, mint a legutóbbi, még sohasem” – mondja Mihály bácsi. „Szétloptak mindent, amiért éltünk és dolgoztunk” – teszi hozzá, s kalapját megemelve szinte szégyenkezve hagyja el társaságunkat. A bányáról egyébként azt pusmogják a helyiek, hogy a tulajdonos az új, Robert Fico által beféret szélis nyomtávú vasút megépítését várja, s akkor indítaná újra a bányát.

Agócs Attila doktori disszertációján dolgozik, amely a környékbeli bányászkolóniákat dolgozza fel. „Érdekes, hogy milyen nagy utat jártak be ezek a bányászcsaládok az évtizedek során. Találkoztam olyan családokkal, akik valahol Erdélyben találtak munkát maguknak, s az idők során például egész Koriátig elvetődtek” – mondja a kutató, a Füleki Vármúzeum igazgatója, aki szomorúan jegyzi meg, hogy a bányászat teljesen leépült szerte az országban, s az egykor gazdag bányászfalvak szinte kivétel nélkül agonizálnak.

Ide még kampány idején sem jönnek

Korlátan sem könnyű a múltat feltárni, a bányászok többsége már kint nyugszik a temetőben. A helyi sírkertben pedig békésen megférnek egymás mel-

lett a német, olasz, cseh és magyar nevek, a vörös csillagos síremlék, s nem számít kuriózumnak az sem, hogy a cseh neveket tartalmazó síremléken a szöveg magyar. „Soha nem voltak nemzetiségi problémák a faluban, amelynek a kétharmada magyar, de az utóbbi időben egyre több a cigány nemzetiségű” – mondja már Karkusz Tivadar polgármester, aki maga sem optimista. Ezt a falut teljesen elfelejtették a politikusok is, ide még kampány idején sem jönnek. Bár megyei választások idején jártunk ott, de csak egy-két most-hidas plakátot látunk, azt is talán csak azért, mert a polgármester is ennek a pártnak a szimpatizánsa. Karkusz 2010-ben került a falu élére, s bizony fel kellett kötnie azt a bizonyos fehérneműt, hogy működhessen az önkormányzat. A község ugyanis tele volt adósságokkal, csak úgy sorjázta a kifizetetlen számlák. Az új polgármester kénytelen volt megszorító intézkedéseket hozni, ugyanis kényszerfelügyelet fenyegette. Magyarázattal mindehhez Hosszúréti Éva, a község háza egyetlen alkalmazottja

szolgál, amikor elmondja, Karkusz elődje, aki nyolc évig irányította a települést, az első ciklusában még kordában tartotta a falut, s felelősségteljesen gazdálkodott, de a második ciklusban már elhanyagolta a számlák fizetését, s mikor elment, szinte mindenkinek tartoztak, még a fizetésekre sem volt pénz. Két év azzal telt el, hogy kifizették az adósságokat, így például a szemétszállításért is, s mivel több alkalommal is betörték a község házára, kamerarendszert szereltek fel, megjavították a hangosbemondót is. Jelenleg mind a polgármester, mind a titkárnő hatóságban dolgozik, míg a Gortváról származó főellenőrt szerződéssel alkalmazták. Az államtól nem egész 3 ezer eurót kapnak havonta, ez gyakorlatilag sem mire sem elég. Karkusz szomorúan mutatja a község háza épületében található mozitermet, amely évek óta beázik, s maga az egész épület is életveszélyes állapotban van. „Szinte mindenkinek írtunk már levelet a belügyminisztériumtól kezdve az egyes magyar képviselőkhöz, annak idején még Simon Zsolt minisztert is megkerestük. Még csak választ sem kaptunk.” A községnek így nincs is olyan terme, ahol össze lehetne jönni beszélgetni, szórakozni. A volt kultúrház szintén a bányához tartozott, a tulajdonos a bányászat megszüntetése óta azt is zár alatt tartja.

Csak az alkohol maradt kikapcsolódásnak

Ennek megfelelően a faluban legfeljebb szabadtéri rendezvények megtartására van lehetőség, a kilencvenes évek elején párszor megrendezték a falunapot is, de mint Karkusz mondja, szinte az összes rendezvény rendbontásba torkollott, így legutóbb a tavaly megtartott focinosztalgia is. Egykor a Tatra névre hallgató focicsapat a kerületi osztályban játszott, s nem egy tehetséges játékos nevelkedett itt, innen származik például Rák Róbert, a szlovák és belarusz I. ligát is megjárt, többszörös szlovák gólkirály, de a legifjabb nemzedékből Árvay Károly is, aki játszott már Rimaszombatban, s jelenleg a fülekiek játékosa.

Ehhez képest a focipályáról már a kaput is elhordták, ahogy gaz veri fel a strandot is, a mozi épülete pedig összeomlás előtt. Az épület falán emléktábla hirdeti, hogy egykor ebben az épületben alakult meg Csehszlovákia Kommunista

Pártja helyi alapszervezete. Mondanom sem kell, hogy az épület szintén a bányához tartozott.

Kuník Évával járjuk végig a falut, a ma már nyugdíjas asszony egykor szintén a községházán dolgozott, s jól ismeri az itteni viszonyokat, az itt élőket. Bár sokan panaszkodnak a faluban a lakosság egyre nagyobb arányát alkotó romákra, Kuník Éva szerint a rendes romákkal ki lehet jönni, s a családja is jó viszonyt ápol egy-két roma családdal. Bár egész életében dolgozott, az alig 300 eurós nyugdíja nem nagyon elég a megélhetésre. Kiegészítésként egy-két disznót is felnevelnek évente, az ólban most is ott visít Funesz és Qick-Qick, a mangalica. „Karácsonyra mindketten a füstön lesznek” – mondja mosolyogva Éva asszony.

A faluban két bolt működik, a kocsmá már évekkal ezelőtt bezárt, így az üzlet előtti padon növekszik meg már reggel a forgalom. Ahogy az egyik italozó férfi megjegyzi, munkalehetőség helyben nincs, a környéken is alig, a közlekedés pedig reménytelen. Hétfvégén a falu szinte megközelíthetetlen tömegközlekedéssel, de hétköznap is csak a legszükségesebb járatok térnek be Korlátra. Dolgozni járni nem nagyon érdemes, ahogy ő mondja, nemrég Füleken járt felvételi megbeszélésen, de csak a minimálbért ígérték. Ha beszámítja, hogy busz híján autóval kellene beutazgatnia, s hozzászámítja az étkezéssel és ruházkodással járó pluszkiadásokat is, akkor ott van, ahol a part szakad. Így természetesen elutasította a nem túl gáláns ajánlatot, egy-egy alkalmi munkát leszámítva maradnak a falusi hosszas és unalmas hétköznapok, amelyeket csak egy-két féldeci „dob fel”.

Iskolából a kutyatápgyárba

Jó tíz éve még gyerekotthon is működött a faluban, amíg az új családvédelmi törvény azt szét nem verte, s az itt élő gyerekeket szétszórták a járásban. Egyikükkel, Spevár Zsanettel beszélgetünk a községházán, aki a napokban tudta meg a meglepő hírt, hogy nem félig roma, hanem arab származású. A választási bizottságban ismerkedett meg egy innen elszármazott tanárnővel, aki egy breznóbányai gyerekotthonban tanította az öccsét, aki ma valahol Angliában él. „Ugye, mondtam én, hogy nem vagyok cigány” – elmél-

kedik nem túl meggyőző örömmel a szlovák anyanyelvű, de magyarul is kitűnően beszélő Zsanett, aki roma asszisztensként dolgozik a várgedei alapiskolában, de hogy meddig, azt még ő maga sem tudja. A férje már évek óta Csehországban dolgozik, míg a lánya Németországban, egy kutyatápokat előállító cégnél. Zsanett tavasszal szintén szeretné követni a lányát, s most azon gondolkodik, hogy fizetetlen szabadságot vegyen-e ki, vagy végleg adja fel asszisztensi állását. Szereti a gyerekeket, de mint mondja, jó lenne bebiztosítani a nyugdíjas éveket is. Visszatérve a gyerekotthonhoz: az épületet pár éve megvette egy holland vállalkozó, s üdülőközpont kiépítését tervezte benne. Tavaly ki is cserélte az ablakokat, s a helyiek elkezdtek reménykedni, hátha végre elindul valami a faluban. Az idén a hollandot még nem látták.

Misére harangoznak, lassan kigyúlnak az 1938-ban szecessziós stílusban épült templom fényei is. Megérkezik Várgedéről a fiatal lelkész, de ahogy kiderül, csodát tenni ő is képtelen. Öt-hat, hetven év fölötti öregasszony próbálja felmelegíteni egymást a dermesztő hidegben. Odakintről báránybégetés hangját hozza a templom felé a szél, mert legalább az egykori szövetkezet épülete nem került ebek harmincadjára, egy magánvállalkozó juhokat és kecskéket tenyészt. Hely van bőven, az egykor, országosan híres gyümölcsöst ma már így is benötte a gaz.

Gyerek van, óvoda és iskola már nincs

Omladozóban van az iskola épülete is, azt 2004-ben zárták be. Pedig gyerek lenne bőven, s a polgármester egyik

álma, hogy ismét benépesedjen az iskola épülete, és legalább az óvodát meg tudják nyitni. Jelenleg az iskolások többsége Várgedébe jár, de van, akit Balogfalára, s olyan is, akit Rimaszombatba vagy Feledre hordanak a szülei. 20 óvodáskorú gyerek van jelenleg a faluban, akiknek a döntő többsége otthon van a szüleiével. „Mindent megteszek azért, hogy megnyíljon az óvoda, bár tudom, hogy a mai trendek nem kedveznek a kisiskoláknak, ahogy a kisfalvaknak sem. A jelenlegi kormány a falusi iskolák ellehetetlenítésére készül, ahogy szeretné a községeket is összevonni. De ki fog ekkor velünk törődni, hisz így sem érdeklünk senkit?!” – jegyzi meg keserűen a polgármester. „Volt már erre példa, és semmi jót nem hozott nekünk, s ha ismét Balogfalához vagy Várgedéhez csapnak bennünket, csak púp leszünk azok hátán” – de tudja, hogy monológjára a hatalmasok nem igen lesznek kíváncsiak.

Korlátan a megyei választások második fordulójában megerősödik a választói kedv, főleg az elsőválasztók érkeznek szép számmal az urnához. „Kotlebára szavazunk” – hangoztatják már az ajtóban, majd ő rendet csinál. De hogy milyen is lenne az a rend, ők maguk sem tudják.

Kuník Éva váratlanul lehajol a földre. „Nicsak, egy egyeurós. Apád, anyád idejőjjön!” – köpi meg az ajándékba kapott érmét, de maga sem hisz abban, hogy ebbe a faluba még az ő életében megérkezzék a Messiás. A múlt pedig, hiába olyan fényes, kevésnek ígérkezik a jövő elviseléséhez.

Juhász Dósa János
Fotó: a szerző és archív

Kisújfalu víztorony
 fotó: wikipedia.org | Taz666

Kis falu a főútvonal mellett - erős közösségi élettel

Akár találós kérdés, vagy pedig feladvány is lehetne a fenti cím, hogy vajon melyik község bemutatása következik az alábbiakban. A figyelmes és a párkányi régióban némileg otthonosan mozgó olvasó viszonylag könnyen rájöhet, hogy ha főútvonal mentén fekvő kis település az írás témája, ahol jól működik a közösségi élet, akkor nagy valószínűséggel Kisújfaluról lehet szó.

A Honismereti Kiskönyvtár 285. füzeteként megjelent, a faluról szóló ismertető kiemeli, hogy Kisújfalu a Párkány – Érsekújvár főút és vasútvonal mentén fekszik. Területe 1760 hektár, 250 lakóházában 718 lakos él, akik döntő többségében magyar nemzetiségűek és a református (kálvinista) egyház tagjai. Közigazgatásilag Kisújfaluhoz tartozik még Arad puszta, mintegy 30 lakóházzal és Réva település, ahol 12 lakóház áll. A falunak saját postája és vasúti megállója van, ez utóbbinak köszönhetően könnyű a közlekedés mind Párkány, mind járási székhely, Érsekújvár felé. Szintén jónak mondható a buszközlekedés, és nemcsak Párkány és Érsekújvár, hanem Komárom irányába is. A település közművesített, kivéve a szennyvízelvezetést és –tisztítást. A jelenleg 7 tagú önkormányzat felügyelete alá tartozik a mintegy 10–12 kilométernyi járda. A faluban alsó tagozatos kisiskola és óvoda is működik, egy épületben, de külön irányítás alatt. A lakosok alapvető szükségleteit egy vegyesbolt elégíti ki, a lelki táplálékról pedig a kultúrházban időről időre sorra kerülő rendezvények gondoskodnak. Kisújfalu egyik nevezetessége a Gulyás Lajos-emlékszoba, amely a faluházban van berendezve. Az 1956-os magyar szabadságharc utáni megtorlások áldozata, Gulyás Lajos ezen a településen született, később – falujától távol – református lelkészként szolgált 1957. évi kivégzéséig. Kedvező időjárás esetén a szabadtéri színpadon előadott műsorokban lelhetik örömeiket a kisújfalusiak, amely a faluháztól nem messze található. A község legrégebbi testvértelepülése (1997-től) Budaörs, 2004-től a vajdasági Tóthfalva, 2010-től a csehországi Vísky, 2011-től pedig a magyarországi Mezőfalva.

A községről szóló adatokhoz, információkhoz feltétlenül hozzátartozik az a tény, hogy a község kataszterében három természetvédelmi terület található. A legnagyobb kiterjedésű (mintegy 184 hektáron) a Párizsi Mocsarak Nemzeti Természetvédelmi Terület, ahol mintegy száz különböző madár él, ezen kívül pedig ritka kételtűek és halak. A Párizs patak völgye – védett övezet 103 hektáron húzódik, a szomszédos Kürt községgel közös, itt náddal és vízi növényekkel benőtt, érintetlen terület található. A harmadik, államilag regisztrált természetvédelmi terület a Somlyó-hegy, ahol cserjés, bokros növényzet található, különlegesen meleg, száraz éghajlattal, ottont adva több különleges, ritka növénynek és rovarnak.

A 130 éves szervezet

Nos, e tények és adatok ismeretében indultam Kisújfalura, hogy az emberek hétköznapjairól, az önkormányzat örömeiről-gondjairól is áttekintést kapjak. „Talán kezdjük a községben működő testületekkel, szervezetekkel a bemutatkozást, hisz úgy érzem, méltán lehetünk büszkék rájuk” – javasolja Kis Róbert polgármester, aki telefonos bejelentkezésem után már várt rám hivatalában. „Az önkéntes tűzoltó egyesületet illene elsőként bemutatnom, mivel a legelső szervezetként jött létre településünkön, még a 19. században, és ma 130 éves hagyományokkal büszkélkedhet. Az önkéntes tűzoltók nagyon fontos feladatot látnak el a községben, mivel hivatás-

sok alkalmazására nincsen pénz, ezért rájuk hárulnak a tűzvédelmi és – szükség esetén – a tűzoltási feladatok is. Nagy segítség, hogy 2010-től tűzoltószertárral rendelkezik a falu, ahol egy nagyteljesítményű tűzoltóautó áll bevetésre készen” – mondja a polgármester, akitől azt is megtudom, hogy ezt a speciális autót a budaörsi önkormányzattól kapták kölcsön, illetve bérbe, mivel saját forrásból képtelenek lettek volna egy ilyen jármű beszerzése. A szervezetnek egyébként mintegy hatvan tagja van, vegyes összetételben, hiszen ifjúsági, férfi és női csapattal egyaránt rendelkeznek. Rendszeresen szerepelnek a különböző versenyeken, vagy éppen a falunapon. Nyáron gyakran szerveznek éjszakai tűzoltó verseny-

Kisújfalu tűzoltóság
fotó: wikipedia.org | Taz666

ket, ezek különösen népszerűek és kedveltek a gyermekek körében. Ilyenkor távolabbi községekből is ellátogatnak a faluba, de gyakran mennek a helyi önkéntes tűzoltók is Bénybe, Fűrre vagy éppen a szomszédos Köbölkútra, ahol ugyancsak szerveznek versenyeket. A szervezet működéséhez szükséges pénzt kizárólag az önkormányzat biztosítja. „Kissé furcsa, ám igaz: az állam törvény erejével követeli meg, hogy minden egyes településen be legyen biztosítva a tűzvédelem, vagy hivatasos, vagy önkéntes tűzoltók által, ám ehhez – mint sok minden egyébhez sem – pénz, anyagi forrást nem ad.”

Utánpótlási gondok

Általában minden településen népszerűek a sportegyesületek, és ez Kisújfalu esetében is igaz. „1932-től működik a faluban sportegyesület, ennek keretében a futballozás az, ami tartósan gyökeret vert nálunk” – folytatja az egyesületek bemutatását a polgármester. „Ifjúsági és felnőtt csapatunk egyaránt van, a csapatok rendszeresen edzenek. Egy osztályban játszanak a szomszédos Kürt csapatával, a legutóbbi járási bajnoki évadban az élmezőnyében végeztek a fiúk.” A sportegyesület szorosan együttműködik az önkormányzattal, amit az is bizonyít, hogy az önkéntes tűzoltók mellett ők kapják a legtöbb éves támogatást. A futballistákkal kapcsolatban még azt is elárulja a polgármester, hogy az utánpótlás biztosítása az egyik legnehezebb feladat, mivel a fiatalok többsége a középiskola elvégzése után elmegy a faluból. „A Csevadok-alapszervezet szintén aktív, egy tánckar is működik a kulturális szervezet égisze alatt. A tánckart is fiatalok alkotják, lányok és fiúk egyaránt, bár

az utóbbiak meggyőzése nem volt egyszerű feladat” – mondja Kis Róbert, és hozzáteszi: a tánckar is rendszeresen fellép a faluban, sőt, a szeptemberi szüreti felvonulást például ők szervezik, de a környéken is szerepelnek különböző rendezvényeken, viszont náluk is az utánpótlás a legnagyobb gond. Az ok ugyanaz, mint a fiatal focisták esetében. A nyugdíjasok szervezete mintegy 60–70 állandó taggal rendelkezik, többségük rendszeres látogatója a hétfőként megtartott összejöveteleket a kulturális központban. „Teljesen önellátók, esetleg a buszki költség térítésére szoktak támogatást igényelni az önkormányzattól, ha valahová ellátogatnak. Egyébként pedig nagyon agilis társaság, szinte mindenben számíthatunk rájuk, legyen szó például gyűjtésről karitatív célra, sütétsről-főzésről valamilyen ünnepi alkalomra. De rendszeresen eljönnek a gyermekek részére szervezett húsvéti vagy karácsonyi foglalkozásokra is, ott is bemutatják a hazai konyha fortélyait” – dicséri a székperkorúakat a polgármester.

Minőségi bortermelés

Kisújfalu a Muzslától Kürtig húzódó, kiváló adottságú szőlőtermő terület

közepén található, a szőlő- és pincetulajdonosok érdekképviseletét a településen a Hegyközség látja el. Tíz éve működik, tulajdonképpen a korábbi kertbarátok szervezetének jogutódja. A Hegyközségnek köszönhető, hogy a szőlőhegyen található 100–120 pincébe bevezették a villanyáramot és a vezetékes vizet. Nagyobb mennyiségű szőlő- és bortermeléssel kevesen foglalkoznak, a gazdák többsége inkább csak saját céljaira és kedvtelésből készíti bort. Ennek azonban nincs hatása a munka – azaz a szőlő és a bor – minőségére, annak ellenére, hogy a régióból elsősorban a kürti és a muzslai borokat szokták emlegetni. „Úgy lehetne röviden jellemezni a helyzetet, hogy a korábbi kizárólagos szőlőtermesztésről a gazdák átálltak a minőségi bortermelésre. Míg ugyanis korábban érdemes volt leadni a megtermelt szőlőt, vagy annak nagy részét valamelyik borászatban, manapság már nem érdemes. A szőlő felvásárlási ára nagyon alacsony, ha egyáltalán hajlandóak átvenni valahol. Így aztán mindenki igyekszik inkább saját céljaira bort készíteni, és pedig minőségit, olyat, amire büszkék lehetnek a gazdák” – fejti ki a véleményét a polgármester. Hiszen tíz éve már, hogy rendszeresen a borversenyek a faluban, ahol szakmai zsüri biztosítja a megfelelő színvonalat. Népszerűnek mondhatóak a nyitott pincenapok a szőlőhegyen, amelyekre általában valamelyik áprilisi vagy májusi hétvégén kerül sor. A gazdák ilyenkor saját boraikkal várják a vendégeket.

Érdekvédők

Viszonylag fiatalnak számít a helyi szervezetek közt az Úrbéres Társaság, amely 1994-ben alakult. Legfőbb céljuk a községi közös erdő tulajdonosainak az érdekképviselete. Mintegy 68 hektár erdőről van szó. A legutóbbi földtörvénnyel kapcsolatos változások

Kisújfalu műmalom
fotó: wikipedia.org | Taz666

hatására jogalanyisággal rendelkező társasággá alakultak át. A közös erdőt jelenleg a Szlovák Erdőgazdaság bérlí, nem a legkedvezőbb feltételek mellett, ezért az Úrbéres Társaság tagjai remélik, hogy a törvényváltozás hatására az eddigieknél kedvezőbb feltételekkel adhatják majd bérbé a területet. Az egész változtatásnak egyébként még az idei évben kellene lezajlania, tudom meg a beszélgetés során.

Vadásztársaság is működik a faluban, tagjainak száma 19, akik 1900 hektáron látják el a vadállománnyal kapcsolatos feladatokat. A falut, illetve az önkormányzat munkáját elsősorban azzal segítik, hogy egy-egy rendezvényre – például falunapra – vadhúst ajánlanak fel, amit el is készítenek. A helyi horgász egyesület egyúttal természetvédőként is működik: rendben tartják a tó környékét, szükség esetén pedig pótolják a halállományt.

A helyi óvoda és kisiskola mellett működő szülői szövetség sokat segít a két intézmény vezetőségének a legkülönbözőbb gyűjtések szervezésében, bálók és más események megrendezésében, iskolai kirándulások lebonyolításában, iskolai versenyeken gyakran ők biztosítják a kíséretet és a felügyeletet - egy szóval szinte mindenben lehet rájuk számítani. A Kisújfaluért Polgári Társulás működése praktikus célt szolgál: elsősorban az adóbevalláskor felajánlható 2 százalék miatt hozták létre, célja az önkormányzat és a helyi társadalmi szervezetek támogatása pályázati pénzek segítségével. A KITIK Polgári Társulás a Kisújfalu Református Egyház mellett működik. Tagjai rendszeresen szerveznek ifjúsági klubrendezvényeket, ahová más, elsősorban szomszédos községekből is jönnek fiatalok. A társulás további fontos feladata a református hitoktatás szervezése, mégpedig játékos formában. A községbe a szomszédos településekről is eljárnak a református vallású fiatalok ezekre a péntek délutáni alkalmakra. Nyaranta tábort is szerveznek. „A faluban élő kismamák szintén aktív közösségi életet élnek, ők hétfő délelőttként szoktak összejönni a kulturális központban. Angyalkert néven alapították meg saját szervezetüket. Igyekezetüknek kézzelfogható eredménye a községi játszótér létrehozása. Ezt rendszeresen karbantartják, és megpróbálják fejleszteni, illetve bővíteni” – mondja a falu első embere.

Testvértelepülési kapcsolatok

Amikor még csak gyűjtöttem az adatokat a faluról, némi meglepetéssel ért a Honismereti Kiskönyvtár kiadványában található adatsor, rákérdeztem hát a polgármesternél, hogyan választották ki partnereiket, és mit takarnak ezek a partnerkapcsolat. *„Budaörs önkormányzatával szinte magától értetődően vettük fel elsőként a kapcsolatot, hiszen községünkben oda telepítettek át a háború után 38 családot, mintegy 120 személyt. Személyes kötődéseink döntöttek hát, hiszen a kitelepítettek leszármazottai ma is élnek. A budaörsieknek pedig Tóthfaluvál volt már egy jól működő kapcsolatuk, és mivel ez a vajdasági falu mind létszámát, mind pedig a magyar nemzetiségű lakosok magas arányát tekintve hasonlít mihozáánk, könnyű volt szót érteniünk. Mezőfalva Budaörshez hasonló okok miatt került testvértelepüléseink közé, mert a Kisújfaluról kitelepítettek egy része Hercegfalvára, tehát a mai Mezőfalvára került. A község nevét az ötvenes években politikai okokból változtatták meg, innen a névkülönbség”* – magyarázza a polgármester. Valamivel különlegesebb a csehországi Visky tele-

püléshez fűződő kapcsolat Kis Róbert szerint, aki elmondja, Szlovákiában van egy „Viesky na Slovensku” elnevezésű társulás, amelynek tagja minden olyan csehországi és szlovákiai község, amelynek nevében megtalálható a „viesky”, „víska”, vagyis falucska, kis falu kifejezés. Így talált hát egymásra Kisújfalu és Visky. Minden évben más és más „falucska” ad otthont ezen községek találkozójának, 2011-ben például Kisújfalu volt a házigazda, idén pedig a csehországi, pontosabban dél-morvaországi Visky lesz. Elsősorban kulturális eseményről van szó, egyúttal pedig a kultúrák találkozásáról, hiszen cseh, magyar, morva és szlovák nemzetiségű polgárok által lakott településeket fog össze ez a társulás.

Nyomasztó munkanélküliség

Miután tisztáztuk tehát, miért jellemzik a falut erős közösségi életű településként, arra voltam kíváncsi, milyenek a település hétköznapijai: hol dolgoznak az emberek, már akinek van munkája és milyen tervei, céljai vannak az önkormányzatnak. Milyen jelentősebb fejlesztéseket sikerült megvalósítani az elmúlt tízegynéhány évben? A polgár-

mester szerint „a munkanélküliség itt is nyomasztó gond, mint ahogy mindenhol a párkányi régióban, és egyáltalán az ország déli részein. A faluban elenyésző a munkalehetőség, néhány vállalkozás működik csak helyben, ezek jobbára egyéni vagy családi vállalkozások. A szerencsésebbek az esztergomi vagy a komáromi ipari parkban dolgoznak.” Aztán szinte panaszként mondja el, hogy a fiatalok általában külföldön próbálkoznak, ott keresik a megélhetés lehetőségeit, ami a faluközösség szempontjából nem jó, hiszen vagy tartósan, vagy örökre kiesnek a település látóköréből. Ezért is tartja sajnálatosnak, hogy a helyi Hangás Termelőszövetkezet, amely 500 hektáron gazdálkodik, csak 4–5 ember foglalkoztatására képes.

A polgármester az elmúlt időszak legnagyobb sikerének a földgáz bevezetését, a kulturális központ és a faluház létrehozását, továbbá a szabadtéri színpad megépítését tartja. „1996-ban sikerült az egész falu területén lefektetni a földgázvezeték, ugyanebben az évben épült ki az ivóvízvezeték Aradon és Réván. A faluházat 2003-ban adtuk át, ahol néprajzi jellegű, állandó kiállítás várja a látogatókat. Ott rendeztük be a Gulyás Lajos- emlékszobát. Szintén 2003-ban adtuk át a szabadtéri színpadot, amely máig ismeretlen okból 2012 novemberében leégett. Szerencsére a biztosító a keletkezett kár 70 százalékát kifizette, így viszonylag könnyen újjá lehetett építeni, igaz, nem az eredeti nádat, hanem pléhtetővel. Az idej falunapot már ott tartottuk. Sokáig nagyon hiányzott falunkból egy kulturális központ, azt 2005-ben sikerült megnyitnunk. Az eredetileg a Jednota Fogyasztási Szö-

vetkezet birtokában lévő épületet uniós pénzforrásból sikerült az önkormányzatnak megvásárolnia. Azt alakítottuk át úgy, hogy mintegy 80–100 ember számára rendezhetőek benne különböző társasági és kulturális összejövetelek.”

Egészségügyi gondok

A faluban orvos nem rendel, a betegek a szomszédos Köbölkútra, esetenként Párkányba vagy Érsekújvárra járnak. Ez önmagában sem jó helyzet, a bajt azonban tetézi, hogy Kisújfalun kimutathatóan magasabb a rákos és ekcémás megbetegedések száma, mint másutt. A helyiek szerint ennek a szennyvízelvezetés megoldatlansága lehet az oka. Mivel a háztartások szennyvizének egy része a Párizsi mocsárba folyik, ahol évek óta nem történt nádvágás és egyébként szükséges természetvédelmi beavatkozás, ezért folyamatosan metángáz képződik, ami erőteljes légszennyezésnek számít, nagyobb koncentráció esetén egyenesen mérgező. „Sajnos a természetvédőkkel nem lehet szót érteni. Arra hivatkozva, hogy a mocsárban védett madarak tömege él, és tilos őket bolygatni, gyakorlatilag elérték, hogy évek óta nem vágják a nádat a mocsár területén. Sőt, sokáig még belépniük sem volt szabad erre a területre. Nagyapáink tisztában voltak azzal, hogy a nádat évente le kell vágni, a mocsarat pedig időnként tisztítani kell, különben veszélyes folyamatok indulnak el. Néha az az érzésem, hogy manapság szinte mindent védenek, kivéve az embert. Abban reménykedem, hogy a természetvédők lassan belátják, az itteni lakosok egészsége is fontos, nemcsak a madarak nyugalma”

– lázadzik a polgármester a kialakult helyzet miatt, és egyértelműsíti, az önkormányzat mindent megelőző célja a szennyvízelvezetés megoldása.

Mindent megelőző cél, mert sok fejlesztési elképzelése van a falunak. Ilyen például egy hulladékgyűjtő udvar megépítése, amely a környezetvédelem mellett pár ember számára munkalehetőséget is nyújtana. Igen aktuális feladat az utak és a járdák felújítása, elsősorban Aradon és Réván. Ott ugyanis már az eredeti aszfaltozás sem volt megfelelő. A helyi óvoda és kisiskola hőszigetelését is tervezik, továbbá a nyílászárók cseréjét, s jó lenne az iskola épületének tetőszerkezetét úgy átépíteni, hogy a padlástérben edzőtermet lehessen kialakítani a fiatalok részére. A szép célok azonban betonfalnak ütköznek: „Az önkormányzatok alulfinanszírozása országosan közismert tény. Ez nálunk egyebek mellett azt is jelenti, hogy még a tervdokumentáció elkészítéséhez sincs pénz. Ha pedig mégis sikerülne kidolgozni, akkor két-három év leforgása alatt be kellene adni a pályázatot, mivel a tervdokumentáció egy bizonyos idő után elavul. Amennyiben viszont nincs megfelelő pályázati kiírás, akkor nincs hova beadni a tervet. A pályázatokkal az a jelenlegi helyzet, hogy mindig más a kiírások célja, mint amire konkrétan Kisújfalunak éppen szüksége volna. Az elektronikus ügyintézés beindítása példának okáért manapság nagyon népszerű uniós pályázati kiírás, vagy az önkormányzati lakások építésének támogatása, csakhogy a községnek másra lenne égetően szüksége” – válaszolja a „lehetetlen helyzetet” a falu első embere.

Kisújfalu Tó
fotó: wikipedia.org | Taz666

Egy további érdekes tervről azért még szót ejt a polgármester, mégpedig a homokbánya területén kialakítandó tanösvényről. A homokbánya földje ugyanis „kincseket” rejt magában: őskori csontmaradványokat találnak ott az időközönként Pozsonyból ott kutató geológusok, egyetemisták. Egy tanösvény hozzájárulhatna ahhoz, hogy például a környékbeli vagy akár a távolabbról érkező iskolás tanulók, netán érdeklődő felnőttek megismerkedjenek a régmúlt korokban élt (ős)állatokkal, ami pedig az idegenforgalom beindítását eredményezhetné.

Tátyi Tibor

A sportról, az önkormányzatok finanszírozásáról és az autonómiáról a szabadegyetemen

PR CIVIS

OBČIANSKE ZDRUŽENIE
POLGÁRI TÁRSULÁS

Egyetlen meghirdetett programpontra sem maradt el az idei szlovákiai magyar önkormányzati szabadegyetemen, vagyis a terveknek megfelelően a mintegy 150 résztvevő tizenhat témakörben vitathatta meg a sport és az önkormányzatok viszonyát, a települési és regionális önkormányzatok feladatrendszerét és annak finanszírozását, valamint az európai autonómiaformák és azok közép-európai megvalósíthatóságának kérdéskörét.

A nagymegyeri III. Önkormányzati Szabadegyetem „első felvonásaként”, október 10-én, csütörtökön este a sport szerepéről tartott kötetlen beszélgetést a régió három városának polgármestere.

A vitavezető Orosz Csaba somorjai olimpikon a somorjai Bárdos Gábort, a dunaszerdahelyi Hájos Zoltánt és a gútai Horváth Árpádot kérdezte. A résztvevőket házigazdaként a Pro Civis Polgári Társulás elnöke, Öry Péter köszöntötte.

Hájos Zoltán szerint a városvezetésnek és az önkormányzatnak fel kell mérnie az ifjúsági és sportolási igényeket, lehetőségeket, és annak megfelelően kell ezek támogatását megvalósítani. Dunaszerdahelyen a támogatás nem csak pénzügyi, hanem különböző „natúrális” formákban is működik. A tradíciókat tekintve a futball kiemelt sportágnak számít. „Tudatosítani kell, hogy maga az önkormányzat nem képes a vállán vinni a sportot, meg kell hozzá találnunk a partnereket, vállalkozókat, befektetőket” – mondta Hájos. Dunaszerdahelyen természetesen a DAC sorsa, valamint a városi stadion áll az érdeklődés középpontjában. A futballpálya modernizálásába az állam is beszáll.

Bárdos Gábor a sport közösségformáló szerepére mutatott rá. „Sajnos, mi a sportéletet tekintve Somorján „pályán kívül vagyunk”, ami az élsport támogatását illeti.” Ezért leginkább a tömegsportra és versenysportra összpontosítanak. Az önkormányzat feladata a diák- és az ifjúsági sport anyagi támogatása, az élsportra más források-

ból kell megtalálni a szükséges pénzt, a városi költségvetésből erre nem telik. Versenyszerűen 10 sportág működik a városban, lakosságárányosan Somorja az élen áll a régióban a regisztrált sportolók számát tekintve.

Horváth Árpád emlékeztetett arra, hogy Gútán a sport komoly hagyományokra tekint vissza, számos országos bajnok származik a városból. Elárulta, évek óta a sportra fordított támogatás elosztása jelenti a költségvetés legnagyobb feladatát, órákon át folyik a vita, milyen sportot mennyi pénzzel támogasson a város, amely bevételének másfél százalékát fordítja erre a célra. A vitában felszólaló Öry Péter az önkéntes tűzoltók szerepére hívta fel a figyelmet, akik az értékmentő és védelmező munka mellett egyfajta sporttevékenységet is folytatnak.

Szigeti László (Párkány) volt oktatási miniszter (MKP) szerint a jobb eredmények elérését nehezíti az a tény, hogy az állam gyakorlatilag 15 éve nem változtatja a sport támogatásának

keretét, leszámítva az olimpiai éveket. Az eredményesség érdekében az önkormányzatoknak az oktatási intézményekkel kellene jobban együttműködniük, hiszen a gyermekek az iskolákban szeretik meg leginkább a sportot. „Erre kell figyelni, hiszen pont az ifjúság az a terület, amelyet általában elhanyagolnak a városi költségvetések. Itt látok óriási tartalékokat” – mondta.

Pénteken, október 11-én kilenc előadással és vitával folytatódott a III. Önkormányzati Szabadegyetem, melynek 150 résztvevőjét **Néveri Sándor, Nagymegyer polgármestere, Öry Péter, a szervező Pro Civis Polgári Társulás elnöke, valamint Balogh Csaba, Magyarország szlovákiai nagykövete köszöntötte.**

Első előadóként **Balkó Róbert**, a zoborlaji Kolon község polgármestere ismertette a szlovák kormány és a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása közös memorandumát, melynek érvényessége 2013 végéig tart. A memorandumban a válságra való tekintettel is spórolás-

ra kéri a településeket. „A kérdés az, hogy miből? A memorandum lassítja a községek fejlődését, megköti az önkormányzatok kezét. Megítélésem szerint a memorandum figyelemelterelés és bűnbakkeresés” – mondta Balkó Róbert.

Berényi József, a Magyar Közösség Pártjának elnöke, aki egyben Nagyszombat megye képviselője, elnöklölte is, a kerületi önkormányzatok jog- és hatásköreiről szól. Emlékeztetett arra, hogy a jelenlegi megyerendszer számunkra kétszeresen is hátrányos. Egyrészt a megyehatárok úgy lettek meghúzva, hogy csak valami rendkívüli esetben lehessen magyar elnöke. Másrészt hátrányosak valamilyeni polgár számára, mert nem követik a természetes régiók határait. „Rosszabb helyzetben vagyunk erdélyi társainknál, nekik most is vannak megyefőnökeik, de még a Vajdaságban is jobb a helyzet, mint a Felvidéken. Ugyanakkor az is igaz, hogy sokan nem is érzékelik, mennyire fontosak számunkra a megyei önkormányzatok, olykor még a pedagógusok sem tudatosítják kellőképpen, hogy például a középiskolák fenntartója a megye, iskoláink fennmaradása szempontjából rendkívül fontos tehát, hogy erős képviselőtünk legyen a megyei önkormányzatokban.”

Fontos szerepe van a megyének az egészségügy alakulásában, az utak felújításában és különböző szociális témákban is. Fontos terület a határon átnyúló együttműködés lehetősége is. Az MKP elnöke hangsúlyozta, a szlovák miniszterelnök által szorgalmazott visszatérés a 3+1-es megyerendszer-

hez szintén rossz megoldás a felvidéki magyarság számára. A téma napirendre kerülésekor és vitájában ismét fel kell vetni majd a természetes régiók kialakításának igényét.

Zupko Mária szociálpolitikus az önkormányzatok átruházott feladatairól és a szociális szolgáltatások nyújtásáról adott áttekintést. Szólt a betegápolásról, a nyugdíjasok számára alakult intézményekről, a szociális tanácsadásról, az étkeztetési lehetőségről, a nappali gondozásról, a segédeszközök kölcsönzéséről, a költségek feladatköreiről. Az önkormányzatok és a rászorultak számára kínáló lehetőségek sora széles körű, azonban sokan vannak, akik igényelnék a szociális szolgáltatásokat, ám nincs róluk kellő áttekintés.

Farkas Iván, az MKP gazdasági és régiófejlesztési alelnöke az EU-s alapok jövőjét vizsgálta fel – az önkormányzatok szemszögéből. „Sajnos sokkal több pénz vész kárba, mint amit a kormányfő hangoztat. Én úgy látom, akár milliárdos összegről is szó lehet, és ennek mindannyian kárát látjuk majd” – mondta. Szlovákia az oktatás területén merít a leggyengébben.

Brüsszel csak 2013-ban 178 millió eurót tartott vissza, ha a héteves programozási időszakot tekintjük, valóban egymilliárd körül van. A válság következtében lényegesen meggyengült a szolidaritásra való hajlandóság is, már s jövő évtől csökkennek s kohéziós politika forrásai.

Bús László az új közbeszerzési törvényt ismertette, fókuszálva az önkor-

mányzatokat érintő változásokra.

Óry Péter, a Pro Civis elnöke az információ-szolgáltatási kötelezettségről, az ún. „infotörvényről” és a polgárok tájékoztatásáról tartott előadást. Információt magyar nyelven is kérni lehet. A válasz elutasítása esetén az érintett akár bírósághoz is fordulhat. A kérvényekről jegyzéket kell vezetni. Az előadó szerint sokan élnek a törvénnyel, de olyanok is vannak, akik visszaélnak a jogokkal.

Közzé kell tenni minden olyan információt, amely a község vagyongazdálkodásával kapcsolatos, az elfogadott rendeleteket, az önkormányzati testületi ülések programját is. Megtehető ez a hivatal faliújságján és a honlapokon. Magyarul is, azokban a községekben, melyeknek ezt a kisebbségi nyelvtörvény előírja. Az előírások megszegéséért 1650 eurós büntetést szabhat ki a járási hivatal.

Pék László, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének elnöke az iskolák fenntarthatóságáról és finanszírozásról szól. Sajnos az oktatás mindig mostohán kezelt területe a politikának. Az egyetemre odafigyelnek, a közoktatásról viszont keveset hallani a viták során. Az iskolák finanszírozási problémájának egy része a fejkvótából ered, 926 euró jut egy diákra. Ez jó azért, mert átlátható, rossz azért, mert az érték nagyon alacsony. Csehországban például háromszor annyi a fejkvóta, mint Szlovákiában.

„Csoda, hogy ebből még működni tudnak az iskolák. Ha legalább 250 diákja van egy iskolának, akkor ki lehet jönni belőle”, 150 főig még jár egyfajta kompenzáció, kisebb létszámnál azonban már nem. Ez elsősorban a kisiskolákat érinti kedvezőtlenül, köztük sok magyar iskolát is. Az MKP véleménye szerint minden községben, ahol van diák, kell iskolát működtetni. Arra kell törekedni, hogy a kormány, az állam adjon lehetőséget az önkormányzatoknak kisebb anyagi ráfordítással működtetni az iskolákat. „Szűnjön meg végre a kisiskolákkal szembeni igazságtalanság” – mondta. További gond, hogy nagyon jó pedagógusok kénytelenek elhagyni az iskolákat. „Kérem, harcoljanak, harcoljunk az iskoláinkért” – mondta Pék László.

Két magyarországi előadója is volt a szabadegyetemnek. **Schmidt Jenő**, a Települési Önkormányzatok Szövetségének elnöke az önkormányzatok fejlesztésével kapcsolatos magyarországi tapasztalatokat osztotta meg a résztvevőkkel az Európai Unió 2014–2020-as programozási időszak vonatkozásában. Schmidt Jenő, Taba község polgármestere szeretettel köszöntötte a két felvidéki testvértelepülésük, Szímő és Pered polgármestereit. Szólt arról is, hogy TÖOSZ szlovákiai partnere a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása, a ZMOS, gyakran konzultálnak szakmai kérdésekről. Megkérték például a Társulás vezetőit, hassanak a szlovák kormányra az EGTC intézményének hatékonyabb kihasználása érdekében.

Lenner Áron Márk belgazdasáért felelős helyettes államtitkár a magyar-szlovák kormányközi egyezménybe foglalt határ menti fejlesztési programokról szólt, bemutatta a Wekerle-tervet, mely a Kárpát-medence gazdasági lehetőségeinek, forrásainak kihasználására, összekötésére fókuszál. Ennek kiemelt eszköze a már működő Kárpát Régió Üzleti Hálózat.

A Pro Civis szervezte nagymegyeri szabadegyetem szombati, október 12-ei munkanapjának kulcstémája az önkormányzatok finanszírozása, az autonómia és a kisebbségek önrendelkezése volt.

Első előadóként **Slovák Gyula** (Rozsnyó) az Európai Unió 2014–2020-as időszakban várható önkormányzati fejlesztési támogatásairól szólt. A fő uniós támogatási területek közé tartozik a vállalkozóbarát környezet kialakítása, az elérhetőség javítása, az innovatív-hálózatépítő együttműködések bővítése. Az új programozási időszak megfogalmazott célja a helyi közösségek integrált, alulról építkező tevékenységekre való ösztönzése. Az előadást Mészáros Alajos EP-képviselő nevében tartotta meg asszisztense, Slovák Gyula, aki előadásban az MKP európai parlamenti képviselőjének jegyzeteire támaszkodott. (Az előadás átiratban, szerkesztett változatban olvasható lapunkban.)

Zachariaš István, Szepsi polgármestere az önkormányzatok hatásköreit és finanszírozásának nyitott kérdéseit boncolgatta, valamint ismertette a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása (ZMOS) előző nap tartott ülésének sarkalatos

pontjait. Zachariaš hangsúlyozta, nem az önkormányzatok felelősek az ország rossz gazdasági helyzetéért, hibás az a megközelítés, melyet a miniszterelnök is gyakran használ.

Figyelmeztetett többek közt, hogy a mai napig nincs működő lakosság-nyilvántartás. "Tudom, mennyi pénz megy el olyan informatika programokra, melyek nem úgy valósulnak meg, ahogy kellene. Ilyen körülmények között nehéz arról beszélni, hogy a centralizációval pénz spórolható meg. Nem így van. Valójában a centralizáció megfékezi a régiófejlesztési aktivitásokat" – mondta Zachariaš. Előadása végén a ZMOS üléséről szólt: „Kemény ülés zajlott tegnap. A ZMOS nem ért egyet a 2016–2020-ra tervezett állami költségvetéssel, mert az nem teszi lehetővé az önkormányzatok feladatainak teljesítését”. Ha nem történik előrelépés, a ZMOS rendkívüli közgyűlést tart, mely akár sztrájkba is torkollhat. Úgy véli, ideje volna Szlovákiában ismét elővenni az európai önkormányzati chartát.

Az autonómia témakörben elsőként **Kántor Zoltán**, a budapesti Nemzetpolitikai Kutatóintézet igazgatója szólt, előadásának címe „Autonómia-modellek és az önrendelkezés gyakorlata az Európai Unió tagországaiban” volt. Kifejtette: amit a kisebbség akar, az legitím kérés, ehhez kell a jogi kereteket megteremteni. „Célunk a megmaradásunk, azt akarjuk, hogy unokáink is magyarok maradjanak. Erre a demokrácia keretein belül az autonómia a legjobb megoldás, amely a hatalom decentralizációját jelenti, a hatalmi kompetenciák átruházását egy területen belül.” Az autonómia egyfajta védőgát a regionális és az et-

nikai egyensúly megőrzése érdekében, tulajdonképpen egy politikai integrációs vízió. „Az állam oszthatatlansága összeegyeztethető az autonómiával, sőt, konfliktusok feloldásához vezet, megelőzhető vele a kisebbség radikalizálódása is” – hangsúlyozta előadásában Kántor Zoltán. (Az NPKI igazgatójának előadása átiratban, szerkesztett változatban olvasható lapunkban.)

Bakk Miklós politológus, a Babeş-Bolyai Egyetem tanszékvezetője a kisebbségi autonómia és a közigazgatási rendszer kapcsolatáról szólt. Miután Erdélyben is felerősödtek az autonómia-törekvések, Székelyföld ma is nagyon erős etnikai tömb, felidézte Erdély regionalizációjának történetét.

Molnár György, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet hálózatfejlesztési igazgatója a nemzeti integráció új esélyeit vázolta fel. Felhívta a figyelmet egy összehangolt jövőkép fontosságára, amihez viszont pontosan fel kell mérnünk, hogy mivel rendelkezünk már, és meg kell fogalmazni, mit akarunk elérni.

Zsoldos Ferenc az autonómia egy létező fajtájának, a Vajdaságban működő Magyar Nemzeti Tanácsnak a működését ismertette. Az MNT-nek a kultúra, az oktatás, a nyelvhasználat és a tájékoztatás területén van döntéshozatali joga. Miután ezek a legfontosabb identitási jegyek, a Magyar Nemzeti Tanács működését joggal nevezhetik kulturális autonómiának. „Az autonómia cél és eszköz” – mondta, hiszen védelmet nyújt, valamint a nemzetpolitikai célok elérését is segíti. Az autonómiát folyamatosan építeni kell.

on-ns

Figyeljünk a kistérségi támogatásokra

Az open days – nyitott napok - hete nem ritkaság Brüsszelben, a kora ősszel is tartottak ilyet egyebek mellett a költségvetésről, s benne a kohéziós politikáról is. Ez egy olyan rendezvény, ahol az Európai Bizottság workshopokat rendez – legutóbb több mint 50 volt -, és a kohéziós politikával kapcsolatban minden kérdésre választ adnak az intézmény szakemberei, minthogy a workshopokat úgy szervezik meg, hogy az emberek mindenről érdeklődhetnek, mindent megkérdézhettek. Az Európai Bizottság tehát nyitott, olyannyira, hogy nemcsak kérdezni lehet, hanem bíráltni is lehet mindent. A gond az, hogy a kohéziós politikának két pólusa van: Brüsszel és a szlovák kormány. Sajnos a szlovák kormány nem annyira nyitott, mint Brüsszel, elképzeléseivel kapcsolatban több kérdőjel van, amelyekről a későbbiekben még szó lesz.

Le kell szögezni, hogy az új, 2014-2020-as programozási időszak értékelésénél, illetve áttekintésénél fontos a kiindulási pont. Ennek egyik vetülete, amit a szlovák kormány sokszor és szívesen emleget, hogy Szlovákia kiemelt támogatást kap, ami számszerűsítve azt jelenti, több mint 13 milliárd euró áll majd a rendelkezésre az elkövetkező hét évben. Ehhez viszont hozzátartozik az is, hogy amennyiben elképzeljük az Európai Unió térképét és fehértől piros színig látjuk a tagországokat, miközben a fehér a fejlett, a piros a fejletlen régiókat jelöli, meg kell állapítanunk, hogy sajnos mi 2004-től a „piros mezőnyben” vagyunk, ahol a kevésbé fejlett régiók vannak. Ez azt jelenti, hogy sok pénzt kapunk ugyan, de azért, mert fejletlenebbek vagyunk. Hogy ez jó vagy

rossz, azon lehetne hát elmélkedni. Persze, hozzá kell tenni, hogy a tíz új tagállam mind a piros mezőnyben van, ahol a GDP kisebb, mint az európai átlag 75 százaléka. Szlovákiát tekintve csak van itt egy kiemelkedő régió van, Pozsony. Úgy fest, mintha Pozsony Ausztriának lenne része, mert itt a GDP nagyságával megelőzi a bécsi régiót. Ilyen státusban van - az érdekesség kedvéért mondom - Magyarországon Pest megye.

Ami az előttünk álló hétéves időszakot illeti, két fontos dokumentum van számunkra. Az első az Európai Bizottság dokumentuma. Ez a Bizottság álláspontja a 2014-2020-as időszakra vonatkozó megállapodásról, és szolgáltatásainak, programjainak megvalósíthatóságáról. Mi a Bizottság fő üzenete? Kevesebb prioritás, összpontosítás a gazdasági növekedésre és munkahelyteremtésre, úgyhogy a listáról kiesnek bizonyos prioritások, például megtörténhet, hogy az együttműködésben az idegenforgalom nem lesz téma, de még olyan beruházások sem, mint mondjuk az iskolaépületek felújítása. Brüsszel ugyanis rájött, hogy sok pénzt költ, sok helyre ad forrásokat, és kicsi a hatékonyság, szegényesek az eredmények – de ehhez még visszatérek.

Bizonyos értelemben ennek alapján dolgozta ki Pozsony az említett másik fontos dokumentumot, amelyet az idén nyár elején adott le Brüsszelben, nevezetesen a Szlovák Köztársaság partnerségi megállapodása a 2014-2020-as időszakra című anyagot, amely – mint minden más ország esetében is – egyfajta javaslat, melyről még egyeztetni

fog a szlovák kormány és az Európai Bizottság. Ez egy analízist tartalmaz a gazdasági-szociális helyzetről, és felvázolja, hogy Szlovákia mit és hogyan szeretne fejleszteni. A Szlovákia által kidolgozott dokumentumnak meg kell felelnie az Európai Bizottság által kiadott dokumentumoknak, amely az elvárásokat tartalmazza, illetve az Európa 2020 stratégia elnevezésű dokumentumnak, s ennek a céljaira kell összpontosítani. Ebből indulnak ki az egyes intézkedések, célok, amelyek központi kérdése a költségek gazdaságossága és hatékonysága. Itt, a szabadegyetemen el lehet mondani, hiszen több polgármester is jelen van: tudjuk, hogy bizonyos támogatásokat kaptunk, de nem mindig vezetett munkahelyteremtéshez vagy gazdasági növekedéshez a felhasználásuk.

Az általános kérdések után térjünk át néhány olyan konkrétumra, amelyre az új programozási időszakban fontos lesz odafigyelni. Kezdjük azzal, hogy a dokumentumokban megjelent egy új elem, amely része lesz az országok partnerségi szerződéseinek, s amelyre még Magyarországon is az angol rövidítést használják, ez az LCCD (Community Led Local Development), ami azt jelenti, hogy közösség által irányított helyi kezdeményezés. Sokan ismerik a korábbi időszakból a LEADER-programot, az LCCD valami hasonló, de a szakértők szerint a kistérségek támogatása, illetve fejlesztése szempontjából sokkal hatékonyabb lesz. A szlovák kormány javaslatára az, hogy ezt az együttműködést 2 kategóriára lehessen felhasználni: első a 10 000 lakosig terjedő közösség-

gek mikrorégiója, a második a 10 000 és a 25 000 lakos közötti kistérségekre vonatkozna. A tízezer lakos alatti csoport a falvak mikrorégiója, szövetsége lenne, a másik kategóriába tartozó kistérségnek már lehetne város is a tagja, esetleg a város és környéke alakíthatna ki ilyen támogatott kistérséget. A lényeg az, hogy itt olyan saját fejlesztési területről van szó, amely megkapja költségvetést, miközben a program tervezése és végrehajtása lekerül helyi szintre. Nehéz megmondani, mi lesz ebben a rendszerben a megyék feladata, mert még azt sem lehet tudni, élni fog-e ezzel a lehetőséggel a szlovák kormány. Magyarországon a regionális-operatív programokkal kapcsolatban megmondták, hogy ilyen típusú kezdeményezésekre megy x millió euró. Nálunk ez még homályos. Brüsszelben beszéltem köztisztviselőkkel, szlovákokkal is, erről hallgatnak. Úgy gondolom, hogy ez az MKP-ban is téma lehetne a jövőben, hogy itt valamiféle információt kapjunk, sőt szerintem ezt ösztönözni kellene, mert jó dolog. Ha a kormánytól lekerül a döntés a régióhoz, az mindig jó dolog.

További prioritásként itt van az innovációbarát vállalkozói környezet - ezek most divatos kifejezések az Európai Unióban -, de alapvetően a gazdasági növekedésről és a munkahelyteremtésről van szó. Fontos az infrastruktúra fejlesztése a gazdasági növekedéshez és a munkahelyteremtéshez, fontos továbbá a humántőke fejlesztése és a fokozott részvétele a munkaerőpiacon, a természeti forrásoknak fenntartható és gazdaságos kiaknázása, illetve a modern és szakszerű adminisztráció. Itt kell megjegyezni, hogy lesz egy külön operatív program, amely a belügyminisztériumhoz fog kerülni. Ezek egyelőre tervek, nem biztos, hogy így lesz, de ezt lehet kiolvasni a dokumentumokból. Elég nagy pénzüsszegekről van szó az adminisztráció, a hivatalok munkájának javítására, a szolgáltatások hatékonyságának növelésére - és ezt Brüsszel kéri minden tagállamtól. Mert fontos a hatékony közigazgatás és a szakmai segítségnyújtás. Szakmai segítséget többnyire a minisztériumok szoktak nyújtani, mert ezt az alacsonyabb szintű hivatalok nem is tudják fizetni, de jó volna, ha ezek lejutnának regionális, helyi szintre is, mert az LCCD-programok hatalmas szakmai előkészítést igényelnek.

Brüsszel számára továbbra is fontos a határon átnyúló együttműködés támogatása és a régiók közötti különbségek kiegyenlítése. A határon átnyúló együttműködés minden formáját támogatni kívánja az EU, s a sikerhez szükséges koordináció és partnerség kiépítését is szorgalmazza a résztvevők között minden közigazgatási szinten. Ezt érteni kell a programok megvalósítási helye megközelíthetőségének javítása szempontjából is, vagyis a közlekedésben a létező akadályok leküzdése is cél, benne például a belföldi vízi utak hajózhatóságának a javítása. S ez azért is fontos, hogy el lehessen távolítani a munkaerő mobilitásának az akadályait. Támogatni kell továbbá a know-how-k cseréjét, különösen a közös innovatív projektek esetében. És jelentős együttműködési terület a környezetvédelem, különösen a határon átnyúló hatások esetében, ide tartozik a vizek minősége és az árvízvédelem is.

Az elmondott témákat, prioritásokat kéri Brüsszel, és ezt teljesíteni szeretné Szlovákia. Ezeknek le kell csapódnuk, vissza kell köszönniük az operatív programokban. A kormány jóváhagyta az operatív programok számát. Az operatív programok esetében fontos a kutatás, a technológiai fejlődés és az innovációk erősítése, integrált infrastruktúra, emberi erőforrások, foglalkoztatottság és szociális beilleszkedés. Ezeket a programokat több alpból finanszírozza majd Brüsszel, mint az Európai Régiófejlesztési Alap, Kohéziós Alap, Európai Szociális Alap. Ebben az időszakban az Európai Unió azt akarja, hogy a projektek és a programok több forrásból legyenek finanszírozva, mert

eddig mindig arra törekedtek, hogy csak egy alap finanszírozza az operatív programokat, hogy könnyebb legyen adminisztrálni. Egyébként Szlovákia a kohéziós politikára 4 milliárd eurót kíván fordítani, nyilvánvaló, hogy a leszakadt vagy kevésbé fejlett régiókban, ebbe tehát Pozsony nem tartozik bele.

A programok között ott van a vidékfejlesztés. Az Európai Bizottságnak van egy bizonyos javaslata a szabályozásra, amelynek meg kellene jelennie a mi dokumentumainkban. Fontos a konkrét, statisztikai régió (NUTS) alatti területekre való összpontosítás. Nekünk ezt kell követni, mert ez az Európai Bizottság javaslata. Ennek megfelelően pedig a közösség által irányított, helyi akciócsoportokat kell létrehozni. És ez számunkra különösen fontos. Igaz - mint már említettem - Brüsszel nem akar pénzt adni Szlovákiának iskolák felújítására, kórházak alapítására és utak felújítására, mert azt mondja, hogy ezek nem teremtenek munkahelyeket, nem segíti a gazdasági növekedést, és ezeket a dolgokat az államnak a saját költségvetéséből kellene finanszíroznia. Én azonban el tudom képzelni a regionális operatív programban, esetleg a vidékfejlesztési programban, hogy ott lehetne a többi dolog mellett például az iskola felújítása. Azzal kell majd kezdeni, hogy energetikai szempontból kell gazdaságossá tenni az iskolát, ki kell cserélni a kazánházat, biomassza kazánház lesz és napelemek. Mivel-hogy spórolni szeretnénk, az ablakokat is ki kell cserélni, és körbe kell szigetelni az egész épületet. Mert erre viszont fogékony Brüsszel. Ugyanígy, ha nincs pénz az útfelület aszfaltozására, akkor

rekonstrukcióként kell elindítani a projektet, amely a munkaerő áramlását segíti elő, az akadályok leküzdését – ahogy erről már beszéltem.

Összegzésként és biztatásként végül még egyszer: fontos a helyi igényeket és lehetőségeket figyelembe vevő területi egységek kialakítása, meghatározása, a specifikus helyi fejlesztési igények kidolgozása. Nagyon nehéz lesz Pozsonyban dönteni ezekről a kérdésekről, mikrorégiókra kell lebontani az országot, ezen belül pedig külön figyelmet, szerepet kapnak az innovatív, hálózati együttműködések. Ha mi ezekre összpontosítunk, és ezt fogjuk követni és követelni – tehát azt, amit Brüsszel papírra vetett -, akkor jó programozási időszaknak nézünk elébe. A lényeg, hogy ösztönöznünk kell a helyi közösségeket integrált, alulról építkező megközelítések kidolgozására. Mert ez megy körbe, ez mindenütt megjelenik: a közösségi kapacitások fejlesztése, az innovációk ösztönzése, a közösségi irányítás elősegítése, a többszintű kormányzás segítése.

Az Európai Bizottság rugalmas mechanizmust javasol a különböző területi igényekre adott integrált válaszok kialakításához, a tematikus fókusz megtartásával, amely összekapcsolja a

kohéziós politikát az Európa 2020 stratégiával.

A másik új dolog az integrált területi befektetés. Ennek kulcselemeit az Európai Bizottság határozta meg. Ennek a módszereit sem dolgozták még ki Szlovákiában, pedig ez is fontos. Itt kijelölt terület és integrált területi fejlesztési stratégia szükséges, meg kell valósítani a kijelölt intézkedéscsomagot. Nagyon fontos szerepet töltenek be a kormányzati egyeztetések az ITB irányításával kapcsolatban. Nem lehet előre tudni, a kormány mennyire lesz hajlandó az egyeztetésekre. Brüsszelben erre megteremtették a feltételeket, és remélhetőleg hamar megszületik a módszertan is ezzel kapcsolatban.

Még egy témával szeretnék foglalkozni, ez pedig a kirekesztett roma közösségek kérdésköre: sokan megkeresték - több polgármester is - Mészáros Alajos (az MKP EP képviselője, az ő asszisztense Slovák Gyula – a szerkesztő megjegyzése) a roma kérdéssel kapcsolatban. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy vannak bizonyos feltételek, voltak eddig is, ezután is lesznek. Benne van a kormánydokumentumban, hogy a célcsoportok olyan települések, amelyek megtalálhatóak a Roma települések hivatalos jegyzékében (Atlas rómskych

komunit). Azok a települések, amelyek nincsenek benne ebben a hivatalos jegyzékben, nem lesznek jogosultak a támogatásra. Az ehhez kapcsolódó alapok: ERFA (Európai Régiófejlesztési Alap) és az ESZA (Európai Szociális Alap).

Tervezett aktivitások a kirekesztett roma közösségekkel kapcsolatban: technikai segítséget kell nyújtani a telkek rendezéséhez, (ismerjük a problémát, tele van a sajtó a krasznahorkai problémával, ahol roma házak épültek magánemberek telkén, és nem tudnak velük mit kezdeni). Tanítói asszisztensi programot kell indítani, fejleszteni kell az óvodai oktatást, támogatni kell a közösségi centrumokat, közösségi dolgozók legyenek az egészségügyben, és a munkát szociális terepmunkások segítsék. További tervezett aktivitások: felnőttoktatás a munkaerőpiacra való kapcsolódás megteremtésével, szakmai segítségnyújtás a kirekesztett roma közösségekkel rendelkező településeknek a strukturális alapok jobb kihasználására, ivóvízforrások építése (egészségügyi szempontból ez probléma a roma településeken), az iskolai és óvodai infrastruktúra rekonstrukciója.

Slovák Gyula,
EP-képviselői asszisztens

Autonómia-modellek és az önrendelkezés gyakorlata az Európai Unió tagországaiban

Olyan helyekre megyek a legszívesebben, jelen esetben a Felvidékre, ahol érzem, érezhető az, hogy a közösségi politikum újragondolása zajlik, hogy különböző koncepciók születnek, hogy tudományos munka folyik ezekről a kérdésekről, és izgatják a politikai elitet ezek a kérdések. Mielőtt rátérnék előadásom főbb állításaira, kérdéseire, egészen röviden egy nagyon-nagyon tömör elméleti felvezetőt tartok. Tehát az alapkérdésekről, illetve az autonómia legitimitásának a kérdéseiről fogok beszélni.

Anélkül, hogy belebonyolódnék itt a nacionalizmuselméletekbe – csak jelzem, hogy a nacionalizmus fogalmát én értéksemlegesen használom, folyamatként -, azt állítom, hogy 200-250 évvel ezelőtt a nemzethez tartozás irreleváns volt mind az egyén, mind az állam számára. Ma pedig minden európai legalább egy nemzethez tartozónak tekinti magát, az államok meg nemzeti alapon tartanak minket számon. Fontosnak tartom azt is, hogy a demokrácia és a nacionalizmus kéz a kézben jött létre. Mindegyik demokrácia lényegében nemzeti demokrácia, jól megkülönböztethető jelekkel. A nacionalizmusnak a gyakorlati manifesztációja a nemzetépítés, tehát az a fázis, amikor az állam átvette a kezdeményező szerepet, és nemzeti alapon intézményesítette a társadalmakat. Párhuzamos nemzetépítésről beszélünk, hisz nemcsak egy nemzet, egy csoport épített nemzetet, hanem párhuzamosan az összes, és onnan fakadtak a gondok vagy a konfliktusok, ahol egy kormányzati egységben több ilyen nemzetépítés folyt. **Több esetben sikerült egy-egy nemzetnek saját államot alakítania, megteremtene, és akkor az állami autonómiával élt, hiszen ilyen értelemben az állam esetében is autonómiáról beszélhetünk.** Más esetekben pedig egy-egy

csoportnak nem sikerült, vagy a történelem során kisebbségbe került, de a kisebbség célja lényegében ugyanaz, mint az államé, ilyen értelemben egyfajta autonómiát követel.

A politikai filozófiai alappal visszamehetünk a 19. századba, már akkor megfogalmazódott ugyanis, hogy az emberek, akik egy csoporthoz tartoznak, egyazon kormány alatt szeretnének egyesülni, és szeretnék, hogy vezetőjük az ő csoportjukból legyen. Lényegében ugyanaz, amit ma minden kisebbség akar. **A kortárs liberális és kommunikatív politikai filozófusok közötti vita lényege, hogy az állam figyelembe vegye-e a nemzeti különbségeket, az etnicitást, a kulturális nyelvi különbségeket, amikor választ ad az igazságos, jó szabadságra épülő társadalomra, vagy ne.** Úgy gondolom, az ebben a régióban élők is ezekkel a kérdésekkel foglalkoznak, s hozzánk sokkal közelebb áll a kommunikatív álláspont, amely azt mondja, igenis a csoportot figyelembe kell venni. Hisz a kisebbségi csoport, kisebbségi közösség vagy nemzeti kisebbség számára mind a szabadság, mind az egyenlőség csak akkor biztosítható, ha ők is ugyanolyan szabadon választhatnak, hogy milyen nyelven tanuljanak például, illetve az egyenlőség azt jelenti, ha a többségnek joga van a saját anyanyelvén tanulni, akkor a kisebbségnek is joga van a saját anyanyelvén tanulni. Tehát úgymond a klasszikus politikai filozófiai alapelvek átértelmezését látjuk ezen érvelés mögött. A kisebbségvédelemmel foglalkozó jogfilozófia is lényegében erre épít. Iszonyú nagy vita van mind a mai napig arról, hogy figyelembe vegye-e az állam a nemzeti különbségeket, vagy ne vegye figyelembe. Ezt látjuk a kisebbségdefiníció körüli vitában, látjuk a polgári kezdeményezés körüli vitában, látjuk az Európa Tanács dokumentumaiban és

bármilyen dokumentumban. **Politikatudományi alapként a konzociációs demokrácia keretében megtalálható modelleket kell keresni, amelyet Arend Lijphart nyomán nagyon sok helyen, - Indiától egészen Dél-Afrikáig - ezt a modellt ajánlják, vagyis a hatalom megosztásának a modelljét.** A politikatudomány is elfogadta már ezt, és a politikatudományban is egyre gyakrabban előjön az a kérdés, hogy a politikatudományi megközelítések nem lehetnek értéksemlegesek, sőt, le kell számolni az állam semlegességének az illúziójával. További legitimitációs alap - elméleti szempontból gyengébb, de más szempontból igen erős - az, hogy Nyugat-Európában igenis léteznek működő autonómiák, úgymond a világ civilizáltabb felén ilyesmi működik. Itt, Kelet-Közép-Európában többnyire autonómiatörekvésekkel találkozunk, de úgy gondolom, hogy ezek legitimitörekvések mind elméleti, mind a precedens alapján. Ugyanakkor pedig – erről beszélni fogok egy kicsit később – a többség-kisebbség konfliktusmegoldásához is - úgy tűnik - egy jó mód. Gondoljunk csak az északir rendezésre, gondoljunk csak Koszovó rendezésére, látjuk, hogy egyre inkább figyelembe veszik a döntéshozók ezeket az elveket. Az más lapra tartozik, hogy térségünk nemzetállamai ezt kevésbé akarják figyelembe venni, de hát, mint említettem, itt párhuzamos nemzetépítésről van szó.

És röviden még egy dolog a legitimitás kérdéséhez. Mi is a cél az autonómiával? **A nemzeti reprodukció biztosítása. Annak a nemzeti reprodukciónak, amit az állam a saját eszközeivel a többség esetében a kisebbség kárára amúgy is csinál, és ezt mindenki elfogadhatónak, normának tekint.** Tehát a cél itt az, hogy hasonlóan elfogadtassuk, hogy ez is egy norma, azaz: a kisebbség is épp úgy törekszik saját reprodukciójára, mint az állam a többség esetében, mert ilyen a rendszer. Az egész kérdés nem csupán kisebbségvédelemről szól. Azért használom a reprodukció szót, mert nemcsak a most élőknek a nyelvét, oktatását, kultúráját akarjuk megmenteni, hanem a nemzeti folytonosságot is. Brenzovics Lászlót idézem, tőle hallottam, hogy az a magyar, akinek az unokája is magyar – sokatmondó definíció.

Egészen röviden a kisebbségi célunk-

ról. Mit akar a kisebbség? Lényegileg lebontva a fő célt: a reprodukciót, a megmaradást, a gyarapodást. Ehhez politikai kereteket kell teremteni, jogokat, illetve területi politikai egységeket, saját életvilágot – ezt habermasi értelemben mondom, vagyis a Lebensweltet. Azaz: **a cél a saját társadalom építése, az egyenrangú politikai részvétel, a magyar nyelv elismertetése vagy a kisebbségi nyelv általánosan, oktatási, kulturális ügyek saját intézményeségén belüli intézése, a szimbólumok elismertetése.**

S nézzük most az autonómiát, azt az autonómiát, amire mindenki úgy tekint, hogy ez a megoldás minden kisebbségi közösség számára ahhoz, hogy megmaradjon. Ezzel én teljes mértékben egyetértek. Ez az egyetlen – ha meg nem az egyetlen, akkor a legbiztosabb – garancia. Ugyanakkor ez demokratikus dolog, tehát nem értem azokat a nyugatiakat, akik azt mondják, hogy amit itt a kelet-közép-európaiak, ezen belül a magyarok akarnak, az nem demokratikus, hisz látjuk, hogy vannak politikai-filozófiai, politikaelméleti alapok és létező megoldások. **Az autonómia legáltalánosabb értelmezésében a hatalom decentralizációja, a központi hatalom egyes részeinek átruházása helyi közigazgatási egységekre, lényegében az, amit a szubszidiaritás elvéként szoktunk emlegetni.** Természetesen hatalmas viták vannak, hogy milyen kompetenciákat ruházzanak át, kiknek, milyen területi egységnek, hogyan döntsenek azon belül a kisebbséghez tartozók, ez mind további politikai alkudozás kérdése. Ugyanakkor hangsúlyozni kell azt is, hogy a törekvés az egyénre épít, ami ugyancsak egy erős politikai-filozófiai elv. Az egyénnek pedig joga van döntenie, hogy ha egy adott közösségen belül szocializálódik, az adott közösség pedig sugallja neki, mi is az a szabadság, amit el akar érni a közösség, az egyén dönthet emellett, és statisztikailag azt látjuk, hogy igenis emellett szokott döntenie. Tudjuk, késői dolog az autonómia, nem mennék bele a marxista-leninista, sztálini gyökereibe az autonómiának - mert bármilyen furcsán hangzik is, de ilyen gyökerű mind a személyelvű, mind a területi autonómia. A lényeg, hogy többféle autonómiáról beszélhetünk, részben ami az adott közösségnek megfelel, részben amit az állam megenged és biztosít. Így etnikai, helyi, területi, pénzügyi, közigazgatási,

kulturális autonómiákról beszélhetünk. **Politikai értelemben az autonómia az, hogy az egyes közigazgatási egységek és az emberek önállóan dönthetnek a kizárólag őket érintő ügyekben.** A legszebb példa erre az Egyesült Királyság, ahol pl. a skót oktatási rendszerrel a skót parlament dönt. Tehát a skót képviselők ott ülnek a Westminsterben, és a kizárólag Angliára vonatkozó oktatási ügyekben ők is szavaznak. Ilyenkor csapja ki a biztosítékot a vesztes félnél, hogy a skótok miért szavaznak ilyen ügyekben, menjenek haza. Csak megjegyzem, hogy erre mondja Alex Hamm, a Nemzeti Párt vezetője, hogy a legnagyobb örömmel. Ez ugyanis független Skóciát jelentene.

Egy dolgot emelnék még ki: a közösségként megmaradásnak az alapfeltevétele az autonómia, ezt bizonyítják a nyugati példák. Az autonómiának valóban nagyon sok értelme van, és nagyon sokféleképpen használjuk. Egyrészt címszóként, tehát az autonómia mantra ütköztető, vitatéma különböző politikai csoportosulások, értelmiségiek, kutatók között. De látnunk kell, ha egy picivel távolabb nézünk és nem veszünk részt az ilyen politikai harcokban, hogy ez egy integrációs vízió, és azért tartom fontosnak, hogy én itt, a Felvidéken beszélek erről, mert azt látom, hogy éppen ilyen vízió keresése folyik, és örömmel értesültem a sajtóból és máshonnan is, hogy éppen autonómiában gondolkodik az MKP, tehát kell egy hívó szó a közösség számára. **Ugyanakkor az autonómia védgát az etnikai egyensúly megőrzése érdekében. A legfontosabb pedig az intézményrendszer létrehozása. Én úgy fogalmaznék, mert ez a megközelítés tetszik a legjobban, hogy egy társadalompolitikai projekt ez: cél az autonómia, de legalább annyira fontos, hogy eszköz is.**

Az autonómiákkal kapcsolatban már vázoltam néhány alapelvet, most röviden az autonómiáról és a nemzetközi jogról fogok beszélni. Nem vagyok jogász, inkább politológusként közelítem meg ezeket a dolgokat, de annyit leszögezhetek, nincsenek jó híreim, de ezt önök nagyon jól tudják. A nemzetközi jog lényegében semmit sem mond az autonómiáról. Azt is látjuk, hogy amikor létrejön akár egy állam, akár egy autonómia, ez nagyhatalmi politikai egyeztetés, esetleg humanitárius intervenció vagy hasonló ügy, illetve:

az, hogy az adott állam megengedi. A westminsteri parlament simán blokkolhatta volna a népszavazást Skóciában, minden jogalapja meglett volna ahhoz, hogy azt mondja: nem, nem lehet népszavazást tartani a skót függetlenségről, de ők úriemberek, megengedik a skótoknak a népszavazást. Mondok egy másik dolgot Skóciáról. Ugyancsak egy ilyen alku eredménye volt az, hogy kiírták az önálló parlamentről szóló népszavazást 1998-ban. Egy politikai alku volt. Blaire elment Walesbe és Skóciába, és azt mondta: „Skót testvéreim, amennyiben ti a Munkáspárt-ra szavaztok, és én hatalomra kerülök, kiírjuk a népszavazást.” Tartotta is magát az ígéretéhez. Persze felvetett még egy másik kérdést is, hogy kapjon-e az adott parlament adó módosítási jogot. Ez adóemelést jelent, és a skótok nagy többsége még ezt is megszavazta, tehát vállalták az autonómia következményeit, az anyagi következményeit is.

Nos, **bár a nemzetközi jog közvetlenül nem foglalkozik az autonómiamodellekkel, közvetett módon viszont levezethető az autonómiához való jog,** igaz, hatalmas viták vannak nemzetközi jogászok és kisebbségi jogászok között: a pozitív értelmezés az, hogy levezethető a részvételi jog által, az önrendelkezéshez való jog által. A másik értelmezés szerint inkább a soft law, a kötelezettség nélküli jogok ajánlása szintjén jelenik meg. Akár az ENSZ-nek, akár az Európa Tanácsnak, akár az EBESZ-nek az ajánlásait vesszük alapul, a részvételi jogról szólnak, de ez esetekben deriválni, levezetni kell a lehetőséget, mert nem következtethetők közvetlen jogként. S ez olykor paradox helyzeteket szül. Például a **Gross-jelentés – amelyet elfogadott az ET – nagyon fontos megállapítása, hogy a demokrácia intézményrendszerének fontos eleme az autonómia, amely összeegyeztethető az állam oszthatatlanságával, illetve konfliktusok feloldásához vezet.** Ezt a jelentést egy nappal azután szavazták meg az Európa Tanács parlamenti közgyűlésében, hogy ugyanaz a fórum elítélte, megbélyegezte a magyar státustörvényt. Tehát kisebbségi vonatkozásban egy negatív és egy pozitív dolog született egyszerre, s éppen ebben a sorrendben kerültek elfogadásra ezek a jelentések. De a szakirodalomban is nagy viták vannak arról, hogy mikor alakul ki etnikai konfliktus. Ezzel kapcsolatban a többség azt mond-

ja ma már, hogy igenis biztosítani kell az autonómiát, mert ezzel a kisebbség esetleges elidegenedése megelőzhető. Ám az egy nagyon hosszú folyamat, amíg az európai közvélemény módosul. Meg szeretném jegyezni, hogy mintegy három hónappal ezelőtt a kutatóintézetünk szervezett egy nemzetközi konferenciát az autonómia kérdéséről. A fő előadó Andreas Gross volt, és egyetértés volt a katalán képviselők, a Feröer-szigeteki és a környékbeli országok képviselői között, hogy az autonómia járható út. (Hamarosan megjelenik a kötet az elhangzott előadásokkal, és az interneten is hozzáférhető lesz.)

Az autonómia önmagában nagyon fontos dolog, de lássuk a tágabb kontextusát! Tehát egyrészt nemzetköziesedett a kisebbségi kérdés 1989 után, de a 2000-es években még inkább. Jelzem, hogy a státustörvény körüli vita robbantotta ki az anyaország és kisebbségek közötti vitát, majd következett a Gross-jelentés (mint említettem) az autonómiáról, aztán volt a Frunda-jelentés, a wulzeri ajánlások, az EBESZ, illetve a későbbi ljubljanai ajánlások, ezek mind a kisebbségi kérdésekkel foglalkoznak, habár nem mondanám, hogy az autonómiát helyezik előtérbe. Azáltal, hogy számos kelet-közép-európai kisebbségi párt, főleg a magyar pártok bekerültek az Európai Parlamentbe, tagjaik, képviselőik rendszeresen tematizálják ezt a kérdést az Európai Parlamentben. Látjuk, hogy az **Európai Néppárt programjába bekerült az őshonos kisebbségek védelméről két paragrafus, s bár nagyon általános a megfogalmazásuk, de fontos jelzés**, illetve az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésében készül most egy jelentés – a magyar Kalmár Ferenc készíti –, jövőre szavaznak majd erről a jelentésről, ajánlásról, nagyon bízunk benne, hogy pozitív előrelépés lesz.

Az autonómiának több formája van, a legismertebbek a területi, illetve a személyelvű, vagyis perszonális és a kulturális autonómia. Röviden a területi autonómiáról. Mi a lényege? Az egyik, hogy egy jól meghatározott területen demokratikus módon döntenek az emberek a területen élő emberek érdekeiről, ügyeiről. **Csak akkor van értelme a területi autonómiának, ha a kisebbség azon a területen többségben van, máskülönben nincs sok értelme, nem hoz túl sok pozitív dolgot. Tehát ez**

egyfajta korrekciója a többségi elvű demokráciának. A személyelvű pedig ott működik, ott működhet, ahol a kisebbséghez tartozó egyének nem egy területen élnek, és szinte mindenhol kisebbségben vannak. Itt a személyelvű autonómia által biztosíthatóak valamilyen szinten a kisebbségi jogok, a kisebbségi reprodukció. Nem szeretnék hierarchikus sorrendet felállítani a kettő között, helyzettől függ, hogy az adott kisebbségnek a szocio-demográfiai helyzete milyen.

Néhány példa néhány szempont szerint. Az Aaland-szigetek az egyik talán legrégibbi autonómia, az egyik mintapélda. Mi, magyarok általában Dél-Tirolra és az Aaland-szigetekre szoktunk hivatkozni. Még mindig meglep, miért nem hivatkozunk annyit a spanyol autonómiára, az Egyesült Királyság-beli példára, hisz onnan is legalább annyi minden tanulható. **Azt látjuk azonban minden egyes esetben, hogy egy hosszú „tárgulós” folyamat eredménye az autonómiák tartalma, nagyon sokszor kedvező történelmi helyzetre is szükség volt a fejlődéshez, nagyon sokszor egyszerű pártpolitikai vita vitte előre ezt az ügyet, de az esetek csak kisebb részében zajlott a folyamat békés úton.** Az Aaland-szigeteknek olyan kiterjedt autonómiája van például, hogy betelepedés-korlátozó intézkedések születtek, hogy ne bomoljon fel a kulturális egység. Érdekességként említem, hogy az Aaland-szigeteki svédek nem hadkötelesek, hiszen nem működhetne a kétnyelvű hadsereg Finnországban, hát ezért nem kell bevonulniuk a seregbe, és léteznek azok a szervezetek, amelyek közvetítenek az állam és az autonómia között. (A Nemzetpolitikai Kutatóintézet folyóiratában olvasható Kádár Zoltán tanulmánya, Az aaland-autonómia helyzete napjainkban címen. Az intézet honlapjáról is letölthető a tanulmány. A szerző arról is ír, hogy jelenleg folynak a tárgyalások, 2020-ig pontosítják, módosítják ezt a stratégiát.)

Dél-Tirol: mindenki által jól ismert helyzet, itt van az a differentia specific, amit én még nem láttam Európában egy másik példán. Ez a védhatalmi státus. Nagyon előre vitte az autonómia ügyét, tematizálni tudták az ENSZ-ben, és végül – nagyon hosszú idő után – alakult ki az, amit ma működő autonómiának tekintünk. Csak néhány dolgot emelnék ki. Hivatalos

nyelvekről beszélünk, a közigazgatásban mindkét nyelvet kell ismerni, kvótarendszer van, éppen azért, hogy ne boruljon fel az egyensúly, a népszámlálások alapján közepesen bonyolult technikával választják ki vagy biztosítják azt, hogy az adott közigazgatásban településszinten a település arányait reflektáló arányokban dolgozzanak az emberek a közigazgatásban.

Sok szempontból érdekesek Katalóniában a legutóbbi idők fejleményei. A Franco-diktatúra bukása utáni időszaknak köszönhető a katalán és a baszk autonómia is. Sikerült a béke kedvéért bevinni az alkotmányba, sikerült autonómiastátutumokat létrehozni és elfogadtatni, és hát azóta is folyik a kompetencia körüli alkudozás. Bizonyára önök is figyelték a nagy autonómia-tüntetés, a nagy autonómia-évláncot. Vagy eljutott önökhöz is a hír 2006-ból, amikor a katalánok azt mondták, hogy ők legközelebb önálló csapattal szeretnének indulni az olimpián, ami humorosnak tűnik, de közösségerősítő dolog. Ugyancsak beszélhetünk itt a nyelvi helyzetről: **nő a katalánul beszélők száma, nő a baszk nyelven beszélők száma ezeknek a megoldásoknak köszönhetően, és ők magukat nemzetnek tekintik. A szakirodalom állam nélküli nemzetnek tekinti a katalánokat, baszkokat, skótokat, walesieket, külön kategória, de hát lényegében hasonlóan működnek, mint a nemzeti kisebbségek.**

Csak néhány gondolat a személyelvű autonómiáról Magyarországon, mert önök valószínűleg nagyon jól ismerik a modellt. Lényegében kisebbségi önkormányzati rendszer működik, illetve 2014-től parlamenti képviselő is lesz. Erről nem fogok beszélni, inkább arról mondanék néhány szót, hogy a Kárpát-medencében is elindult egy folyamat, a szomszédos országokban lévő magyar pártok is valamilyen autonómiát szeretnének elérni. Azt mondhatjuk, hogy túljutottunk egy fázison, most már kevésbé összpontosítunk arra, milyen is kell hogy legyen egy autonómiaterv, mit kell hogy tartalmazzon, hanem az érdeklődés arra kezdett fókuszálni, hogy hogyan tudjuk elérni... **Mert jó autonómiakoncepciót jól felkészült emberek tudnak írni, de a politika központi kérdésévé kellett tenni, hogy hogyan érjük el ezt a legitím célt.** Próbáltam egy tipológiát felállítá-

ni, mert ez egy nagyon sokfrontos harc, tehát nagyon sokféle csapatot kell irányítani ahhoz, és nagyon sok célpontot kell beazonosítani, hogy a kérdés előresson. Ez egy összehangolt cselekvés, a vízió nevében szükségeltetik, mint ahogy ez megvolt Nyugat-Európában is. Bár hozzá kell tennem, hogy ott sok esetben folyamodtak az erőszakos cselekményekhez, amiről én nem gondolom, hogy járható út lenne. Paradox módon egyébként azok a törekvések voltak sikeresek, ahol jó nagy arányban erre az útra léptek. Én ezt sem emberileg, sem kutatóilag nem tartanám jó ajánlásnak. Ezzel szemben van egy a nemzetközi porond, hát kezdjük azzal! Láttuk, hogy vannak bizonyos korlátok a jogrendszerben, a nemzetközi jogban, de azt folyamatosan lehet puhítani, folyamatosan lehet előrelépést elérni a legfontosabb fórumokon. Ennek egy közös munkának kell lennie: a kisebbségi EP-képviselők, a magyarországi EP-képviselők, illetve más nyugati kisebbségek EP-képviselőinek összehangolt vagy egymást kiegészítő munkájára van szükség. Bilaterális kapcsolatrendszer a másik eszköz, habár nem sok jóval kecsegtetnek a jelenlegi magyar-román, magyar-szlovák kapcsolatok, az alapszerződések kevés kapacitást adnak, nagyon kell erőlködnünk, hogy valamilyen autonómiára vonatkozót találjunk, mert ezt a lehetőséget jól kivédték a szomszédos országok 1995-ben, 1996-ban.

A harmadik eszköz - és cél egyszerűsmind - a nemzetközi közvélemény érzékeny tétele. Azzal kezdem, hogy **az autonómia tudományos módon való megjelenítése, képviselése fontos. Számos nemzetközi konferencia van, ahol a nyugatiak által értett szaknyelven kell ezeket a dolgokat elmagyarázni.** Nagyon kontraproduktív, amikor felkészületlen emberek képviselik ezt a kérdést, sajnos kaptam nagyon sok negatív visszajelzést ilyen jellegű kezdeményezésekről. Egyszerűen nem értik a mi nyelvünket, szaknyelven kell ezeket elmagyarázni, hogy az információ megőrténjen. Itt kiemelném, hogy az infografika látványos, tömör elmagyarázása ezeknek a kérdéseknek. Sokszor sokkal többet jelent, mint egy briliáns, negyvenoldalas tanulmány. Részint a nemzetközi szervezetekben látunk ilyen jeleket. Nagyon fontos lenne, hogy a magyarok pozícióba kerüljenek. Például ha megnézzük, hogy

az ET kisebbségi főbiztosánál van-e szakértőnk, illetve mely országoknak vannak szakértőik, és milyen befolyással rendelkeznek, bizony mi magyarok nem állunk olyan jól ezen a téren.

Másik ilyen pont az adott állam többségének érzékeny tétele. Azt látjuk, hogy a nyugati kisebbségek is próbálkoztak ilyen irányban. Én nem mondom, hogy áttörést várok ezen a területen, de fontos a politikai nyomásgyakorlás, a törvények beadása, illetve az, hogy többségi nyelven tájékoztassuk a közvéleményt szándékainkról. Látok ilyen kezdeményezéseket a médiákban, a konferenciákon, és bizony fontos mindenütt képviselni céljainkat: magyarázni a parlamentben, a civil szférában, bárhol. Amit viszont a legfontosabbnak tartok: a saját közösség támogatását biztosítani. Emlékszem arra, hogy volt egy nagyon kellemetlen epizód Tusnádfürdőn, amikor Traian Basescu elnök Orbán Viktorral előadást tartott, az autonómia kérdése is felmerült, és akkor az államfő megkérdezett a közönségből valakit, mondja el, mi az autonómia. Hát nem tudta elmondani... Lehet, hogy akár ilyen paneleket is érdemes megtanulni. De nem az a lényeg tulajdonképpen, hanem a saját közösség összezárása. Hiszen ez a lényeg: a reprodukciót akarjuk, ezt akarják a kisebbségek, tehát biztosítani kell ehhez a támogatást.

Nézzük meg a régi belga modellt, a pilléresedett társadalmat. Lényegében az elitek bízhattak a flamand, illetve a vallon támogatásban. Nyugodt háttérrel tudtak alkudozni és alakítani a programokat, stratégiákat, a kommunikációt, a közös politikai cselekvést. Ennek alapján **merem állítani, hasznos minden kezdeményezés - akár külön tüntetnek, gyűjtenek aláírásokat, akár közösen a különböző elképzeléssel rendelkező magyar kisebbségi pártok, összességében azt sugallják, hogy igen, érdeklődnek az emberek, igen, közösségi ügyről van szó. Biztosan sokan problémáznak, hogy megint vita van, megint ellentét, de a téma, az autonómia kérdése, az öngazgatás szükségességének a felvetése terjed.** És jó lenne, mert ez talán még fontosabb, ha az autonómia elemeinek a megvalósítása igénnyé válna és terjedne. Önök nálam is jobban tudják, hogy sajnos, sok esetben a külhoni magyarok nem élnek azokkal a jogokkal, amelyek a rendelkezésükre állnak. Persze, jóval

több jog kellene, de azokkal élni kellene, amelyek rendelkezésükre állnak. Örömmel értesülök arról, hogy egyre több olyan civil szervezet van, amely a kétnyelvűséget hirdeti és szorgalmazza, amelyek szerintem óriási, nagyon hasznos és nagyon pragmatikus munkát végeznek. És ehhez kellene a kritikus tömeg, hogy például sokan merjék lefoglalni a magyar nyelvű vagy kétnyelvű nyomtatványt a Pro Civis honlapjáról, és azt beadni a hivataloknak, vállalva, hogy talán két héttel hosszabb lesz ügyintézés. Előbb-utóbb hozzászoknak és beáll az új rend. De számos más példát is mondhatnék.

Nagy kihívás a közösségépítés, a társadalomépítés, ahol fontos az intézmények működtetése. Ennek kapcsán röviden még egy elméleti dolog: **a magyar nemzet határai addig tartanak, ameddig a magyar nemzet, a magyar intézmények nemzetépítő hatása elér. Magyar az is, aki Prágában vagy Szlovákia más, nem déli részén lakik. De ha nincs közösségben, akkor megszakad a reprodukciós lánc. Nem rosszabb magyar, csak egyszerűen nem tud magyar közösségben élni, nem kötődik magyar intézményhez, a következő generáció szempontjából valószínűleg elveszett a nemzet számára.** Ez a „beterelés” a magyar intézményrendszerbe, ami talán nagyobb városokban vagy jelentősebb magyar kisebbséggel rendelkező településeken könnyebb, szórványban sokkal nehezebb.

Ezen utolsó gondolatkörrel azt szerettem volna aláhúzni és felhívni a figyelmet, hogy az autonómia, mint cél és vízió, legyen egyben eszköz is a közösségépítésben és a társadalom erősítésében. Tehát ne csak arra összpontosítsunk, hogy miként érzük el az általunk elképzelt autonómiát, illetve milyen legyen az autonómia, hanem arra is figyeljünk, hogy a társadalmat addig is erősíteni kell, amíg az autonómia megvalósul, kialakul. Alapvetően azért, hogy legyen, aki élni fog benne és vele, s ne történhessen meg, hogy amikor kialakul, feleslegesen lesz.

Nagyon szépen köszönöm a figyelmet, és kérem, kövessék munkánkat a honlapunkon és a facebookon is.

KÁNTOR Zoltán,
a Nemzetpolitikai Kutatóintézet igazgatója

Komáromi nagygyűlés, 1994. január 8.

Miért nem lett történelmi sikertörténet?

A felvidéki, értelemszerűen az 1993 óta önálló államalakulatként létező Szlovákia államterületén élő magyaroknak legnagyobb közösségi és politikai teljesítménye az 1994. január 8-án megvalósult nagygyűlése volt.

„A szlovákiai magyar választott képviselők és polgármesterek országos nagygyűlése” a közösségi önrendelkezés és önkormányzatiság akaratának kinyilvánítása volt. A szervezője a Csallóközi Városok és Községek Társulása volt, amelynek elnöki tisztét Komárom polgármestere, Pásztor István töltötte be, de a politikai háttérét és az országos mozgósítást az Együttélés Politikai Mozgalom és a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom biztosította.

A Nagygyűlésen elfogadott terjedelmes állásfoglalás leszögezte, hogy a jelenlegi Szlovákia állami területén a magyar nemzetnek több mint ezer éve őshonosként élő része nemzeti közösségként határozza meg magát és alapvető joga a kulturális önmeghatározás és az államkeretei közötti önrendelkezés.

A nyelvi jogok vonatkozásában kimondta, hogy a magyaroknak az általuk legalább 10 százalékos arányban lakott területen érvényesüljön a nyelvhasználati joga és a közterületeken a kétnyelvűség, a magyarok által többségben lakott területen a magyar nyelv együtt a szlovákkal legyen hivatalos nyelv – az ekkor érvényes nyelvtörvény a szlovák nyelvet hivatalos nyelvként és nem ál-

lamnyelvként határozta meg.

Az állásfoglalásnak a politikai üzenete a legsúlyosabb: a magyarok a Szlovák Köztársaságban a szlovákokkal egyenrangú közösségként óhajtanak élni és a magyarok által jelentős számban lakott régiók kapjanak különleges jogállást.

A Nagygyűlés résztvevői egyértelműen letették a voksukat Szlovákia közigazgatási-területi átszervezése mellett, elutasítva azt a megoldást, hogy a magyarok által lakott régiót öt közigazgatási nagyterület között osszák fel, valamint követelve a helyi önkormányzatok megerősítését és a regionális önkormányzati rendszer létrehozását. Ezzel párhuzamosan állást foglaltak a magyarok által lakott terület regionális önkormányzatának kialakítása mellett, amelynek létrehozására két módozatot fogadtak el: összefüggő közigazgatási és önkormányzati területként tekinteni a magyarlakta területre, vagy ugyanezen a területen kialakítani három, ugyancsak sajátos jogállású közigazgatási területi egységet. Ezen/ezekben belül pedig kialakítani 22 közigazgatási kistérségi települési önkormányzatok természetes társulása alapján.

A Nagygyűlés állásfoglalásának negyedik része az önkormányzatok jogaival foglalkozott, melynek lényege arra vonatkozott, hogy Szlovákia új önkormányzati rendszerének kialakítása érdekében csatlakozni kell a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájához.

„Korai” előzmények

A kelet-közép-európai térségben a kommunista egypárti hatalmi rendszer több mint negyven éves uralma következményeként hiányzott a modern önkormányzatiság élménye. A második világháború előtti hagyományokra – ami alkalmas volt a folyamatos fejlődés megalapozására – egy félévszázados kiesés miatt már nem lehetett visszatlatkozni.

Az önkormányzatiság fontosságát a kommunista hatalom ellenzéke is felismerte, de nem született meg az ezt támogató társadalmi akarat. Térségünkben egyedül a magyarországi ellenzéki gondolkodók vetették papírra ezzel kapcsolatos véleményüket. Ezek közül két dolgozatot kell megemlíteni. Az egyik *Kis János, Kőszeg Ferenc és Solt Ottília „Társadalmi Szerződés”* tanulmánya, ami a Beszélő 1987. évi júniusi különszámában jelent meg. A másik terjedelmes tanulmány, ami az önkormányzatiság szempontjából fontosabb volt: *Bihari Mihály „Reform és demokrácia”* kötete a Münnich Ferenc Kollégiumnak a Társadalmi valóság – Nemzeti önismeret című kiadványsorozatában jelent meg 1987-ben. A két tanulmány egymásnak nem ellentmondó, de különböző szemléletű.

A „Társadalmi szerződés”-nek a kisebbségekre vonatkozó része konkrét programot javasol, ami a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bi-

zottságának anyagaiban és az erdélyi Ellenpontok Memorandumában fellelhető szellemiséget tükrözi. Kimondja: a kisebbségek nem lehetnek egyenrangúak, ha nem élveznek kollektív jogokat. Ugyanakkor azt is megállapítja: ahol a nyugati demokrácia működőképes, nem kell ragaszkodni a kollektív jogokhoz.

Bihari Mihály tanulmánya az egyenlőségről írt fejezetében utal arra, hogy a többség és kisebbség viszonyában a kisebbség védelme elengedhetetlen, mert ez a társadalmi pluralizmus biztosítója, amin a különböző társadalmi csoportok, beleértve etnikai közösségek önállóságának, autonómiájának megőrzését érti. Néhány év múlva ez az elképzelés teremtette meg az alapját a magyarországi „kisebbségi önkormányzatok” létrehozásának.

A csehszlovákiai rendszerváltoztató események kezdetén, 1989. december 1-én vagy 2-án röppentette fel a hírt a Magyar Távirati Iroda, hogy a felvidéki magyarok egy csoportja Nagykaposon

vagy Királyhelmeceken a magyar autonómia igényével lépett föl. Nyilvánvaló volt, hogy ez akkor nem közügyként jelentkezett, hanem a politikai felszabadulás lendületében fogalmazódott meg. Autonómiára való törekvésnek a felvidéki magyarok körében nem volt hagyománya, inkább a szlovákok autonómia igényének a támogatása szerepelt a két világháború közötti felvidéki magyar politikában, ezért ezt a bejelentést inkább az önkormányzatiság igényként lehetett értelmezni, ami azonos az autonómiáéval, csak szimmetrikus jogi rendszerben. Az autonómia, mint sajátos jogállás, aszimmetrikus megoldásként alkalmazható – akár területi autonómiaként, akár személyi elvű autonómiaként kerül megfogalmazásra.

A nagygyűlés előzményei az 1990-1993-as időszakban

A politikai rendszerváltozás folyamatában megalakuló politikai pártok, mozgalmak programjából lehet kihámozni a nagygyűlés előzményeit. Az

vitathatatlan, hogy a rendszerváltoztató két ernyőpárt a csehországi Polgári Fórum (Občanské fórum) és a szlovákiai Nyilvánosság az Erőszak Ellen (Verejnost' proti násiliu) nem kerülhetett el sem a közigazgatás reformjának, sem az önkormányzatiságnak a tolokódó kérdését, de a felvidéki magyarok szempontjából ezek csak annyiban érdekesek, amennyiben támogatták a magyar önrendelkezési kísérleteket. Mivel ilyen összhang nem lelhető fel sem a kezdetekben, sem a későbbiekben, ezekkel nem foglalkozunk. Elegendő megállapítani, hogy elutasították bármiféle magyar önkormányzati igényt. Még ha 1990 legelején volt is némi engedékenység. Szlovákiában sikerült néhány település nevének 1947-ben hivatalosított nevét visszaváltoztatni a korábbi nyelvi alakra. Így lett Čalovo ismét Veľký Meder/Nagymegyér vagy Šafárikovo ismét Tornaľa/Tornalja.

Az 1990 elején színre lépett három csehszlovákiai magyar politikai szervezet közül egyedül az Együttélésnek volt a kezdetektől a komáromi nagygyűlésig nyomon követhető önkormányzati programja.

Az Együttélés 1990. február 7-én nyilvánosságra hozott alapító levelében egyértelműen van megfogalmazva a politikai mozgalom krédója: küzdeni fog a kollektív jogokért, a saját ügyekben való döntési jogért, az állampolgári egyenjogúságért és egyenrangúságért. Célkitűzésként határozza meg az alapító levél, hogy „a nemzeti kisebbségek a sok évtizedes romboló hatások ellenére és azok alól felszabadulva ismét felépíthessék az öngazgatáson és az önkormányzaton alapuló társadalmukat.” A nyelvhasználatban pedig megfogalmazza a két- és többnyelvűség igényét a kisebbségek által lakott régiókban (közigazgatási egységekben).

A rendszerváltozás folyamatának első évében, 1990. október 25-én fogadta el a Szlovák Nemzeti Tanács a hivatalos nyelvről szóló törvényt. Ez volt az első jogszabály 1948 óta, amely nyelvhasználati korlátozást vezetett be. Az ezt megelőző több mint negyven évben nem rögzítette törvény a nyelvhasználati jogot vagy köteleességet, ami nem jelentett szabadságot, de számon kérhető vagy kikövetelhető kötelezettséget sem. Ez volt a nyitánya annak a folyamatnak, amely 1992-ben elvezetett Szlo-

vákiának nemzetállami alkotmányos törvénybe foglalásához, a kétrédbéli állampolgárság rögzítéséhez, az államnyelv törvénybe foglalásához. Ez a nyelvtörvény váltotta ki az első nagy válságot az újjáéledő felvidéki magyar politikai közéletben, mert a magyar politikai szereplők egy része aktívan részt vett a nyelvtörvény elfogadásában, a másik része pedig elutasította. Akik támogatták a nyelvtörvényt, azok is két szárnyból álltak össze. A magyarok egyik része kormánypártiként támogatta, a másik része, akik kormányon kívüliek voltak, a törvényhozás épületének kapuján kívül őrzöngő szlovák fasiszta tüntetők láttán, a kisebbik rossz megoldás lehetőségének tekintették. Erről a megosztottságról azóta sem beszélünk, noha a felvidéki magyar politika máig tartó válságát ez a körülmény alapozta meg. Még ha ennek a válságnak is van előzménye, amely 1990 januárjában és februárjában gyökerezik, amikor a Független Magyar Kezdeményezés és a szerveződő Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom megfogalmazta az Együttélés diszkriminálásának stratégiáját, miszerint azt politikai szélsőséggé kell nyilvánítani. Ha ezeket a felszín alatti és időnként nyilvánosságra törő feszültségeket, ellentéteket figyelemmel követjük, már láthatók a komáromi nagygyűlés eredményének a buktatói.

Az Együttélés politikai megnyilvánulásai egyértelművé tették az önrendelkezés iránti elkötelezettségét. Parlamenti képviselői a prágai Szövetségi Gyűlésben 1991 novemberében az ország sorsáról folytatott vitában javaslatot terjesztettek elő Csehszlovákia alkotmányos államjogi átalakítására, amelynek része lett volna a területi és a kulturális autonómia intézménye is. Majd 1992. február 1-jén a mozgalom országos tanácsa elfogadta azt a dokumentumot, amely a kulturális és területi önkormányzat jogának megadása mellett száll síkra.

Az önrendelkezési programot mozgató szellemi gépezet és erre kapcsolódva az Együttélés politikai tevékenysége, amelyről egyre inkább leszakadt a koalíciós partner, akadályozva annak kiteljesedését, 1992 nyarán váltott gyorsabb fordulatra. A Kárpátok-Alpok Alapítvány 1992. augusztus 4-ei szimpóziumán került először megfogalmazásra a később „komáromi nagygyűlés” néven emlegetett önkormányzati nagygyűlés

megrendezése. Politikai vonatkozásban azonban az Együttélés 1993. február 27-én tartott kongresszusa volt a meghatározó. Ezen a kongresszuson fogadták el a küldöttek, hogy a kisebbség kifejezés helyett a közösség fogalmát tekintik önmaguk és a felvidéki magyarok számára önmeghatározónak, és alapvető jogkövetelésként fogadták el az önrendelkezés érvényesítését a helyi és területi önkormányzat, valamint a személyi elvű autonómia keretei között. Ez alapozta meg az egyenrangú partneri viszonyt, a szlovák nemzet és a magyar nemzet közötti társnemzeti kapcsolat kialakításának a gondolatát is. Innen számítható a „komáromi nagygyűlés” szervezésének kezdete.

Célegyenesben a nagygyűlés?

A nagygyűlés megszervezésében az Együttélés Politikai Mozgalom hajthatatlan volt. A Magyar Polgári Párt (korábbi nevén Független Magyar Kezdeményezés - FMK) elhatárolódott a javaslatától, a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom pedig az Együttélést fékezte elképzelésének a megvalósításában. Az Együttélés 1993 őszén bejelentette, akkor is megszervezi az önkormányzati gyűlést, ha egyedül kell ezt megtennie, noha ez saját elképzelésével lett volna ellentétes. Az eredeti elképzelés szerint az önkormányzati nagygyűlésnek pártsemlegesnek kellett volna lennie, tehát minden magyar önkormányzati képviselő, polgármester és parlamenti képviselő meghívást kapott volna, és a pártarányoknak megfelelően jött volna létre egy száztagú bizottság, amely az önrendelkezési célkitűzés eléréséig képviselte volna a nagygyűlés megbízatását. Ezt a javas-

latot leginkább a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom ellenezte, mert az akkori arányok szerint az Együttélés képviselői túlsúlyban lettek volna ebben a testületben. Ugyanakkor az is világos volt, ha a nagygyűlés nem állít fel saját testületet állásfoglalásának képviselőjére, az esemény csak történelmivé, de nem történelemalakítóvá lesz.

Így lett!

A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom beadta a derekát és részt vett a nagygyűlés megszervezésében, noha fékezte a szervezést és vezetői külön tárgyalásokat folytattak az akkori szlovák kormányfővel a rendezvény meghívására, amiből jutalmat nyertek volna. Sikerült megtörniük az Együttélés néhány kulcsembert is, akik az utolsó pillanatban javasolták, ne hozzuk létre a száztagú bizottságot.

A nagygyűlés napján Szlovákia magyarok által lakott térségében, mintegy kilencezer négyzetkilométernyi területen harmadfokú készültséget rendelt el a rendőrség, és ellenőriztek minden autóbust és személygépkocsit. Ha magyarul beszélőket találtak a járművekben, feltartóztatták, nem engedték továbbhaladásukat. Ennek ellenére háromezer ötszáz meghívott megérkezett Komáromba. A nagygyűlés szétosztatására az utolsó kísérletet Bugár Béla tette meg, aki bejelentette, hogy telefonhívást kapott (nem tudni kitől), a komáromi sportszarnokban bombát helyeztek el, fel kell oszlatni a gyűlést. Pásztor István, a város polgármestere személyes felelősségére nem lett kihirdetve a bombariadó. A városban elhelyezték a szlovák rohamrendőrség egységeit és katonai egységeket, hogy támadást

intézzenek a nagygyűlés ellen, ha kikiáltják az autonómiát. Ennek is megvolt a forgatókönyve. Bugár Béla közölte a szervezőkkel, ha bárki területi felosztási térképet osztana ki a gyűlés résztvevői között, felszólítja a saját embereit, hagyják el a sportcsarnokot. Ez lett volna a jeladás a fegyveres egységek támadásának megkezdésére.

Még szerencse, hogy a nagygyűlésre több mint kétszázötven újságíró és hírügynökség akkreditált Japántól Mexikóig. Talán ez jelentette a legjobb védelmet a hatalmi erőszak ellen.

Mi történt ezután?

A komáromi nagygyűlés 1994. január 8-ának estéjéig történelmi esemény volt, utána semmivé vált. Az eseményeket a környezet politikai kultúrája határozta meg. A nagygyűlésen nem következett be olyan politikai fordulat, amely befolyásolta volna Szlovákia állampolitikáját. A hatalom által megbízott személyek elérték, ne jöjjön létre magyar politikai egység. Csupán egy állásfoglalás született, amelynek csak levéltári a jelentősége. Akik testületileg elhatárolódtak az eseménytől, akik akadályozták kiteljesedését, azok az állampolitika részéről valamilyen jutalomra várhattak. Akik komolyan vették, akik szervezték, akik az értelemadói voltak, várhatták kitoloncolásukat a politikai közéletből, sok magyar közreműködő segédletével.

Hiába született meg ezt követően az Együttélés szakpolitikusi által 1994 februárjában egy *Alkotmánytervezet a Szlovák Köztársaságban élő nemzeti és etnikai közösségek és kisebbségek jogállásáról*, az akkori magyar koalícióban nem sikerült ezt elfogadtatni.

A látszólagos magyar egység további rombolását segítette a második Mečiar-kormány bukása, amely felcsillantott együttműködési lehetőségeket a helyébe lépő új kormánnyal. Ennek lett az eredménye a semmitmondó táblatörvény, amely a felvidéki magyarok közreműködésével csapta be az európai nyilvánosságot. A Szlovákiával szemben támasztott elvárás a helységnevek kétnyelvű megnevezése volt, de mi megelégedtünk a megjelöléssel. A másik vívmánya ennek a kornak az anyakönyvek vezetéséről szóló törvény

módosítása volt, amely lehetővé tette a neveknek az anyanyelv szerinti írását, amivel a környezeti hatás miatt alig él valaki.

Kegyelemdőfés

A komáromi nagygyűlés Szlovákia politikatörténetének abban a sajátos időszakában valósult meg, amelyben könnyen lehetett sülyesztőbe utalni fontos eseményeket vagy elképzeléseket.

Ebben az időben élénkült meg az Európai Közösség és az Észak-Atlanti Szervezet illetve az Egyesült Államok érdeklődése a térség iránt. Először Románia került a fókuszba, 1992-ben. Itt kezdődött a romániai magyar politikai élet válsága a Neptun-üggyel, ezt követően Szlovákia, ami nem vezetett az előbbihez hasonló válságba, de a háttérben megtette azt a szolgálatot, hogy kijelölte a személyeket, akik bármi áron hajlandók együttműködni a mindenkori szlovák hatalommal az észak-atlanti érdekek mentén. Szerbia térségében ennél bonyolultabb volt a helyzet, ezért nem lehetett érvényesíteni egyszerű képleteket.

A komáromi nagygyűlés ebből a szempontból fontos esemény volt. Ha sikerült volna kialakítani magyar egységet, akkor az atlanti érdek ezt elfogadta volna tárgyaló partnerként. De a felvidéki magyar politika butái bedőltek a közlebbi csábításoknak, emiatt elveszítettük tárgyalási helyzetünket és a helyi érdekek martalékává váltunk.

A leginkább tragikus vagy tragikomikus helyzet 1997-ben és 1998-ban következett be, amikor néhányan a komáromi

nagygyűlés üzenetének a megmentéséért küzdöttünk saját sorainkban. Ne írjunk alá olyan politikai megállapodást a többi ellenzéki párttal, amely szembe fordít bennünket korábbi meggyőződésünkkel. Feladtuk.

Feladtuk?

Az én véleményem nem meghatározó, mert érzelmileg aláfestett. Úgy érzem, hogy a nagygyűlés estjén, az akkori siker ellenére elkezdődött a visszavonulás. A külföldi újságírók azonnal meglátták, hogy nem az történt meg, aminek meg kellett volna történnie. A nagygyűlés utáni sajtótájékoztató már nem érdekelte őket.

De mi történt akkor, amikor még történetet lehetett volna valami?

Például 1998-ban a kormányalakítás előtt, amikor a három magyar párt már egyesült?

Lemondtunk a magyar egyetem megalakításának az igényéről és az etnikai elvű autonómiáról és másról is. Később visszakoztunk az alkotmánymódosítás-kor és a közigazgatási területi felosztás törvényhozása idején.

Miért?

Másfajta érdekeket képviselők miatt. Ezek miatt következett be 2007-ben az elnökváltás az MKP-ban. És ez vezetett 2009-ben ezek részéről a párttűzésre.

Kezdjük végre újraszámolni az időt.

Duray Miklós

Kövesdi Károly:

Vízparti történetek

A napokban hagyta el a nyomdát Kövesdi Károly új könyve. A szerző ezúttal nem szépirodalmat nyújt át az olvasónak, hanem, mint a kötet címe is jelzi, horgászélményeiből gyűjtött össze egy csokorralalót. Kövesdi horgásztörténeteit azoknak a fiataloknak ajánlja, akik az „elektronikus” korban is szeretnének visszatérni a természethez. A könyv ugyanis nem csak a horgászat szenvedélyéről szól, hanem az ember és a természet viszonyáról is.

A kötet, amelyben huszonkilenc horgászélményt olvashatunk, színes fotók illusztrálják, és ráadásként a szerző által összeállított magyar-latin-szlovák halszótárt is tartalmaz.

A könyv ára 10 euró, megrendelhető a szerzőnél a kovesdikaroly@yahoo.com internetes címen vagy a facebook közösségi oldalon.

Erdei iskola Kokaván

kényelem - szórakozás - kaland

napi
12 €-től

napi
15 €-től

Sísuli és tábor

KOKAVA-LÍNIA / Ipoly Szálló / tel.: +421 915 853 931
e-mail: info@kokava-linia.eu / www.kokava-linia.eu